

FILOZOFICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY

ÚSTAV JAZYKOVĚDY

GERMANISMY V BĚŽNÉ MLUVĚ DNEŠKA

(DIPLOMOVÁ PRÁCE)

Vypracovala: Pavla Klobouková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Marie Krčmová, CSc.

Brno 2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedenou literaturu.

Brno 2006

.....

Poděkování:

Děkuji paní prof. PhDr. Marii Krčmové, CSc., za odborné vedení a za cenné rady, které mi poskytla při zpracování tématu diplomové práce.

OBSAH

I. Úvod

II. Teoretická část

1. Německé pojetí

1.1 Cizí slovo – Fremdwort

1.2 Výpůjčka – Lehnwort

1.3 Germanismus – Germanismus

1.4 Internacionalismus - Internacionalismus

2. České pojetí

2.1 Cizí slovo (přejaté slovo)

2.2 Výpůjčka (přejímka)

2.3 Germanismus

2.4 Internacionalismus

2.5 Purismus (brusičství)

2.6 Čistota jazyka

III. Praktická část

1. Charakteristika mluvčího

2. Charakteristika korpusu materiálu

3. Analýza korpusu materiálu

3.1 Stylistické hodnocení

3.1.1 Rozdělení germanismů podle stylistického hodnocení

3.1.2 Podíl germanismů podle kritéria spisovnosti

3.2 Úzus

3.2.1 Rozdělení germanismů podle úzu mluvčího

3.2.2 Podíl germanismů podle úzu mluvčího

3.2.3 Ukázky germanismů

3.3 Sémantické okruhy

IV. Závěr

V. Seznam germanismů

VI. Seznam zkratk

VII. Bibliografie

VIII. Příloha

I. ÚVOD

Tématem této diplomové práce jsou germanismy v českém jazyce. Nejprve se jim věnuji všeobecně a potom se soustředím na to, jak se uplatňují v běžné mluvě osoby starší generace. Jde tedy o studii vybraných výrazových prostředků existujících v přesně vymezeném idiolektu. Tím se studie zařazuje do okruhu prací mikrosociolingvistických.

Hlavním důvodem, proč jsem si zvolila toto téma, je, že mne zaujalo, kolik slov cizího původu člověk denně používá, ale většinou si to vůbec neuvědomuje. Často se mluví zejména mezi nelingvisty o tom, že je čeština přímo zaplavována výrazy z cizích jazyků, převážně z angličtiny. Vzniká tak dojem, že ideální jazyk by měl být čistý, bez cizojazyčných lexémů, dokonce i to, že takový kdysi byl. Nemusí to být pravda, i když v minulosti šlo o vlivy jiné – hlavně působení němčiny. Dodnes tak zůstalo v českém jazyce z dřívějších dob mnoho výrazů převzatých z němčiny. Byly odmítnuty kodifikací, značně vytlačeny z veřejných psaných textů i z veřejných projevů mluvených, ale přesto zůstaly v úzu. Rozhodla jsem se věnovat tuto práci právě těmto slovům. Vliv na zvolení tohoto tématu mělo i to, že mým druhým oborem v kombinaci s obecnou jazykovědou je německý jazyk.

Jelikož jsem germanistka a ne bohemistka, nezabývám se do hloubky českým purismem a jeho snahami o vymýcení germanismů, ani jeho dozvuky, ale věnuji se hlavně tomu, co je aktuální dnes, tj. podílem takových výrazů v konkrétním idiolektu, jejich popisem a systematizací a v jednotlivých případech i hodnotícími postoji, které k nim mluvčí zaujímá.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První, teoretická část by měla na základě studia základní odborné literatury objasnit, jak se v českém i německém prostředí chápou termíny germanismus, internacionalismus, výpůjčka, cizí slovo a čím se zabýval český purismus.

Druhá, praktická část je zaměřena na práci s materiálem. V úvodu nejprve představím člověka, na němž jsem korpus materiálu aplikovala. Potom korpus charakterizuji a provedu analýzu podle několika kritérií. Nakonec germanismy rozdělím podle sémantických okruhů.

V úvodu práce podotýkám, že jsem se věnovala pouze germanismům lexikálním.

II. TEORETICKÁ ČÁST

Než se začneme zabývat německou slovní zásobou a jejím vlivem na českou slovní zásobu, měli bychom si nejprve objasnit několik termínů, které budeme během celé této práce potřebovat. Výrazy (jednoslovné, event. terminologická sousloví) budu sledovat jak z pohledu germanistiky, tak v další kapitole v bohemistice, protože tato studie se věnuje oběma těmto jazykům. Německé definice jsou opatřeny českým překladem (je umístěn v závorkách za příslušným textem). V návaznosti na to pak porovnáme, jak chápou tyto termíny čeští (event. slovenští) autoři a jak Němci.

1. Německé pojetí

1.1 Cizí slovo – Fremdwort

„Wörter fremdsprachlicher Herkunft, die im Unterschied zu Lehnwörter lautliche oder morphologische Kennzeichen ihrer Ursprungssprache beinhalten und vom einheimischen Sprachbenutzer noch als fremd empfunden werden.“

(Bertelsmann Lexikon 1990, s. 1027)

(Slova cizojazyčného původu, která na rozdíl od výpůjček obsahují fonetické nebo morfologické známky svého původního jazyka a domácí uživatel jazyka je ještě pocítuje jako cizí.)

1.2 Výpůjčka – Lehnwort

„Ein aus einer fremden Sprache übernommenes, im Unterschied zum Fremdwort in Phonetik, Morphologie und Orthographie der übernehmenden Sprache angepasstes Wort (zum Beispiel Mauer < lat. maurus). Eine strikte Abgrenzung vom Fremdwort ist nicht möglich.“

(Brockhaus Enzyklopädie 1990, s. 217)

(Slovo přejaté z cizího jazyka, které je na rozdíl od cizího slova přizpůsobené ve fonetice, morfologii a pravopise přejímajícímu jazyku (např. Mauer < lat. maurus). Přesné rozlišení od cizího slova není možné.)

1.3 Germanismus - Germanismus

„Wort, das aus der deutschen Sprache in den Wortschatz einer anderen Sprache überging, es sind Entlehnungen aus allen Varianten des Deutschen (österreichisches Deutsch, Schweizerdeutsch u. Ä.).“

„Die Übertragung einer für die deutsche Sprache charakteristischen Erscheinungen auf eine nicht deutsche Sprache.“

(Duden Fremdwörterbuch 1997, s. 699)

(Slovo, které z němčiny přešlo do slovní zásoby jiného jazyka, jsou to výpůjčky ze všech variant němčiny (rakouské, švýcarské apod.).

Přenesení jevů, které jsou charakteristické pro německý jazyk, do jiného „neněmeckého“ jazyka.)

1.4 Internacionalismus - Internationalismus

„Wort, das in gleicher Bedeutung und gleicher oder ähnlicher Form in verschiedenen Kultursprachen vorkommt, z.B. Container.“

(Duden Fremdwörterbuch 1997, s. 372)

(Slovo, které se ve stejném významu a stejné nebo podobné formě vyskytuje v různých kulturních jazycích, např. kontejner.)

2. České pojetí

Termín cizí slovo se běžně užívá, ale jeho přesnou definici jsem v žádné odpovídající literatuře neobjevila. Definice germanismu a internacionalismu jsou v Encyklopedickém slovníku češtiny k dispozici pouze jako součást objasnění pojmu výpůjčka, proto jsem použila práce více autorů. V souvislosti s českou situací pracuji navíc se dvěma novými pojmy – purismus a čistota jazyka.

2.1 Cizí slovo / přejaté slovo

Slovník jazykovědné terminologie popisuje cizí slovo jako slovo cizího původu, které bylo do češtiny přejato se skutečností, kterou označuje. Přejatá slova si zpočátku ponechávají svůj původní ráz (pravopis, výslovnost, neobvyklé zakončení). Ta, která se často užívají, se počešťují. Časem zdomácní natolik, že si jejich cizí původ vůbec neuvědomujeme: škola, koleda. K některým přejatým slovům má čeština domácí slovo stejného významu: gramatika – mluvnice, rádio – rozhlas.

2.2 Výpůjčka / přejímka

„... to, co je podstatné, není vlastní fakt výpůjčky, ale její funkce z hlediska systému, který si vypůjčuje; podstatné je, že existuje požadavek na danou inovaci a že tato inovace je potvrzena systémem v tom smyslu, že vyhovuje možnostem a potřebám jeho vývoje.“

(Josef Vachek – Lingvistický slovník Pražské školy 2005, s. 171)

Boris Skalka a Marek Nekula vysvětlují pojem výpůjčka v Encyklopedickém slovníku češtiny z roku 2002 poněkud obšírněji (součástí je i vysvětlení termínů germanismus a internacionalismus):

„Při jazykovém kontaktu různé intenzity dochází k (přímému nebo zprostředkovanému) převzetí jazykových jednotek nebo forem z jednoho jazyka do druhého. Zdrojem, popř. prostředníkem několikerého, popř. několikanásobného přejetí (srov. (st)č. *bažant* < střhn. *fasant* < lat. *phasianus* < ř. *φασιανός*), je nejčastěji adstrát, méně často substrát či superstrát.

Výpůjčky jsou nejrůznějšího druhu: fonologické (např. posun bilabiálního *w* v labiodentální *v* pod vlivem labiodentálního *f* ve výpůjčkách z němčiny, přičemž toto *v* se následně fonologizovalo), morfologické (např. vznik německého futura na bázi futura

českého), slovotvorné (např. abstrahované formanty z výpůjček určitých slovotvorných typů jako ř./lat. *-ista*: *houslista*, *-ismus*: *hyenismus*, *-izovat*: *amerikanizovat*; složeniny typu *bohobojný*, *jednadvacet* podle němčiny), syntaktické (např. přejímání větných vzorců z angličtiny v americké češtině typu *ptát se o něco* < ‚ask about‘, deagentních konstrukcí z němčiny ve středních Čechách typu *,nechá se to + infinitiv‘* < ‚es lässt sich + infinitiv‘, slovosledu v případě koncového postavení slovesa z latiny a posléze i němčiny do psané češtiny, kde se udrželo až do konce 19. století apod.), popř. textové (za humanismu a baroka přjetí složité a rozsáhlé periody ciceronského typu se symetricky budovaným předvětím a závětím), lexikální (*barva* < *Farbe*), resp. sémantické (např. česky *proud*, adaptované v 19. století pro elektrotechnickou oblast s ohledem na význam německého ‚Strom‘, česky *zámek* s významem ‚zařízení k uzamykání‘ nabývající významu ‚palác‘ vlivem německého ‚(das) Schloss‘ s oběma významy), frazeologické (*být v obraze* < ‚im Bilde sein‘, *vyslovit díky* < ‚Dank aussprechen‘), pragmatické (např. rozšíření onikání a onkání pod vlivem němčiny a návrat k vykání v 19. století pod vlivem francouzštiny).

V případě lexikálních výpůjček se mluví o přejímkách. V případě výpůjček onomaziologických modelů, k nimž docházelo nejčastěji v obrození, se mluví o kalkách, při nichž se výpůjčky slovotvorných, významových, syntaktických a pragmatických zdrojů zdrojového jazyka naplňují lexikem přijímacího jazyka: *názor* < ‚Anschauung‘, *krycí barva* < ‚Deckfarbe‘, *lehkomyslný* < ‚leichtsinnig‘, *zvěrolékař* < ‚Tierarzt‘, *každopádně* < ‚jedenfalls‘ apod.). Někdy je obtížné určit zdroj kalku: *podpisovat* < německy ‚unterschreiben‘ / latinsky ‚subscribere‘, *záviset* < německy ‚abhängen‘ / latinsky ‚dependere‘. Oba postupy, tj. přejímka a kalkování, se mohou uplatňovat vedle sebe (*Vánoce* < ‚Weihnachten‘, *být in* < ‚be in‘, brněnské německé *verwoschliwieren* < ‚zošklivit‘), v české lingvistice se pak mluví o hybridech.

Pro češtinu jsou nejvýznamnější: (a) **germanismy** (nejpočetnější skupina reprezentující výpůjčky od pračeštiny po rok 1945; ve spisovném lexiku zastoupena výrazy široce kulturními a technickými, v obecném lexiku, slangu a argotu pak celé spektrum (*hedvábí*, *biskup*, *fara*, *hřbitov*, *máry*, *halda*, *fůra*, *forman*, *klempíř*, *pudl*, *pumpa*, *kramle*, *brýle*, *knoflík*, *flétna*, *punčochy*, *krám*, *muset*, *verbovat*, *(pře)klemovat*, *vyrajbovat*, *luft(ovat)*, *frajer*);

Zvláštní skupinou jsou výrazy s rozšířením (a) (celo)evropským – **evropeismy**, velmi často výrazy se základem latinským či řeckým rozšířené prostřednictvím některého prestižního evropského jazyka včetně latiny: č. *opereta*, angl. *operetta*, fr. *opérette*, něm.

Operette, švédsky *operett*, šp., portugalsky *opereta*, rum. *opereta*, alb. *operetë*, velšsky *opereta*, novořecky *οπερέττα*, r. *onepémna*, dále *papír*, *káva*, *model*, *móda*, *lampa* apod.;

(b) celosvětovým – **internacionalismy**: č. *alkohol*, angl. *alcohol*, něm. *Alkohol*, švédsky *alkohol*, irsky *Alcól*, fr. *alcool*, šp., port. *alcohol*, r. *алкоголь*, lit. *alkoholis*, novořecky *αλκοόλ*, středolatinšky *alcool*, persky *äkol*, hindsky *alqāhal*, arménsky *alkohol*, maďarsky *alkohol*, finsky *alkoholi*, alb., turecky *alkol*, korejsky *al'kchol'* < arabsky *al-kuhūl*, dále *stop*, *rádio*, *raketa* apod., jejichž zdroji či prostředníky jsou prestižní či dorozumívací jazyky (výjimkou je č. *robot* ,automat podobající se člověku a konající lidskou práci' podle Čapkova R.U.R.); s postupující globalizací světa se stává hranice mezi evropeismy a internacionalismy vágní; tento typ výpůjček reprezentuje výrazy pro významné kulturní, společenské a technické skutečnosti a jevy, běžně takto označovány výpůjčky novodobé, ale tento typ výpůjček (migrující/stěhovavá slova) je prastará: *cukr* (indické), *víno* (středomořské), *osel* (sumerský).

Výpůjčky lze třídit také podle postavení v lexiku: (i) spisovné (menší počet): *džem*, *župan*, *vazelína*, *pasáž*, *mnich*, *elektrický*, *kopírovat*; (ii) odborné (terminologické; omezeny především na odborné texty, převládají výpůjčky z latiny, řečtiny, němčiny, francouzštiny, angličtiny): *progreďovat*, *gutovat*, *torakoskopie*, *reliéf*, *titrace*, *krakování*; (iii) obecné (velké množství, především z němčiny, nyní i angličtiny, často pronikají přes slangovou či argotickou vrstvu): *mašina*, *barák*, *mejlovat*, *diskžokej*, *fáro*, *foťák*, *flaška*, *šrajtofle*, *šnuptychl*, *plac*, *flirtovat*, *háklivý*, *šalina*; (iv) slangové (obvykle existují jen ve fonetické podobě): *kompík*, *rašple*, *robinzonáda*, *spurt*, *skejťák*; (v) argotické (většinou přejaty z němčiny, z cikánštiny, jidiš, polštiny, italštiny, v současnosti zvláště z angličtiny, značné lokální rozdíly): *feťák*, *bonzák*, *facha*, *hokna*, *love* ,peníze', *kér* ,byt', *chabrus*, *kafrat*, *machl(ovat)*, *baganče*, *retych* ,záchod', *škráby* ,boty', *gemba* ,huba'; (vi) archaické a knižní (v současné době již nepoužívané): *fírmament*, *handlovat*, *mustrvat*, *molestýřovat*, *tangovat*; (vii) dialektické (typické pro pohraniční oblasti a místa s národnostně smíšeným obyvatelstvem, především germanismy a polonismy): *grajfnout* ,ukrást', *hamplovat* ,těžce pracovat' (Frýdlantsko), *futrovać* ,krmit dobytek' (Lašsko), *gryfny* ,šikovný' (Opavsko), *lajsňa* ,laťka', *cvíboch* ,piškot' (Břeclavsko).“

2.3 Germanismus

Germanismus je podle Encyklopédie jazykovedy od Jozefa Mistríka z roku 1993 jazykový prvek, obyčejně slovo (jeho podoba nebo význam) nebo syntaktická konstrukce mající původ v němčině. Germanismy se člení na:

1. přejaté jazykové prvky (zejména v minulosti), v současnosti již úplně zdomácnělé, např. *šlechta, rytíř, barva, flaška, futro, groš, švagr*; vícere germanismy však zůstaly jen v dialektech, do spisovného jazyka se nedostaly: *fěrtuch, firhaněk, šmakovat, truněk, fošna, kvér, lajntuch, piglovat*;
2. jazykové prvky pronikající do příslušného jazyka z němčiny jako nepotřebné výpůjčky, např. *fest, glajchšaltovat, fertig*, nebo příliš časté používání zájmen ve funkci podmětu apod.

Zvláštní skupinu germanismů tvoří lexikální citáty v literatuře s tématem druhé světové války. Vyskytují se jako aktualizační nebo jinak stylisticky funkční jazykové prostředky, např. *feldvébl, halt, führer* atd.

V současnosti se z němčiny přejímají některé odborné termíny, např. z oblasti literatury (*Er-forma, Ich-forma, leitmotiv* atd.).

2.4 Internacionalismus

Internacionalismus je v Lingvistickém slovníku od Jozefa Mistríka z roku 1998 popsán jako cizí slovo převážně řeckého a latinského původu, které se vyskytuje ve vícerech (alespoň 3) rozdílných jazycích a pojmenovává jevy z oblasti politiky, kultury, vědy, filozofie, techniky atd. Internacionalismy ulehčují mezinárodní dorozumívání. Jejich počet neustále vzrůstá a obvykle rychle zdomácnují. Mnohé se přizpůsobují domácímu pravopisu.

2.5 Purismus / brusičství

„Péče o čistotu jazykovou má místo v jazykové kultuře ... ale každý přepjatý germanismus ... opravdové kultuře spisovného jazyka škodí... Takový upřílišněný purismus ochuzuje slovník, způsobuje nadbytek synonym, přílišnou etymologickou souvislost termínů se slovy každodenního oběhu, asociativnost a emocionální zabarvení škodlivé pro termíny a konečně přílišnou lokální uzavřenost vědecké terminologie.“

„Purismus se projevuje jako tendence, která v podstatě není mimojazyková, avšak interpretuje jazyk chybným způsobem. Důraz na „náš“ v jazyce vede k zdůraznění jedné z jazykových funkcí (funkce „struktury jazykových funkcí“). Purismus nespátřuje optimum v souhře všech součástí, ale ve formě, která jako taková funkce neurčuje, ale která je naopak sama jimi určována.“

(Josef Vachek – Lingvistický slovník Pražské školy 2005, s. 138)

Milan Jelínek charakterizuje v Encyklopedickém slovníku (2002) purismus jako: „soubor hledisek regulujících kodifikaci a kulturu spisovného jazyka ve shodě s ideálním modelem „čistého“ jazyka eliminováním prvků, které jsou s tímto modelem v rozporu.“ Přehled a kritiku definic purismu z lingvistické literatury podal Thomas (1991). Sám vymezil purismus jako „snahu části jazykového společenství (nebo jisté jeho skupiny) zbavovat jazyk domnělých cizích prvků nebo jiných prvků považovaných za nežádoucí (včetně těch, které pocházejí z dialektů, sociolektů nebo stylů téhož jazyka). Může být zaměřen na všechny jazykové roviny, ale je orientován zejména na slovní zásobu. Purismus je především aspekt kodifikace, kultivace a plánování standardních jazyků.“

Purismus měl v dějinách spisovné češtiny především funkci obrannou: očišťování jazyka mělo zabránit postupnému rozrušování jeho systému jazykem cizím, který se dostal do postavení dominantního. Tak lze vysvětlit Husův odpor (1412) ke germanismům jako *hantuch* (z *Handtuch*) místo *ubrusce*, *šorc* (z nř. *Schurz*) místo *zástěrka* nebo dokonce *knedlík* (z nř. *Knödel*) místo *šiška*. Stejný důvod vedl k tomu, že germanismy odmítal Blahoslav (1571); odsoudil např. slovo *truc* (z *Trotz*), *hantlík* (z *Handschuh*), *fakrle* (z *Ferkel*). V období barokním (17. – 18. století) sice odpor vůči germanismům trvá, ale puristické zásahy do jazyka jsou zaměřeny zvláště proti řeckolatinským termínům. I za germanismy vznikají v tomto období neologismy, ty jsou však slovotvorně nepřijatelné (např. slovo *strožok* ze *Strohsack* je nahrazeno složeninou *slamotrus*). Neumělé barokní neologizování pokračovalo v počátečním období obrozeneckém: z jazyka byly vymyčovány nejen germanismy, které vnikly do jazyka konverzačního, ale především internacionální termíny, vytvořené většinou z řeckých a latinských základů. Teprve popis slovotvorného systému spisovné češtiny od Dobrovského (1799, 1809) přinesl potřebný řád. Přesto vzniká řada nových slov, která jsou sice utvořena z českých základů a afixů, ale po stránce významové a někdy i slovotvorné imitují řecké, latinské nebo německé vzory. Platí to zejména o mnoha odborných termínech, v nichž byly napodobeny cizí složeniny:

zeměpis – geographia, dušesloví – psychologia, přírodověda nebo –zpyt – Naturforschung, chvalořeč – Lobrede, vlastnoručně – eigenhändig atd. Toto puristicky motivované počesťování termínů trvalo až do poloviny 19. století. Od té doby se čeština postupně vracela k internacionální řeckolatinské terminologii, jak o tom svědčí především *Německo-český slovník vědeckého názvosloví* (1853), na němž měl značný podíl Šafařík. Purismus doby obrozenské byl sice zaměřen proti cizojazyčným prvkům ve spisovné češtině, ale zároveň měl poslání širší: měl doplnit českou slovní zásobu o chybějící odborné termíny a jejich vytvářením z domácích zdrojů (i když se to dělo často podle cizích vzorů) měl podat důkaz o rovnocennosti vlastního jazyka s jazyky užívanými v mezinárodní odborné komunikaci. Jiný charakter měla vlna purismu v 70. – 90. letech 19. století podnícená českým nacionalismem, který se utkával s nacionalismem německým. V tomto období už nešlo o doplňování české slovní zásoby, ale o vymycování cizích výpůjček, a to i takových, které byly v českém spisovném úzu už víceméně přijaty. Podnět k českému purismu vyšel z Matice české. Ta vydala v roce 1870 provolání, v němž sice pochválila soudobý rozvoj české literatury, ale zároveň byla na poplach proti tomu, že čeština „pořád více pozbývá původního rázu“ a že se z ní vytrácí „pravý duch český“. Očišťování češtiny od cizích, zvláště německých prvků a vlivů se zúčastnilo několik desítek českých lingvistů. Byla vydána řada „brusů“, „oprávců“, „rádců“ a „kazimluvů“ a jiných příruček, které podávaly seznamy výrazových prostředků v češtině nepřipustných a k nim připojovali prostředky „správné“. Počet těchto intervencí do spisovného jazyka lze odhadnout asi na pět tisíc případů. Nejvýznamnější postavení měl *Brus jazyka českého*, vydaný Maticí českou poprvé v roce 1877. Za nejdůležitější kritérium správnosti jazykových prostředků považovali brusiči jejich historickou kontinuitu. Nenašli-li pro podezřelý prostředek doklad nejpozději v jazyce počátku 17. století a zjistili-li podobný prvek v němčině, doporučili jeho nahrazení nějakým prostředkem, jehož historická kontinuita byla mimo jakoukoli pochybnost. Dalším kritériem byl výskyt prostředku v „obecné mluvě lidu českoslovanského“, zejména v nářečí moravském a slovenském, o nichž se soudilo, že zůstala ušetřena cizích vlivů. Jen výjimečně brusiči uplatňovali třetí kritérium: výrazovému prostředku bylo přiznáno v češtině domovské právo, bylo-li možné ho doložit z jiných jazyků slovanských. Zvlášť přísně posuzovali brusiči shody s němčinou. Důsledně se stavěli proti složeninám, neboť v nich viděli německý import do češtiny: místo *stromořadí* (něm. *Baumreihe* nebo *Baumgang*) doporučovali zdomácnělý galicismus *alej(e)*, místo *maloročník* (*Kleinbauer*) *malý rolník*, místo *bleskurychlý* (*blitzschnell*) *rychlý jako blesk*.

Žádali vymycování lexikálních prostředků, jejichž význam se posunul vlivem německých slov: *předhazovat komu co* (*vorwerfen*) nahrazovali slovesy *vyčítat*, *vytýkat*; *přehánět co* (*übertreiben*) slovesy *nadsazovat*, *zveličovat*, *přepínat*; adverbium *otevřeně* ve spojeních jako *mluvit*, *jednat otevřeně* (*offen*) vyměňovali za „čistější“ *upřímně*, *bez obalu*, *nepokrytě* apod. Brusiči se obraceli zvláště proti idiomům, v nichž se čeština ztotožnila s němčinou (ale v mnoha případech vlastně přijala prostřednictvím němčiny idiomy evropské). Tak brusiči ve spojení *brát podíl na čem* odsoudili volbu slovesa *brát* (*teilnehmen*) a doporučili idiomy doložené z jazyka 15. a 16. století: *účastnu býti čeho*, *úcastenství míti čeho* // *v čem* // *při čem* nebo *díl míti v čem* atd. Jako nečeské označili řadu vazeb, které ve spisovné češtině už zakotvily: místo *zvykat na co* (*gewöhnen an*) dávali přednost dativu (*čemu*); slovesa z významového okruhu *‘bát se’* přijala prý z němčiny vazbu *před kým, čím* (*vor jemandem*, *vor etwas fürchten*) a měla by se vrátit k původní vazbě genitivní: *bát se koho, čeho*; jako germanismus brusiči označili sloveso *zodpovídat otázky* (*Fragen beantworten*) a doporučili starší způsob vyjadřování: *odpovídat na otázky, k otázkám*.

Dobře míněné snahy puristů o očištění češtiny od cizích vlivů přinesly mnohem víc škody než užitku. Spisovná čeština byla zbavována výrazových prostředků, které potřebovala zejména při vyjadřování abstraktních pojmů a vztahů, vymycovány byly prostředky sloužící k jemnějšímu rozlišování významů a jazyk přicházel o potřebné výrazy synonymní. Nahrazování jazykových prostředků ve spisovné češtině už ustálených výrazovými prostředky ze starších období vývoje češtiny zvyšovalo archaizaci spisovné normy a zbavovalo jazyk potřebné stability. Navíc puristé postupovali dosti nejednotně, jejich zákazy a příkazy se od sebe lišily. Proto se brzy zvláště proti diletantskému broušení češtiny zvedl odpor a řada českých spisovatelů přestala brát brusy na vědomí (např. Hálek, Durdil). V 2. polovině 90. let pak puristická činnost hlavně zásluhou Gebauerovou takřka ustala. Po založení časopisu *Naše řeč* koncem roku 1916 se sice purismus zase poněkud oživil, ale za redakce Gebauerových žáků Zubatého a Ertla měl povahu mnohem umírněnější a opíral se také o vědeckější argumenty. Autoři *Naší řeči* častěji prostředky nařčené z cizího původu obhajovali, než odsuzovali. Bohužel po Ertlově smrti (1929) se *Naše řeč* vrátila k fundamentálnímu purismu 70. až 90. let. Vínou na tom měl hlavní redaktor Haller, který byl sice vybaven značnými jazykovědnými znalostmi, ale v jazykové kultuře byl přesvědčen o nutnosti hájit češtinu před germanismy. *Naše řeč* nejen převzala z poslední třetiny 19. století značnou část puristických zákazů a příkazů, ale připojila k nim mnoho dalších. Princip historické kontinuity brzdil další obohacování spisovného jazyka

prvky potřebnými k plnění nových komunikativních cílů. Shoda těchto prvků s německými se často vykládala jako další podléhání němčině. V jazykových kritikách nových knih Naše řeč bezduše vypočítávala „jazykové poklesky“ autorů, aniž přihlížela k funkci těchto jazykových prvků v textů. Haller a jiní puristicky zaměřeni lingvisté vyžadovali u sloves starobylé vazby genitivní místo běžných vazeb akuzativních (*užívati čeho, dobývati čeho*), trvali na původním významu slov místo obecně rozšířeného významu nového (*sporá pomoc* 'velká, vydatná' místo 'nevelká, slabá'), odmítali celou vrstvu nových výrazů předložkové povahy (*včetně čeho, na základě čeho, pod vlivem čeho, s ohledem nač, za účelem čeho*), zakazovali další adjektiva vzniklá z předložkového pádu *bez čeho* (*bezúčelný, bezpodmínečný, bezvýsledný*) atd. Puristická praxe Naší řeči vyvolala odpor u uživatelů spisovného jazyka a dala podnět jazykovědcům sdruženým v Pražském lingvistickém kroužku k ostrému vystoupení proti purismu. Přednášky uspořádané na počátku roku 1932 vyšly ještě v téže roce ve sbírce Spisovná čeština a jazyková kultura (proti purismu v něm vystoupili Mathesius, Havránek, Jakobson, Mukařovský a Weingart). V praxi sice purismus hlavně u části starší generace přežíval, ale teoreticky byl jako princip jazykové kultury vyřazen. Autoři Pražské školy navíc prokázali, že četné odmítané germanismy jsou vlastně evropeismy že jejich vymycování zbavuje češtinu výrazových schopností, kterých nabyly jiné evropské jazyky. Pražská škola zformulovala místo puristických principů nové zásady pro kulturu spisovného jazyka. Proti principu historickému byl zdůrazněn princip synchronní (o spisovnosti výrazového prostředku rozhoduje synchronní úzus) a proti lidovosti princip funkční (spisovnému jazyku nelze dávat za vzor lidová nářečí). Vágní pojem „ducha jazyka“ (puristé odmítali výrazové prostředky odporující „duchu jazyka“) byl nahrazen požadavkem, aby se správnost prostředku hodnotila jeho vztahem k jazykovému systému.

2.6 Čistota jazyka

„Za čistý bývá považovaný takový jazyk, který má co nejmenší příměs cizích prvků. Mezi ně se počítají výpůjčky, které si zachovaly cizí formu (např. z lat. *causa* // *kauza*, z fr. *apartmá* // *apartmán*, z něm. *hochstapler*, z it. *pizza*, z r. *piroh* aj.), a někdy také výrazové prostředky, které byly vytvořeny podle cizího vzoru sémantického, slovotvorného nebo syntaktického (např. *ohledně čeho* podle něm. *hinsichtlich*, *odviset od čeho* podle lat. *dependere de aliqua re*, nebo něm. *abhängen von etwas*). Mezi prostředky, které porušují

čistotu jazyka, se obyčejně nepočítají ty, které už s domácím výrazivem zcela srostly a jejichž cizí původ odhalí jen etymologický rozbor (např. slovo *talíř* ze sthn. *talier* a to z it. *tagliere* ‚deska, na níž se krájí potraviny‘).

O čistotě jazyka se mluví už v římské rétorice (kultura jazyka). V českém prostředí se s úsilím bránit jazyk zvláště proti germanismům setkáváme už u Husa (navrhl např. zaměnit slovo *šorc* *zástěrkou*) a podobně odmítali cizí prvky i pozdější autoři gramatik a jiných jazykových příruček Blahoslav (1571), Konstanc (1667), Rosa (1672) ad. V očišťování češtiny od cizích prvků (tentokrát i internacionálních z řeckých a latinských základů) pokračovali gramatici a lexikografové obrozenečtí.

Pravé tažení proti „cizomluvům“ nastalo od počátku 70. let a trvalo asi do poloviny 90. let 19. století; bylo podmíněno českým nacionalismem, který dostával podněty z nacionalismu německého. V podobném duchu pokračoval purismus *Naší řeči* za Hallera (na konci 20. a na počátku 30. let 20. století). Všechny evropské jazyky doplňovaly své výrazové možnosti v různé míře cizími prvky (buď přímými nebo mnohem častěji napodobenými). Některé jazyky nabyly vysloveně hybridní povahy (např. angličtina). Ve všech se pevně usadily společné prvky evropské, tzv. evropeismy, např. nové výrazy předložkové povahy jako *pod vlivem čeho* (fr. *sous l'influence de*, angl. *under the influence of*, něm. *unter dem Einfluss von*, r. *pod vlijanijem čego* apod.). Kultura spisovného jazyka se nemůže řídit požadavkem jeho úzce chápané čistoty.“

(Milan Jelínek, In: Encyklopedický slovník češtiny, Praha: Lidové noviny, 2002, s. 99)

V závěru této kapitoly můžeme prohlásit, že termíny germanismus, internacionalismus i výpůjčka jsou v obou jazycích v podstatě chápány stejně.

Pro mě germanismus v této práci znamená lexikální prostředek přejatý z německého jazyka. Pracuji zde se všemi výrazovými prostředky, nezáleží na tom, zda jsou kodifikovány, či nikoli.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se budu věnovat práci s materiálem. Nejprve představím člověka, z jehož mluvy jsem velkou část germanismů posbírala a na němž jsem také korpus materiálu aplikovala. Poté korpus charakterizuji a provedu jeho analýzu podle několika kritérií. Zaměřím se na stylistické hodnocení, na úzus a nakonec germanismy rozdělím podle sémantických okruhů.

1. Charakteristika mluvčího

Osoba, jejíž mluvu jsem se rozhodla v této práci sledovat, je mi velmi blízká. Právě proto jsem si ji vybrala. Udržuji s ní živý kontakt, mohu ji tedy pozorovat ve všech komunikačních situacích.

Žena, jejíž idiolekt sleduji, se narodila 8. května 1924 v Olomouci v rodině domácích krejčích. Celé dětství prožila se svým o dva roky mladším bratrem v Otaslavicích, vesnici vzdálené asi 12 kilometrů od Prostějova. Její otec zde žil od narození, matka se sem s rodiči přistěhovala ve 14 letech ze Studnic u Vyškova.

V 6 letech začala navštěvovat obecnou školu, od 11 do 14 let chodila do Újezdní měšťanské školy v Brodku u Prostějova. Poté byla přijata do Zlína na Baťovu školu práce, kde se přes den pracovalo a večer studovalo. Po roce přestoupila na dvouletou Rodinnou školu pro ženská povolání. Po jejím dokončení se vrátila zpět do Otaslavic.

V roce 1941 měla být „totálně nasazena“ v Německu, ale kvůli zdravotnímu stavu byla umístěna v továrně Wikov v Prostějově, kde pracovala až do konce války ve výrobě součástek letadel.

Po válce pracovala jako domácí šička stejně jako její rodiče. O 3 roky později nastoupila do Oděvního průmyslu v Prostějově jako mzdová účetní. Zde potkala svého budoucího manžela, kterého si v roce 1955 vzala. Manžel je o rok starší a pochází z Bedihoště u Prostějova. Po svatbě byla přeložena do plánovacího oddělení, kde se vypracovala na samostatnou plánovatelku. V roce 1957 se jim narodil syn Jiří. Po mateřské dovolené se vrátila do zaměstnání, kde setrvala až do odchodu do důchodu v roce 1980. Mezitím, v roce 1959, se s rodinou přestěhovala do Prostějova, kde bydlí dodnes.

Z jejích zálib stojí na prvním místě zcela určitě literatura. Je horlivou čtenářkou především české klasické a historické prózy. Mezi nejoblíbenější autory patří Božena Němcová, Karolína Světlá a Alois Jirásek. Dlouhé roky byla také členkou Knižního klubu. Dříve ráda navštěvovala divadelní a filmová představení, dnes se spokojí s filmem pro pamětníky nebo detektivkou v televizi. Z hudebních žánrů si vybírá především dechovku, vážnou a operní hudbu. V mládí chodívala pravidelně cvičit do Sokola, později se s rodinou rekreačně věnovala turistice.

Tato žena je velmi přátelské, kolektivní povahy, ráda si popovídá s lidmi starší i mladší generace. Její projevy chování můžeme označit za poměrně klidné. Není výbušná a v rozrušení se dobře ovládá. Mezi další vlastnosti patří skromnost, upřímnost a otevřenost v jednání s druhými lidmi.

Cizí jazyky nikdy nestudovala, pouze na měšťanské škole se učila 3 roky dvakrát týdně němčinu. Nepobývala nikdy delší dobu v cizině ani se nestýkala s cizinci, navštěvovala pouze české školy.

Jazykový projev této ženy se utvářel na základě rodinné mluvy. Její otec mluvil hanáckým nářečím, matka hovorovou podobou spisovného jazyka. V kruhu přátel se uplatňovaly často také nespisovné výrazy. K tomuto rodinnému základu připočteme vliv školy bezprostředně spjatý se spisovným jazykem. V zaměstnání byl její idiolekt obohacen o profesní mluvu, kterou používala na svém pracovišti. Jednalo se hlavně o termíny a terminologická spojení užívaná v oblasti oděvního průmyslu. Její manžel vždy dbal na to, aby používal zásadně spisovné výrazy.

V dětství tedy byla ovlivněna nářečím, ve škole musela mluvit spisovně, v pracovním kolektivu se používala profesní mluva a hovorový regionálně zabarvený spisovný jazyk, mezi přáteli hlavně nivelizovaná podoba interdialektu. V hromadných sdělovacích prostředcích, beletrii, apod. se setkává i s obecnou češtinou. Nejde tedy o nositelku nářečí, ale ani spisovného jazyka. Ten v psané podobě ovládá (v podobě, kterou se naučila ve škole, tj. nikoli nejsoučasnější), pasivně jej přijímá i v mluvené podobě, ale příležitosti k aktivnímu užívání spisovného jazyka vzhledem k věku a bývalé profesi má jen minimální. Sledovala jsem její běžnou mluvu, nikoli psané texty.

2. Charakteristika korpusu materiálu

Korpus materiálu, se kterým pracuji, tvoří 1311 výrazů přejatých z němčiny – germanismů. Z toho je 983 různých slov a zbývajících 328 výrazů tvoří jejich odvozeniny (např. šmak – šmakovat). Korpus je rozdělen do tří sloupců, v prvním sloupci najdeme germanismus, ve druhém sloupci německý výraz, z něhož germanismus v češtině vznikl, a ve třetím sloupci se nachází odpovídající český spisovný výraz, event. vysvětlení významu. Seznam germanismů je umístěn téměř na konci této diplomové práce.

Zdroje germanismů jsou rozmanité. Nejprve jsem sledovala ve všech možných komunikačních situacích svou mluvčí a všechny germanismy, které použila, jsem pečlivě zapisovala. Jelikož se mi ale takto získaný materiál zdál málo obsáhlý, začala jsem hledat další zdroje. Poměrně dost germanismů jsem našla v krásné literatuře, zejména v dílech Jaroslava Haška. Nějaké germanismy jsem získala z mluvy dalších členů rodiny. Nejvíce jsem jich však objevila v Slovníku cizích slov, Velkém slovníku cizích slov (na CD-ROMu) a ve Slovníku spisovného jazyka českého (SSJČ).

Použila jsem tedy všechny dostupné zdroje – oficiální (SSJČ a Slovník cizích slov), polooficiální (z internetu stažený Velký slovník cizích slov) a neoficiální (mluvčí, rodina, J. Hašek).

Poté, co jsem pomocí některého výše uvedeného způsobu získala germanismus, našla jsem v německo-českém nebo česko-německém slovníku německý výraz, z něhož germanismus vznikl. U několika výrazů se mi to nepodařilo, i když se prokázal německý původ (označila jsem je otazníkem). Nakonec jsem v některém ze jmenovaných slovníků vyhledala český ekvivalent germanismu. Občas jsem měla potíže se správným způsobem psaní germanismu. V literatuře jsem například našla napsáno „v richtiku“ (něm. richtig), zatímco ve Velkém slovníku cizích slov bylo uvedeno „rychtyk, v rychtyku“. Přiklonila jsem se ke způsobu psaní ve slovníku.

3. Analýza korpusu materiálu

V této kapitole provedu analýzu korpusu materiálu podle několika kritérií. První kritérium bude stylová charakteristika. Nejprve vysvětlím, jak se vlastně dělí slova podle stylistického hodnocení. Potom ve vybrané části korpusu (začínající písmenem š)

germanismy takto rozdělím. Následně se zaměřím na úzus. Na prvních 174 slovech korpusu ukáži, které germanismy moje mluvčí zná a aktivně používá, které zná jen pasivně, tzn. že je nepoužívá, a které nezná vůbec a tedy je ani nepoužívá. Nakonec germanismy rozdělím podle sémantických okruhů.

3.1 Stylistické hodnocení

Stylistické hodnocení (stylová charakteristika) slov a spojení vychází z hlediska spisovnosti a nespisovnosti (s další vnitřní diferenciací), z hlediska frekvence (častosti užívání), z hlediska dobového výskytu a z hlediska citového zabarvení (expresivity v širokém smyslu). Měřítkem jsou stylové charakteristiky ve Slovníku spisovného jazyka českého.

Při hodnocení slov z hlediska spisovnosti a nespisovnosti se rozlišují tyto skupiny:

1. Ze spisovných slov a spojení se zvlášť označují:

- a) hovorová (zkratka hovor.), která se vyskytují obvykle jen v běžně mluvené řeči uživatelů spisovného jazyka, v níž se užívá zčásti též slov obecné češtiny, např. motorka, lapálie, naklepat dopis, chytat Prahu, áčko apod.;
- b) knižní (zkratka kniž.), která se vyskytují zpravidla jen v slohově nadnesených projevech, zvláště psaných, a kterých se neužívá v běžně spisovných projevech, zejména ne v mluvených, např. kanouti, blahost, chorý, dějetvorný, konvenience apod.;
- c) básnická (zkratka básn.), která se vyskytují jen v poezii a v básnické próze, např. poryv, jiskrooký, modrojas;
- d) publicistická (zkratka publ.), která patří výrazně k prostředkům novinářského slohu a příbuzných slohových typů, např. zapojit se (do budování), ukout (jednotu), kýžený kniž. a publ.;
- e) odborná, kterých se užívá v projevech odborných jako odborných názvů, termínů; ta se uvádějí se zkratkou příslušného oboru, např. tech., fyz., zool., filos., jaz., nebo jde-li o výraz užívaný v mnoha oborech, se zkratkou odb.

Mezi prostředky spisovného jazyka nepatří sice plně výrazy obecné češtiny (zkratka ob.), ale protože se jejich částí užívá celonárodně v češtině hovorové, nelze je pokládat prostě za nespisovné. Označují se tak tedy výrazy krajově neomezené a obecně užívané

v projevech běžně mluvených, např. chleba, montérky, špunt, beztak, dechovka, hokynařit, kejvat aj.

2. Ze slov a spojení nespisovných jsou zvláště označeny jako

a) nářeční (zkratka nář.) ty prostředky, jejichž užívání je vlastní jen místním nářečím (např. mrskut, frajerka, kloník, jizlit se aj.);

b) oblastní (zkratka obl.) ty prostředky, kterých se užívá v širší územní oblasti, a někdy i v celé oblasti české (obl. čes.) nebo moravské (obl. mor.), např. cácora obl., kytka obl. čes. *květina*, líčit obl. mor. *bílit*; některých oblastních výrazů se užívá i v projevech spisovných, ty uvádím bez zkratky a jejich oblastní omezení naznačuji ve výkladu, např. stolař... (*na Moravě*) *truhlář*;

c) tzv. lidová (zkratka lid. nebo častěji bez zkratky, ale s upozorněním na tento charakter názvu ve výkladu) slova a spojení pojmenovávající věci jevy ze života venkovského rolnického obyvatelstva, zvláště z dob feudálních, a jednotlivé předměty živé i neživé přírody kolem, např. dupák, hejkal, bába, černé koření;

d) argotické (zkratka arg.) prostředky vzaté z vyjadřování lidí tzv. deklasovaných společenských vrstev, např. čík, šábovat se aj.

K nespisovným výrazům náleží i slova a spojení slangová (zkratka slang.), kterých se užívá v pracovním styku příslušníků různých oborů (tech. slang., horn. slang.) a různých zájmových skupin, např. studentů, myslivců aj. (stud. slang., mysl. slang.). Protože mnohé slangové výrazy jsou obecněji rozšířeny, označují se některá slova jako prostě slangová, bez dalšího určení, např. fachman, fungl, aj.

Nespisovná slova, která nelze zařadit do některé z těchto skupin a přesněji charakterizovat, se označují prostě zkratkou nespis. (např. laufpas). Označují se tak jako nesprávné (popř. též zkratkou nespr.) i některé tvary, vazby nebo spojení, kterých se sice užívá, ale které se ve spisovném jazyce výslovně odmítají, např. jeřábník (nespr. jeřábista), mluvit několika jazyky (nespr. několik jazyky).

Při hodnocení slov podle frekvence (častosti výskytu) se rozeznávají tři stupně:

a) běžně užívaná slova a spojení jsou uváděna bez označení, výjimečně podle potřeby s poznámkou o častějším výskytu proti jiným (zkratka čast.);

b) jako řidší (zkratka řidč.) se označují taková slova a spojení, která se vyskytují poměrně málo, a zejména existuje-li vedle nich zcela běžná náhrada, např. hodinný, chlebný vedle hodinový, chlebový, epopeja vedle epopej, jistivý aj.;

c) jako řidká (zkratka zř. nebo značka * před heslovým slovem, vazbou) se označují slova a spojení, která se vyskytují jen ojediněle a jsou do slovníku zařazena jen proto, že jich je užito v díle některého z významnějších spisovatelů, popř. slova individuálně tvořená, např. jitří, kárce, chrabrota aj.

Při hodnocení podle dobového výskytu jsou zvláštní poznámkou omezena:

a) slova a spojení, která označují jevy zanikající nebo zcela zaniklé, typické pro některé z dřívějších historických období, nebo označující předměty dnes již neužívané; příslušné dobové omezení (časově odstupňované) uvádím ve slovníku v těchto případech zpravidla ve výkladu, např. poznámkou (v *starověkém Řecku*), (za *feudalismu*), (v *předrevolučním Rusku*), *kdysi*, *někdejší* apod., nebo zkratkami hist., dř.;

b) slova a spojení zastaralá, která již vyšla z užívání a byla nahrazena výrazy jinými; ta se označují zkratkou zast. nebo † před heslovým slovem, vazbou, např. dvořanín, mluno, fedrovatel, babiti, glejtovati, ačkolivěk aj.;

c) slova a spojení zastarávající (zkratka poněk. zast.), tj. taková, která ustupují z běžného užívání, např. laloch, chmelovír.

Slova expresivní, tj. taková, u nichž se vedle složky pojmové, rozumové, projevuje vždy nebo v určité souvislosti zabarvení citové nebo volní, jsou charakterizována takto:

1. citově zabarvená, expresivní slova bez zvláštního dalšího příznaku (zkratka expr.), např. dřina, čertovina, chechtat se, cháska;

2. expresivní slova se zvláštním příznakem:

a) slova důvěrná, familiární (zkratka fam.), užívaná jen v důvěrném vztahu osob navzájem si blízkých, např. maminka; k nim patří slova domácká (zkratka dom.), zvláště obměněné podoby křestních jmen, např. Máňa, Láďa, Pepík a výrazy užívané ve vyjadřování dětí nebo v hovoru s dětmi (zkratka dět.), např. bumbat, hajat, papat;

b) slova hanlivá, pejorativní (zkratka hanl.), vyjadřující nepříznivý, záporný poměr k pojmenované skutečnosti, nesouhlas mluvčího s ní, např. keřas, chlebař, chvastoun apod.;

c) slova zhrubělá (zkratka zhrub.), kterých se užívá zejména k vyjádření a vzbuzení odporu k něčemu, pohoršení nad něčím, např. huba (místo ústa), blaf, kecat a výrazy vulgární (zkratka vulg.), užívané při hrubém, nespolečenském způsobu vyjadřování, např. bordel, hajzl, chlastat, apod.;

d) k výrazům expresivním patří též tzv. výrazy eufemistické (zkratka euf.), jimiž se pro zjemnění nahrazuje označení věcí a jevů nepříjemných, např. zesnout (místo zemřít), a dále vyjádření ironická (zkratka iron.), při nichž se slova nebo spojení užívá v opačném významu místo přímého nepříznivého hodnocení, např. chytrák (místo hlupák).

Pozn.: Některá slova nebo spojení je třeba charakterizovat z různých stylistických hledisek zároveň, např. famílie, just ob. expr., kapírovat poněk. zast. ob., gustýrovat zast. hovor. expr., infanterák zast. voj. slang., frajle zast. ob. a hanl., fraj zast. ob., churota, juž zast. a nář., fakan ob., zprav. hanl., flandat se řidč. ob. apod.

3.1.1 Rozdělení germanismů podle stylistického hodnocení

Germanismus	Český odpovídající výraz	Stylistické hodnocení
šablona	vzor, předloha	
šábovat (se)	dělit se	arg.
šabraka	čabraka	†
šábrování	škrabání	tech. slang.
šacovat	odhadnout, ocenit; prohledat kapsy	zast.; ob.
šacovník	odhadce	†
šacunk, šacuňk	odhad; výkupné	zast. ob.
šafář	(hospodářský) správce	zast.
šafářovat	být šafářem; rozkazovat druhým	ob.; hanl.
šachta	důl, šachta	
šajba	kotouč, řemenice; terč	poněk. zast. slang.
šajn	svit, záře	zast. ob.
(ne)mít o něčem šajn(a)	(ne)mít o něčem zdání, ponětí	ob. expr.
šál	jeden z velkých svalů kýty	potrav., kuch.
šála	šála	
šála	těžní klec	horn. slang.
šálek	šálek, miska	
šalina	(brněnská) tramvaj	obl. mor.
šalíř	topič v sklářské huti; středov. přilba	zast.
šalmaj	píšťala, zvl. pastýřská	poněk. zast.
šalování	bednění, obložení	stav. slang.
šalovat	bednit, obkládat, pobíjet prkny	stav. slang.
(vy)šaltovat	(vy)řadit	tech. slang.
šaltpáka	řadicí páka	není v SSJČ
šaltr	přepážka	zast. ob.
šalvěj	šalvěj	
šalvostr	lučavka	zast. ob.
šamot	žáruvzdorný materiál	keram.
šamotka	hliněná dlaždice, cihla	keram. slang.
šamrle, šamrdle	nízká stolička, podnožka	zast. ob.
šamstr	nápadník, milenec	poněk. zast. ob.
šance	hradby, valy, opevnění, násep	zast. ob.
šancovat	zatahovat svatebnímu průvodu cestu	nář.
šanovat	chránit, šetřit	zast. ob. expr.
šantročit	čachrovat; pokoutně ukrývat	ob. expr.
šarlach	jasně červená barva; spála	zast.
šarlat	tkanina jasné červené barvy	
šarnýr	kloubový závěs, stěžežka	tech. slang.
šarvátka	potyčka, půtka, bitka, srážka	
šejdíř	podvodník	expr.

šelma	šelma, dravý savec	
šéma	schéma	není v SSJČ
šenk	hospoda, výčep, nálevna	poněk. zast. ob.
šenkovat	nalévat, čepovat	ob.
šenkovna	hospoda, výčep, nálevna	zast. ob.
šenkýř	hostinský, výčepní	poněk. zast. ob.
šenkýřka	hostinská	poněk. zast. ob.
šerm	zápolení bodnou n. sečnou zbraní	
šermovat	zápolit bodnou n. sečnou zbraní	
šerpa	šerpa, široká stuha	
šibík	slepá chodba	horn.
šibovat, šíbovat	posunovat (vlak), odsunovat	ob. slang.
šíbr	posunovač; logaritmické pravítko	zast. slang.; tech. slang.
šibrovat, šibrovat	přesunovat, posouvat; čachrovat	ob.; hanl.
šíf	loď	zast. ob. a slang.
šifař	loďař	zast. ob. a slang.
šiferna	loděnice	zast. ob. a slang.
šichta	směna	ob.
šichtmistr	vedoucí směny	dř.
šik	vojenský útvar, šik; dvojřad	
šikovat	řadit do šiku; poslat	zast.
šikovný	dovedný, zručný, obratný; vhodný	ob.
šiknout se	hodit se	ob.
šilhat	šilhat, pošilhávat	
šilink	bývalé platidlo v Rakousku	
šimfovat	hubovat	nář.
šiml	bělouš, bílý kůň	ob.
úřední šiml	bezduché, byrokratické úřadování	úř. slang.
šína	kolejnice	zast. ob.
šinágl	veslová loďka s plochým dnem	zast. ob.
šindel	šindel, taška	
šindelář	výrobce šindelů	není v SSJČ
širm	stínidlo lampy	není v SSJČ
šišarda	střílna	zast., voj. slang.
škapulíř	druh amuletu; část mnišského roucha	není v SSJČ; církv.
škatule	krabice	ob.
škeble	sladkovodní mlž; lastura	
škoda	škoda, poškození, újma	
škopek	škopek, dřez	
šláfrok	župan	zast. ob.
šláftruňk	uspávací nápoj	zast. ob.
šlágr	hit	ob.
šlajer, šlojír	závoj, rouška	zast. ob.; †
šlajf, šlejf	brzda (mechanická)	poněk. zast. ob.

šlajfka	kravata, vázanka	obl. mor.
šlajfky	brusle na kličku	poněk.zast. ob.
šlajfovat	brzdit	poněk.zast. ob.
šlajsna	propust	slang.
šlak	mrtvice; ďas, čert	poněk.zast. ob.
šlakovat	jít po stopě, sledovat	zast.a nář.
šlam	usazenina uhelného prachu	poněk.zast. obl.
šlamastyka, šlamastika	nesnáze, trampoty	hovor. expr.
šlank	štíhlý	není v SSJČ
šlaušek, šlauch	hadička	
šle	tráky, kšandy	
šlechta	šlechta, vládnoucí třída, aristokracie	
šlechtic	příslušník šlechty, aristokrat	
šlejfírna	brusírna	zast.
šlejfíř	brusič	zast.
šlem	hlen, slizovitá látka, kal	ob.
šlendrián	nepořádek; nepořádný člověk	hovor.
šlengr	darebák	slang.
šlep	vlečka	zast. ob.
šlepr, šlépr	tahač, vlek, vlečka	není v SSJČ
šlicovat	dělat zátinku	horn. slang.
šlif	společenská uhlazenost	zast. hovor.
šlichta	břečka, špatné jídlo	expr.
šlitáž	jízda na saních, sanice	zast. ob.
šlofik	krátký spánek	ob. expr.
šlohnout	ukrást	zhrub.
šluk	polknutí kouře při kouření	ob.
šlukovat	polykat kouř při kouření	ob.
šlundra	nepořádná nebo nemravná žena	vulg.
šlupna	smyčka stuhy	zast. slang., textil.
šlus	konec	ob. expr.
šmajchl	lichotka, lichocení, mazlení	poněk.zast. ob.
šmajchlíř	lichotník	poněk.zast. ob.
šmajchlovat (se)	lichotit (se), lísat se, mazlit se	ob.
šmajznout	ukrást; uhodit	vulg.
šmak	chuť, příchut'	zast. ob.
šmáknout (si)	přijít vhod; pochutnat si	řidč. ob.
šmakovat	chutnat	ob. expr.
šmant, šmont	uhelný prach; druh briket	poněk.zast. ob.
šmejď	podřadné zboží, brak	ob. hanl.
šmejdit	zvídavě se pohybovat, slídit	ob. expr. hanl.
šmelc	staré železo, šrot; barevné trety	hut. slang.; zast. ob.
šmelcíř	tavič	†
šmelcovat	tavit	zast. a slang.

šmelcovna	tavírna	†
šmelina	černý obchod, lichva	ob. hanl.
šmelinář	překupník	ob. hanl.
šmigrust, šmerkust	pomlázka	nář.
šminkovat	líčit	ob.
šminky	líčidla	ob.
šmír	mazadlo, kolomaz	ob.
šmíra	kočující divadelní spol. nižší úrovně	hanl.
šmírák	koncept; nežádoucí pozorovatel	úř. slang.; hanl.
šmírbuch	pomocná účetní kniha	zast. úř. slang.
šmírovat	mazat šmírem; sledovat, slídit	ob.; hanl.
šmirgl	smirek, brusný papír	ob.
šmirglovat	smirkovat, brousit, leštit	ob.
šmirglpapír	smirkový papír	ob.
šmízo	úplatek, výhoda; brak, šmejd	slang.
šmok	prodejný novinář	hanl.
šmole	přepuštěné máslo	zast.ob.
šmolka	modřidlo	
šmolkovat	modřit šmolhou	není v SSJČ
šmorn	trhanec, smaženec	zast. a nář., kuch.
šmudla	špindíra	ob.expr.
(u)šmudlaný	ušpiněný	ob.
šmudlat	dělat neobratně, nepořádně umývat	ob.expr.
šmuk	šperk, klenot, ozdoba	zast. a nář.
šnaps, šnába	kořalka, pálenka	poněk.zast.ob.
šnek	hlemýžď, šnek	
šněrovací	šněrovací, stahovaný tkanicí	
šněrovačka	korzet	ob.
šněrovat	spojovat, svazovat, stahovat tkanicí	
šnorchl	potápěčská trubice, šnorchl	ob.
šňořit	zdobit, krášlit, fítnit	expr.
šňupací	určený, sloužící k šňupání	
šňupák	kapesník; čenich	ob.expr.
šňupat	vtahovat nosem	ob.
šnuptychl	kapesník	poněk.zast.ob.
šňůra	provaz	
šnurbart	knír	zast.ob.
šnycar	truhlářský nebo knihařský nůž	zast.ob.
šnycl	řízek	poněk.zast.ob.
šnyt	malé pivo; střih (šatů); řez	zast.ob.; † ;obuv.slang.
šnytlich, šnytlik	pažitka	ob.
šnytovat	opracovávat okraje podešve	obuv.slang.
šopa	kůlna, dřevník	nář.
šorc	zástěra	nář.

šorfšic, šarfšic	ostrostrělec	zast.ob.
šorna	škrabka na saze	zast.ob.
šos	cíp kabátu	ob.
šosácký	příliš konzervativní, zpátečnický	hanl.
šosák	šosatý kabát; zpátečník, omezenec	hovor.; hanl.
šotek	domácí skřítek, diblík, rarášek	
šotyš	název pro skotskou; skotský vzor	lid.; zast.ob. textil.
šouf	naběračka s dlouhým držadlem	zast.ob.
šoupnout	strčit, posunout	
šourat	šoupavě něčím pohybovat	
špacír	procházka	poněk.zast.ob.expr.
špacírka	vycházková hůl	zast.ob.
špacírovat	procházet se	poněk.zast.ob.expr.
špagát	provaz, motouz	ob.
špachtle	stěrka, roztěrka	
špajz, špajzka	spíže, spížirna	ob.
špalda	druh pšenice, samopše	zeměd.
špaleta	ostění	stav., poněk.zast.
špalír	řada	
špán	louč	nář.
špangle	druh pout, želízka, okovy	ob.
špargl	chřest	ob.
špárkasa	spořitelna	zast.ob.
špárovat	šetřit	není v SSJČ
špársystém	úsporný systém	zast.ob.
špás	legrace, zábava, žert, šprým	ob.
špásovat	žertovat, šprýmovat	ob.
špátka	lopatka	zast.voj.slang.
špeceraj	obchod se smíšeným zbožím	zast.ob.
špeh	vyzvědač, slídlil, zvěd, špion	poněk.zast. a hanl.
špehovat	slídit, vyzvídat, sledovat	zast. a ob.hanl.
špehýrka	kukátko, malé okénko	hovor.
špejchar	sýpka	poněk.zast.ob.
špejle	špejle	
špejlovat	uzavírat špejlemi, špejlovat	není v SSJČ
špek	slanina, špek	
špekáček	špekáček	ob.
špekbuřt, špekvuřt	tlačenka	zast.ob.
špekoun	tlustý člověk, tlust'och	ob.hanl.
špekové knedlíky	špekové knedlíky	není v SSJČ
špekulírovat	spekulovat, uvažovat, přemýšlet	poněk.zast.ob.expr.
špeluňka	místnost bez oken, komůrka	ob.
špenát	špenát	
špendlík	špendlík; sorta slívy	spis.; zahr.

špendlit	špendlíky připevňovat, spojovat	
špendýrovat	darovat, věnovat	zast.ob.expr.
šperhák	paklíč	ob.
šperk	klenot, skvost, cenný předmět	
šperklapka	závěr u pušky	zast.voj.slang.
šperkovat	zdobit, vyzdobovat (šperky)	expr., poněk.zast.ob.
šperovat	uzavřít, uzavírat	řidč.zast.ob.
špic	plemeno psů	
špice, špička	hrot, špička	
špicl	slídlil, donašeč, udavač	ob.hanl.
špiclovat	slídit, špehovat	ob.hanl.
špicovat (uši)	ořezávat do špičky; nastražit (uši)	řidč.; ob.
špičkovat	dobírat si, popichovat, provokovat	expr.
špičkový	mimořádný, vrcholný, vynikající	
špígl	zrcadlo	zř.
špikovat	protahovat slaninou; prokládat	ob.
špión	vyzvědač, agent	
špionáž	vyzvědačství, špiónství	
špiritus	líh, alkohol	ob.
špitál	nemocnice	zast. a ob.expr.
špíže, špižka, špižírna	místnost k uložení potravin	
špona	tříska, hoblina	tech.slang.
(na)šponovat	napínat, napnout, natahovat	ob.
šponovky	dlouhé přiléhavé kalhoty	není v SSJČ
šporhert, špolhert	sporák	zast.ob.
šporna	ostruha	zast.ob.slang.
šporovat, špórovat	šetřit	zast.ob.
(za)šprajcovat,šprajcnout	vzepřít; podepřít	zast.ob.slang.
šprechtit	mluvit (německy)	zast.ob.expr.
špric	vinný střík	zast.ob.
šproch	řeč, hovor, výrok, rčení	zast.ob.
šprot, šprota	mořská rybka příbuzná sledi	
šprusel, špruše, šprysel	příčel, příčka	zast.ob.
šprým	žert	poněk.kniž.
šprýmař	čtverák, šibal, filuta	poněk.kniž.
šprýmovat	dělat šprýmy, žertovat	poněk.kniž.
špulit	špulit	
špulka	cívka	ob.
špunt	zátk; malé dítě	ob.
(za)špuntovat	(za)zátkovat	ob.
špuntovka	poplašná nebo dětská pistole	ob.
špura, špůra	stopa; kolej	není v SSJČ
šrafa	čára, křivka	není v SSJČ
šrafování	čárkování, šrafování	

šrafovat	vyplňovat šrafami, čárkovat	
šrajbr, šrajbka	písař, písarka (na stroji)	slang.
šrajbmašina	psací stroj	není v SSJČ
šrajtofle	peněženka	zast.ob.expr.
šrák	popruh, šle; věšák, stojan, police	zast.ob.
šrák	jizva, škrábnutí, rána	
šraml	lidový soubor o několika hráčích	dř.
šrank	skříň	zast.ob.
šraňky	závory	ob.
šrapnel	dělostřelecká střela, šrapnel	
šrek, šrekou	šikmo, napříč	zast.ob.
šrift	písmo	není v SSJČ
šrot	krmivo, drť	
šrot	odpad, staré železo	
šrotovat	šrotovat, drtit (obilí)	
šrotovat	šrotovat, drtit (staré železo)	
šrotovník	zařízení sloužící k výrobě šrotu	tech.
šroub	šroub	
šroubovací	zařízený na šroubování	
šroubovák, šraubncír	šroubovák	
šroubovat	šroubovat	
štáb	štáb, sbor	voj.
štábní	týkající se štábu; dř. voj. hodnost	voj.
štace	stanice, zastávka; působiště	zast.ob.
štafírovat	upravovat, krásnit, zdobit; obšívat	zast.ob.slang.
štafle	dvojitý žebřík; malířský stojan	ob.; slang.
štajf	strnulý, nehybný	ob.expr.
štajfovat se	naparovat se, kasat se	ob.expr.
štajgr	důlní dozorce	horn.slang.
štajgrovat	stupňovat, zvyšovat	zast.ob.expr.
štajryš	český lid. tanec třídobého rytmu	není v SSJČ
štalmistr	podkoní; jeden z dvorských úředníků	zast.ob.
štambuch	památník, album	zast.ob.
štamgast	stálý host	hovor.expr.
štamprle	kalíšek, stopka	ob.
štangle	tyč, tyčka	poněk.zast.ob.
štekl	západka, kolík	tech.slang.
stekle	vysoké podpatky	není v SSJČ
štelář, šteláž	police, regál	poněk.zast.ob.
štelovat	seřizovat, upravovat	ob.
štelunk	pozice, zákopy, postavení	zast.voj.slang.
štempl	razítko, pečeť	poněk.zast.ob.
štemplovat	razítkovat	poněk.zast.ob.
štendr	stojka	horn.slang.

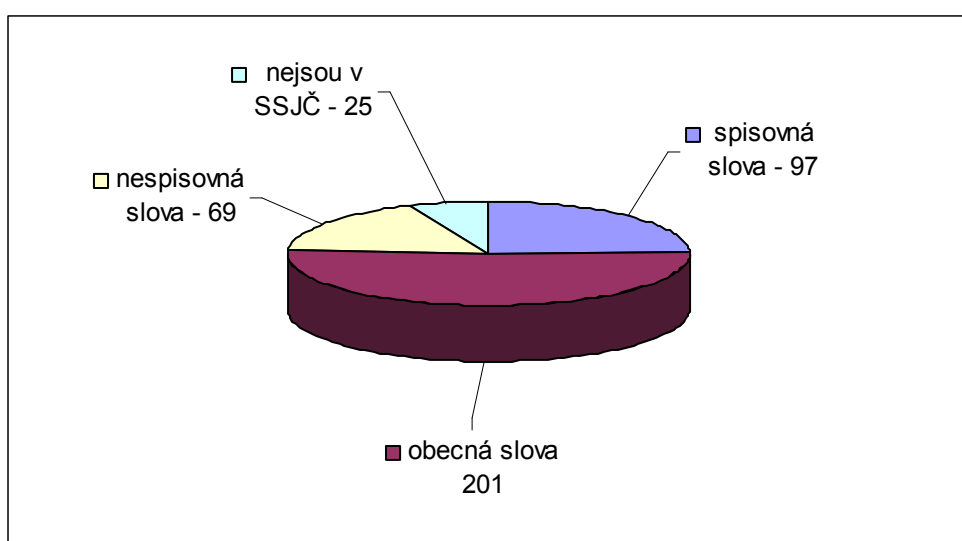
štep	strojový steh; zalátané místo	řem.; obl.
štift	nadační ústav (nemocnice)	†
štikování	vyšívání	zast.ob.
štikovat	vyšívat	zast.ob.
štof	vlněná látka, tkanina	poněk.zast.ob.
štok	poschodí, patro	poněk.zast.ob.
štokfiš	treska	zast.ob.
štokrle, štokrlík	kuchyňská sedačka bez opěradla	ob.
štola	podzemní chodba, štola	horn.
štóla	vánočka, houska	
štóla	pruh látky, který nosí katol. kněz	círk.
štolba	podkoní, správce konírny	dř.
štont	stav; stanoviště; stánek prodavače	zast.ob.
na štorc	obráceně, napříč	poněk.zast.ob.
štos	hromada, halda, stoh, sloupec	poněk.zast.ob.
štoudev	větší dřevěná nádoba, menší kád'	
štráf	pruh	poněk.zast.ob.
štráfovaný	pruhovaný	ob.
štráfovat	křížem krážem chodit	poněk.zast.ob.
štráchy	okolky, drahoty, cavyky	ob.expr.
štrajch	večerka; soubor smyčcových nástrojů	zast.voj.slang; hud.slang.
štrajchpudlík	dítě pomáhající v tiskárně kartounů	dř.
štrajk	stávka	zast.ob.
štrajkovat	stávkovat	zast.ob.
štramák	elegantní muž, švihák	poněk.zast.ob.expr.
štramanda	elegantní, pohledná žena	poněk.zast.ob.expr.
štrapace, štrapáce	námaha, obtíž, trmácení	poněk.zast.ob.
štrapicírovat, štraficírovat	namáhat, obtěžovat (se)	poněk.zast.ob.
štrébr	snaživec, horlivec, šplhoun	ob.expr.
štrejchnout	škrtnout	ob.expr.
štrejchovat, štrychovat	natírat	poněk.zast.ob.
štreka	cesta, dráha, trať	poněk.zast.ob.expr.
štrekovat se	zdvíhat se k odchodu	zast.ob.
štreng	přísný	není v SSJČ
štrikování	pletení	poněk.zast.ob.
štrikovat	plést	poněk.zast.ob.
štrof	pokuta	zast.ob.
štrozok	slamník	poněk.zast.ob.
štrúdl	závin	ob.
štrycle, štrycla	podlouhlý chléb, veka, šiška	poněk.zast.ob.
štrych	pruh, proužek, čára	zast.ob.
štrymfle	punčochy	není v SSJČ
štucl, štucl	rukávník	zast.ob.
štucovat	zkracovat, zastříhovat	řidč.zast.ob.

študent, študák	student	slang.
študie	studium	slang.
študovat	studovat	slang.
štukatér	odborník v štukových pracích	řidč. a poněk.zast.
štulpa, štulpna	vysoká bota se zahrnutým okrajem	dř.
štupovačka	látací bavlnka	hovor.
štupovat, štepovat	zašívát, látat	ob.
šturc	ochranný poklop; slepá kolej	zast.ob.; žel.
šturm	útok, zteč; nápor; poplach	zast.expr.
šturmhut	vojenská přilba ve tvaru klobouku	hist. voj.
šturmovat	brát útokem; naléhat; řítit se, pádit	zast.expr.
štyft, šteft	kolík, nýt, šroub	ob.
štych; nechat ve štychu	steh; nechat na holičkách	ob.; expr.
štychpróba	namátková zkouška, kontrola	není v SSJČ
štymovat, štemovat	souhlasit, ladit	ob.
šufánek, žufánek	naběračka, sběračka	obl.mor.
šumař	potulný hudebník; špatný hudebník	hanl.
šunka	šunka	
šunkofleky, šunkafleky	šunkové flíčky	poněk.zast.ob.
šunt	brak, šmejda, bezcenná věc	ob.hanl.
šupák	sešlý, nedbalý, darebný člověk	ob.expr.
šupina	šupina; lupy	
šuple, šuplík, šufle	zásuvka	ob.
šuplera, šupléra	posuvné měřítko, posuvka	tech.slang.
šurf	průzkumná šachtice	horn.slang.
šus, šús	prudký přímý sjezd; opal, odstřel	sport.slang., horn.slang.
šús	zbrklý, potrhlý člověk	ob.expr.
šutr	kámen; štěrk	ob.
šutrovat	štěrkovat	ob.
šváb	šváb	
švagr	švagr	
švagrová	švagrová	
švajneraj	špína, nečistota, nepořádek, svinstvo	není v SSJČ
švencovat	ulejvat se	zast.slang.
švenkovat	pohybovat, zabírat (kamerou)	film.slang.
švígra, ségra	sestra	není v SSJČ
švígrfotr	tchán	zast.ob.
švígrmutr	tchýně	zast.ob.
švindl	lest, úskok, klam, podvod	ob.
švindlíř, švindlér	podvodník, šejdíř	ob.
švindlovat	podvádět	ob.
být švorc	být bez peněz	ob.expr.
švorcák	člověk bez peněz	ob.expr.
švunk, švuňk	rychlost, švih, rozmach, vzlet	ob.expr.

3.1.2 Podíl germanismů podle kritéria spisovnosti

Z našeho souboru 392 výrazů je 97 slov (24,7%) spisovných (neoznačené), tj. jsou to germanismy jen původem, event. (synchronně) podobností až shodou s německými slovy. 201 slov (51,3%) patří do obecné češtiny, tj. jsou nespisovná, ale se širokou možností užití. 69 germanismů (17,6%) je označeno jako nespisovných (z toho 49 je slangových výrazů, 11 nářečních, 6 oblastních, 2 argotické a 1 tzv. lidový). Zbývajících 25 výrazů (6,4%) Slovník spisovného jazyka českého neobsahuje.

Podíl germanismů rozdělených podle kritéria spisovnosti vypadá takto:

Z grafu je patrné, že více jak polovina germanismů z našeho textu patří do obecné češtiny. Pouze necelá jedna čtvrtina germanismů se řadí do spisovného jazyka. Nespisovné výrazy tvoří asi jednu šestinu všech germanismů.

3.2 Úzus

V této kapitole se budu věnovat úzu mluvčího. Zaměřila jsem se na prvních 174 slov z našeho seznamu a na nich zjišťovala, které germanismy moje mluvčí zná a které ne. Ty, které zná a aktivně používá, jsem označila „zná, používá“. Germanismy, které zná jen pasivně, jsem označila „zná, nepoužívá“ a k těm, které nezná a vůbec nepoužívá, jsem napsala „nezná“.

3.2.1 Rozdělení germanismů podle úzu mluvčího

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz	Úzus mluvčího
ablesovat	ablösen	střídat, vystřídat	nezná
abtajlunk	Abteilung	oddíl, kupé	nezná
ajfr	Eifer	úsilí, horlivost	nezná
ajnclík	Einzelzimmer	jednolůžkový pokoj	nezná
ajznboňák	Eisenbahner	železničář	zná, nepoužívá
akorát, akurát	akkurat	přesně	zná, používá
almužna	Almosen	almužna, milodar	zná, používá
alotria	Allotria	neplechý, nezbednosti	zná, nepoužívá
amt	Amt	úřad	zná, nepoužívá
antvort	Antwort	odpověď	zná, nepoužívá
ánunk	Ahnung	tušení	zná, nepoužívá
apartní	apart	vkusný, slušivý	zná, nepoužívá
apatyka, apotéka	Apotheke	lékárna	zná, nepoužívá
apel	Appell	výzva	zná, nepoužívá
apetit	Appetit	chuť k jídlu	zná, používá
arbajt	Arbeit	práce	zná, nepoužívá
arest	Arrest	vězení	zná, nepoužívá
artikl	Artikel	druh zboží	zná, používá
ausgerechnet	ausgerechnet	právě, zrovna	zná, nepoužívá
auslák, auslendr	Ausländer	cizinec	zná, nepoužívá
aušus, aušús	Ausschuss	zmetek	zná, nepoužívá
bafat	paffen	bafat, lekat	zná, používá
bagr	Bagger	bagr, rypadlo	zná, používá
bachař	Wache	vězeňský dozorce	zná, používá
bál	Ball	ples	zná, používá
banda	Bande	parta	zná, používá
barva	Farbe	barva	zná, používá
barvíř	Färber	barvíř	zná, používá
barvit	färben	barvit	zná, používá
bastlení	Basteln	vyrábění svépomocí	nezná
bastlíř	Bastler	kutil	nezná
bastlit	basteln	kutit, vyrábět svépomocí	nezná
bašta	Bastion, Bastei	hradební věž; obydlí baštýře	zná, nepoužívá
batalion	Bataillon	prapor vojska	zná, nepoužívá
befél	Befehl	rozkaz	zná, nepoužívá
bíbr	Biber = bobr	bradka	nezná
biflovat	büffeln	učit se nazpaměť	zná, používá
bichle	Büchel	knížka	zná, nepoužívá
biskup	Bischof	biskup	zná, používá

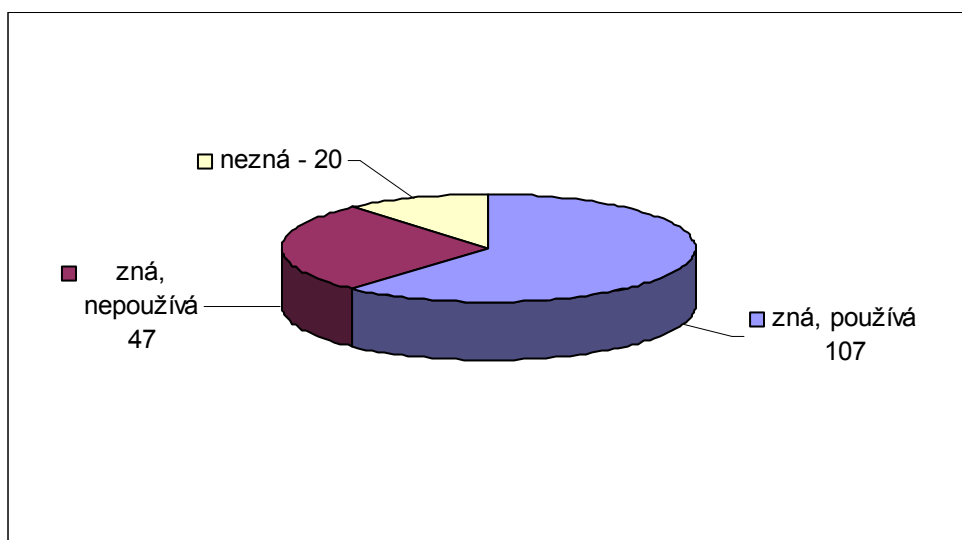
blekotat	blöken	blekotat	zná, používá
blinkr, blikáč	Blinker	směrovka, blinkr	zná, používá
blikat, bliknout	blinkern	blikat, bliknout	zná, používá
na blint	blind	naslepo	nezná
blok	Block	blok	zná, používá
blokáda	Blockade	blokáda	zná, používá
blokovat	blocken	blokovat, znemožnit přístup	zná, používá
bouda	Bude, Baude	bouda, chata, salaš	zná, používá
boule	Beule	boule	zná, používá
brak	Brack	podřadné, kazové zboží, zmetek	zná, používá
brakovat	bracken	vybírat	zná, nepoužívá
brýle	Brille	brýle	zná, používá
buchta	Buchtel (rak.)	buchta	zná, používá
bunkr	Bunker	pevnůstka, kryt	zná, používá
buřt	Wurst	buřt, vuřt	zná, používá
bužírka	původně z fr.	izolace drátu	nezná
byró, byro	Büro	kancelář; vedoucí výkonný orgán	zná, nepoužívá
cajghaus	Zeughaus	zbrojnice (zast.)	nezná
cajk	Zeug	látka (podřadná)	zná, používá
v cajku	Zeug	v pořádku	zná, nepoužívá
(za)cálovat	zahlen	(za)platit	zná, používá
cech	Zeche	cech	zná, nepoužívá
cejch	Zeche	značka; účet	zná, nepoužívá
celník	Zöllner	celník	zná, používá
celta	Zelt	plachta	zná, používá
cemr	Ziemer	hřbet, záda	zná, nepoužívá
ciferník	Zifferblatt	číselník	zná, používá
cifra	Ziffer	číslice	zná, používá
cihla	Ziegel	cihla	zná, používá
cícha	Zieche	povlak na peřinu	zná, používá
cíl	Ziel	cíl	zná, používá
cílit	zielen	cílit, mířit	zná, používá
cimprlich, cimfrlich	zimperlich	rozmazlený, choulostivý	zná, nepoužívá
cimprlína, cimfrlína	Zimperliese	rozmazlená, upejpavá dívka	zná, nepoužívá
cimra	Zimmer	pokoj	zná, používá
ciráty	Zierat = ozdoba	okolky, cavyky	zná, používá
civil	Zivil	nevoják, občanský život, oděv	zná, používá
(pro)clít	zollen	proclít, zaplatit clo	zná, používá
clo	Zoll	clo	zná, používá
colmistr	Soldmeister	ten, kdo vyplácí žold (zast.)	nezná
cop	Zopf	cop, pletenec vlasů	zná, používá
coul	Zoll	starší jednotka délky, palec	zná, nepoužívá
cuknout	zucken	cuknout, trhnout	zná, používá
cukr	Zucker	cukr	zná, používá

cukrblik	Zuckerblick ?	vemlouvavý, koketní úsměv	zná, nepoužívá
cukrovat, cukřit	zuckern	cukrovat, sladit	zná, používá
cupovat	zupfen	škubat, trhat, třepit	zná, používá
curik	zurück	zpět	zná, nepoužívá
cvikat	zwicken	štípat, proštipovat (jízdenku)	zná, používá
(na)cvikovat	(an)zwicken	nastříhnout okraj látky při tvarování	zná, používá
cvikl	Zwickel	klín, nástřih	zná, používá
cvikr	Zwicker	skřípec	zná, používá
cvišn	zwischen=mezi	krejčovská vložka	zná, používá
cvok, cvoček	Zwecke	cvok, cvoček	zná, používá
čachr	Schacher	nepoctivý obchod	zná, používá
čachrovat	schachern	nepoctivě obchodovat	zná, používá
čundr	Zunder	výlet do přírody	zná, nepoužívá
datle	Dattel	datle	zná, používá
deka	Decke	deka, pokrývka	zná, používá
děkan	Dekan	děkan	zná, používá
děkanát	Dekanat	děkanát	zná, používá
dekl	Deckel	poklop, víko	zná, používá
(z)dekovat se	decken sich	(z)mizet, klidit se	zná, používá
dort	Torte	dort	zná, používá
drak; být na draka	Drache	drak, saň; nestát za nic	zná, používá
drát	Draht	drát	zná, používá
drátovat	drahten	drátovat	zná, používá
drek	Dreck	špína, bláto; bezcenná věc, nic	zná, používá
drezúra	Dressur	výcvik, drezúra	zná, používá
dril	Drill	mechanický výcvik	zná, nepoužívá
dudat, dudlat	dudeln	hrát na dudy	zná, používá
dudy	Dudelsack	dudy	zná, používá
durch	durch	skrz	zná, používá
dynstovat	dünsten	dusit (kuch.)	zná, nepoužívá
eklovat (se)	ekeln	ošklivit se, hnusit se	nezná
elán	Elan	elán, nadšení	zná, používá
endlich	endlich	konečně	zná, nepoužívá
entlovat, endlovat	endeln	obnitkovávat	zná, používá
erteple	Erdäpfel	brambory	zná, používá
esesák	SSmann	příslušník jednotek SS	zná, používá
ešus	E3schuss	jídelní miska, ešus	zná, používá
execírovat	exerzieren	cvičit (vojensky)	zná, nepoužívá
fabrika	Fabrik	továrna, závod	zná, používá
facka	Watschen ?	pohlavek, políček	zná, používá
fáč	Fatsch, Fatsche	obvaz	zná, používá
(za)fačovat	fatschen	obvázat	zná, používá
fachman	Fachmann	odborník, specialista	zná, používá
fajfka	Pfeife	dýmka	zná, používá

(od)fajfkovat	pfeifen	odškrtnout	zná, používá
fajn	fein	příjemný, pěkný, dobrý, fajnový	zná, používá
fajnový	fein	kvalitní, jemný, dobrý, fajn	zná, používá
fajněmekr	Feinschmecker	labužník	zná, používá
fajrovat	feuern	hodně topit; prudce hořet	zná, používá
fajrunt, fajront	Feierabend	konec pracovní doby	zná, používá
fakrle	Ferkel	sele, podsvinče	nezná
falc	Falz	záhyb, drážka, ohyb, přehyb	zná, nepoužívá
falcovačka	Falzmaschine	stroj na skládání, drážkovací stroj	zná, nepoužívá
falcovat	falzen	přehýbat, skládat, drážkovat	zná, nepoužívá
fald, falt	Falte	záhyb, náběra, řasa	zná, používá
faleš	Falsch	neupřímnost, nesprávnost	zná, používá
falešnost	Falschheit	neupřímnost	zná, používá
falešný	falsch	padělaný, neupřímný	zná, používá
falšování	Fälschung	padělání	zná, používá
falšovat	fälschen	padělat	zná, používá
fangle	Fahne	prapor, vlajka, korouhev	zná, používá
fant	Pfand	zástava	zná, nepoužívá
fara	Pfarre	farní úřad	zná, používá
farář	Pfarrer	farář, duchovní	zná, používá
fárat	einfahren	sjíždět do dolu, fárat	zná, používá
farník	Pfarrkind	farník	zná, používá
farnost	Pfarrei	farnost	zná, používá
fáro	fahren = jet	luxusní auto	zná, nepoužívá
fárplán	Fahrplan	jízdní řád	zná, nepoužívá
fascikl	Faszikel	svazek úředních listin, spisů	zná, používá
fasovat	fassen	dostat jako přiděl	zná, používá
fasunk, fasuňk	Fassung	příděl	zná, nepoužívá
fašinky, fašank	Fasching	masopust	zná, nepoužívá
fašírka	Faschierte	sekaná, mleté maso	zná, nepoužívá
fašírovat	faschieren	rozemlít	zná, nepoužívá
fedrovat	fördern	podporovat; těžít, dolovat	nezná
ferdpuš, fedrbus	Federbusch	chochol z dlouhých ptačích per	nezná
fechtovat	fechten	bojovat, zápasit (zast.)	nezná
fekálie	Fäkalien	fekálie	zná, používá
fekální	fäkal	fekální	zná, používá
felčar	Feldscherer	ranhojič, lékař	zná, nepoužívá
feldkurat	Feldkurat	vojenský kněz (zast.)	zná, nepoužívá
feldmaršál	Feldmarschall	polní maršál (zast.)	zná, nepoužívá
fendrych	Fähnrich	praporčík (zast.)	nezná
ferbl	Färbel ?	druh karetní hry	nezná
fertik	fertig	hotovo	zná, používá
fěrtuch, fěrtuch	Fürtuch	zástěra	zná, nepoužívá
fest	fest	pevně, velmi	zná, používá

3.2.2 Podíl germanismů podle úzu mluvčího

Ze souboru 174 slov jich moje mluvčí 107 (61,5 %) zná a aktivně používá. U dalších 47 výrazů (27 %) zná sice jejich význam, již je slyšela, ale sama je nepoužívá. Zbývá 20 slov (11,5 %), u kterých si moje mluvčí nevzpomíná, že by je někdy slyšela a také nezná jejich význam.

Porovnála jsem seznam germanismů rozdělených podle stylistického hodnocení se seznamem rozděleným podle úzu a přišla k následujícímu závěru:

spisovné výrazy (barva, brýle, cihla, cíl, deka) – moje mluvčí zná a aktivně používá

výrazy obecné češtiny (apetit, brak, čachr, dekl) – zná a většinou používá

nespisovné výrazy (abtajlunk, cajghaus, dynstovat, fěrtuch) – buď nezná nebo nepoužívá

zastaralé výrazy (colmistr, fechtovat, feldmaršál, fendrych) – většinou vůbec nezná

zastarávající výrazy (apatyka, erteple, felčar) – zná a některé používá, jiné ne

výrazy z oblasti textilního průmyslu (cajk, cícha, cvíkl, entlovat) – zná a doposud používá

výrazy z oblasti jiných řemesel (bastlit, bužírka, falcovačka) – většinou vůbec nezná.

3.2.3 Ukázky germanismů

Zde uvádím pár citací mé mluvčí, ve kterých použila germanismy. Píšu je tak, jak je slyším, pokud možno podle pravidel českého pravopisu.

Mluvčí vzpomíná na svou někdejší spolupracovnici, která nedávno zemřela:

*„Vlasta Vaverková měla osmdesát let a už je aj pochovaná. Minulej měsíc jsem viděla oznámení. Zemřela ve **špitále**... Ona byla u nás ve **fabrice** na vyšívací dílně. **Štikovat** to ona uměla. Je jí **škoda**...“*

Se synem vzpomíná na dovolenou na Slovensku:

*„Jirko, vzpomínáš si? Všichni tři jste tam byli... A já jsem vám někde vezla meruňkový **knedle** na motocyklu s tatou. Byli jste někde, sami jste si vařili. Já jsem měla meruňkový **knedle** na zádech v **ruksaku** ve dvou velkých **kastrolech** a vezla jsem vám jídlo.“*

Zde mluvčí vysvětluje recept na bramborové placky:

*„My jsme tomu říkali **ertepláky**. Základní těsto je bramborové těsto na **knedlíky**, závin, šišky a tak dále ze studených brambor... A ty placky se pak dávají přímo na rozpálenou plotnu **šporáku**. Moc nám vždycky **šmakovaly**.“*

U příležitosti mých narozenin:

*„Upekla jsem ti **dort**, čokoládovej, ten máš nejradši... Vem si ke **kafi** aspoň kousek **buchty**, je s **rozinkama**, přece ho nebudeš pít samotný. Chceš ještě kostku **cukru** nebo je to dost sladký? ...Vem si s sebou, nabalím ti kousek do **tašky**.“*

Moje mluvčí, zástupkyně starší generace, si užívání germanismů většinou neuvědomuje, nemá tendenci se v řeči opravovat ani vysvětlovat jejich význam, neodmítá je a ani je neodsuzuje. Germanismy vnímá jako nedílnou součást české slovní zásoby, která jazyku nijak neškodí.

3.3 Sémantické okruhy

Germanismy jsem rozdělila do několika sémantických okruhů. Nejvíce výrazů z mého korpusu materiálu patří do oblasti vojenství, řemesel, obchodu a kuchařství.

Vojenství a kriminalistika

Do této skupiny jsem zařadila výrazy přejaté z němčiny z vojenského, policejního a vězeňského prostředí.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
arest	Arrest	vězení
bachař	Wache	vězeňský dozorce
batalion	Bataillon	prapor vojska
befél	Befehl	rozkaz
bunkr	Bunker	pevnůstka, kryt
cajghaus	Zeughaus	zbrojnice (zast.)
civil	Zivil	nevoják, občanský život, oděv
colmistr	Soldmeister	ten, kdo vyplácí žold (zast.)
dril	Drill	mechanický výcvik
esesák	SSmann	příslušník jednotek SS
execírovat	exerzieren	cvičit (vojensky)
fangle	Fahne	prapor, vlajka, korouhev
fechtovat	fechten	bojovat, zápasit (zast.)
feldkurát	Feldkurat	vojenský kněz (zast.)
feldmaršál	Feldmarschall	polní maršál (zast.)
fendrych	Fähnrich	praporčík (zast.)
festunk	Festung	pevnost, tvrz, pevnostní vězení
flinta	Flinte	puška
forposty	Vorposten	přední stráž, přední hlídky
front, fronta	Front	fronta, čelní strana (voj.)
gestapák	Gestapomann	příslušník gestapa
gestapo	Gestapo (Geheime Staatspolizei)	nacistická něm. tajná státní policie
halt!	halt!	stát!
haltovat	halten	zastavit
hapták	habt Acht	postoj v pozoru
harc	Harz = pryskyřice, smůla	nájezd, výpad, vojenská potyčka
hejtman	Hauptmann	náčelník, kapitán, hejtman
helma, helmice	Helm	přilba, helma
houfnice	Haubitze	houfnice, dělo s krátkou hlavní
hylzna	Hülse	nábojnice
kanon	Kanone	dělo

kanonýr	Kanonier	dělostřelec
kaprál (zast.)	Korporal	desátník
kapsle	Kapsel	rozbuška, roznětká, pouzdro, obal
knecht	Knecht	prostý voják, dráb (zast.)
komandovat	kommandieren	poroučet, rozkazovat, velet
kompanie	Kompanie	rota, setnina
kriminál	Kriminal	vězení, věznice
krýgsman	Kriegsman	voják (zast.)
krypl	Krüppel	chromý člověk, mrzák
kurát	Kurat	vojenský kněz
kvér	Gewehr	puška, zbraň
lafeta	Lafette	lafeta, součást děla
ládovat	laden	nabíjet (střelnou zbraň)
lágr	Lager	tábor
lajtnant	Leutnant	poručík
óbrlajtnant	Oberleutnant	nadporučík
lampasy	Lampassen	pruhy na švech kalhot u uniformy
lauf	Lauf	hlaveň
loch	Loch	vězení
markytán	Marketender	prodavač zboží a jídla vojákům
markytánka	Marketenderin	prodavačka zboží a jídla vojákům
marš!	marsch!	v chod!, běž! ven!
marš	der Marsch	pochod
maršál	Marschall	maršál, nejvyšší vojenská hodnost
maršbatalion	Marschbataillon	pochodový prapor
marškompanie	Marschkompanie	rota odcházející na frontu
maršrúta	Marschrout	směr pochodu, cesty
mašinkvér	Maschinengewehr	kulomet
maširovat	marschieren	pochodovat
meldovat	melden	hlásit, ohlásit
meldunk	Meldung	hlášení, zpráva
metál	Metall	vyznamenání, medaile
mord	Mord	vražda, zabití
morděř	Mörder	vrah, zabiják
(za)mordovat	morden	vraždit, zabíjet
mundúr	Montur	uniforma, stejnokroj
óbršt	Oberst	plukovník
oficír	Offizier	důstojník
pancíř	Panzer	krunýř, brnění
pucflek	Putzfleck	vojenský sluha
rajtovat	reiten	jet na koni
rank	Rang	služební postavení, platová skupina

rapír	Rapier	stará soubojová zbraň
raport	Rapport	zpráva, hlášení
raportovat	rapportieren	hlásit, ohlásit, podat zprávu
rast	Rast	odpočinek, pohov, zastávka
regiment	Regiment	pluk
rejtar	Reiter	jízdní voják, jezdec (zast.)
rek	Recke	hrdina
rekrut	Rekrut	odvedenec
rekrutovat	rekrutieren	odvádět na vojnu
reta, réta	Rettung	záchrana, pomoc
retovat	retten	chránit, zachránit
rota	Rotte	rota, oddíl vojska
rotmistr	Rottmeister	velitel roty
rukovat	zum Wehrdienst einberufen ?	nastupovat vojenskou službu
rytmistr	Rittmeister	setník u jízdy
šarvátka	Scharmützel	potyčka, půtka, bitka, srážka
šik	Schick	vojenský útvar, šik; dvojřad
šikovat	schicken	řadit do šiku
šišarda	Schießscharte	střílna
šoršic, šarfšic	Scharfschütze	ostrostřelec
špangle	Spange	druh pout, želízka, okovy
špátka	Spaten	polní lopatka
šperklapka	Sperrklappe	závěr u pušky
špuntovka	Spund	poplašná nebo dětská pistole
šrapnel	Schrapnell	dělostřelecká střela, šrapnel
štáb	Stab	štáb, sbor
štábní	Stabs-	týkající se štábu; dř. voj. hodnost
štelunk	Stellung	pozice, zákopy, postavení
šturm	Sturm	útok, zteč; nápor; poplach
šturmhut	Sturmhut	vojenská přilba ve tvaru klobouku
šturmovat	stürmen	brát útokem; naléhat; řítit se, pádit
varta	Wart	stráž
vartovat	warten	hlídat, strážit
verbovat	werben	najímat

Řemesla

Do této skupiny patří výrazy ze všech řemeslnických oborů (jako jsou např. truhlář, tesař, klempíř, brusič, bednář, kominík, malíř pokojů apod.).

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
bastlení	Basteln	vyrábění svépomocí
bastlíř	Bastler	kutil
bastlit	basteln	kutit, vyrábět svépomocí
bužířka	původně z francouzštiny	izolace drátu
cech	Zeche	cech
drát	Draht	drát
drátovat	drahten	drátovat
fabrika	Fabrik	továrna, závod
fachman	Fachmann	odborník, specialista
fajrunt, fajront	Feierabend	konec pracovní doby
falc	Falz	záhyb, drážka, ohyb, přehyb
falcovačka	Falzmaschine	stroj na skládání, drážkovací stroj
falcovat	falzen	přehýbat, skládat, drážkovat
fládr	Flader	žilka, žilkovaná kresba dřeva
fládrování	Fladerung	žilkování
fládrovat	fladern	provádět fládrování
foch, fach	Fach	obor, zaměstnání; přihrádka, police
fornýr	Furnier	dýha, překližka
fošna	Pfosten	silné prkno
fušer, fušař	Pfuscher	neodborný řemeslník, břídil
fušertsví	Pfuscherei	neodborné provozování řemesla
fuška	Pfusch	melouch; těžká práce, dřina
fušování	Pfuscherei	neodborné provozování řemesla
fušovat	pfuschen	neodborně provozovat řemeslo
gastarbajtr	Gastarbeiter	zahraniční dělník
glanc	Glanz	lesk
(vy)glancovat	glänzen	(vy)leštit
gláspapír	Glaspapier	skelný papír
hák	Haken	hák, skoba
hamr	Hammer	kladivo
heft	heften	držadlo, násada
heftovat	heften	připínat, přibíjet
hever	Heber	zvedák, hever
hoblík	Hobel	hoblík
hoblina	Hobelspan	hoblina
hoblíř	Hobler	hoblíř
hoblovat	hobeln	hoblovat
hoblovna	Hoblerei	hoblovna
kachel, kachlík, kachlička	Kachel	kachel, kachlík, kachlička
kachličkovat	kacheln	obložit kachlíky

katr	Gatter	rámová pila; mřížové dveře
klempíř	Klempner	klempíř
knejp	Kneip	obuvnický, ševcovský nůž
kramle	Klammer, Krampe	tesařská skoba
kyt	Kitt	tmel, kyt
lajsna	leiste	lišta, lať
lak	Lack	nátěr, lak
lať, laťka	Latte	lať, laťka, tyčka
machr	Macher	obratný člověk, odborník
majstrštyk	Meisterstück	mistrovské dílo
majzlík	Meissel	dláto, sekáč
majznout	schmeissen	(u)hodit, třísknout
malíř	Maler	malíř
malování	Malen	malování
malovat	malen	malovat, kreslit
moždíř	Mörser	moždíř, hmoždíř
plech	Blech	plech
polírovat	polieren	leštit
ponk	Bank	řemeslnický pracovní stůl
rádlo	Rändelrad	vroubkované kolečko na násadě
rádlovat	rändeln	rýhovat, vyznačovat rádlom
rašple	Raspel	struhák, pilník
rašplovat	raspeln	strouhat, pilovat
rolna	Rolle	kladka, kolečko, váleček
roura	Röhre	trubice, trouba
rumpál	rumpeln	ruční dřevěný naviják
rumplovat	rumpeln	lomcovat, tlouct, bouchat, bušit
šajba	Scheibe	kotouč, řemenice; terč
šalování	Schalung	bednění, obložení
šalovat	schalen	bednit, obkládat, pobíjet prkny
šamot	Schamotte	žáruvzdorný materiál
šamotka	Schamotte	hliněná dlaždice, cihla
šichta	Schicht	směna
šichtmistr	Schichtmeister	vedoucí směny
šlejfírna	Schleiferei	brusírna
šlejfíř	Schleifer	brusič
šmír	Schmiere	mazadlo, kolomaz
šmírovat	schmieren	mazat šmírem
šmirgl	Schmirgel	smírek, brusný papír
šmirglovat	schmirgeln	smírkovat, brousit, leštit
šmirglpapír	Schmirgelpapier	smírkový papír
šorna	Schornstein = komín	škrabka na saze
špachtle	Spachtel	stěrka, roztěrka
špátka	Spaten	lopatka

šperhák	Sperrhaken	paklíč
špona	Span	tříška, hoblina
šroub	Schraube	šroub
šroubovací	Schraub-	zařízený na šroubování
šroubovák, šraubncír	Schraubenzieher	šroubovák
šroubovat	schrauben	šroubovat
štafle	Staffel	dvojitý žebřík; malířský stojan
štrejchovat, štrychovat	streichen	natírat
štyft, šteft	Stift	kolík, nýt, šroub
truhla	Truhe, Trugel	truhla, rakev
vercajk	Werkzeug	nářadí
verpánek	Werkbank	pracovní stolička
verkpaňky	Werkbank	stolička pro ševce (zast.)

Obchod a peněžnictví

Do této skupiny jsem zařadila všechny výrazy, které souvisí s obchodem, zbožím a penězi.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
artikl	Artikel	druh zboží
aušus, aušús	Ausschuss	zmetek
brak	Brack	podřadné, kazové zboží, zmetek
brakovat	bracken	vybírat
(za)cálovat	zahlen	(za)platit
cejch	Zeche	značka; účet
celník	Zöllner	celník
cifra	Ziffer	číslice
(pro)clít	zollen	proclít, zaplatit clo
clo	Zoll	clo
čachr	Schacher	nepoctivý obchod
čachrovat	schachern	nepoctivě obchodovat
falšování	Fälschung	padělání
falšovat	fälschen	padělat
fixlovat	?	podvádět
flok	Pflock = kůl, kolík	vindra
foršús	Vorschuss	záloha (peněžitá)
gauner	Gauner	darebák, podvodník, zločinec
gaunerství	Gaunerei	podvod, darebáctví
grešle	Gröschel	grešle
groš	Groschen	groš, drobná mince

haléř, halíř	Heller	haléř, setina české koruny
handl	Handel	obchod
handlíř	Handler	obchodník, kupec, překupník
handlovat	handeln	obchodovat
hanza	Hansa, Hanse	hanza, obchodní spolek
inzerát	Inserat	inzerát
inzerce	Insertion	inzerce
inzerent	Inserent	inzerent
inzerovat	inserieren	inzerovat
jarmark	Jahrmarkt	jarmark, výroční trh
kasa	Kasse	pokladna
kasírovat	kassieren	inkasovat, přijímat peníze
kauf	Kauf	nákup, koupě
klasa	Klasse	třída; jakost
koštovat	kosten	mít cenu, stát
krachovat, krachnout	krachen	(z)krachovat, udělat úpadek
krám	Kram	obchod, stánek
kramář	Krämer	drobný obchodník
kramářka	Krämerin	drobná obchodnice
krejcar, grejcar	Kreuzer	krejcar, malý peníz
kšeft	Geschäft	obchod
kšeftovat	Geschäft	obchodovat
kumpán	Kumpan	společník, druh
kunšaft, kunčaft	Kundschaft	zákazník
kundšoft	Kundschaft	zákazník (zast.)
kuplíř	Kuppler	kuplíř
kuplířka	Kupplerin	kuplířka
kuplířství	Kuppelei	kuplířství
kvelb	Gewölbe	obchod, krám
(od)lifrovat	(ab)liefern	dodávat; poslat, odeslat
litkup	Leitkauf	zapíjení uzavření koupě;
mandel	Mandel	odstupné
mince	Münze	stará míra (15 kusů)
probíř, proběř	Probierer	mince
punc	Punze	zkoušeč jakosti a hmotnosti
puntovat	Bund machen	mincí
rest	Rest	razidlo, úřední značka, punc
rudl	?	spolčovat se
sorta	Sorte	nedoplatek, nedodělek
spedice	Spedition	dvoukolý vozík na přepravu
speditér, špeditér	Spediteur	zboží
speditérství	Spedition	druh, odrůda
		doprava, zasilatelství
		zasílatel, dopravce, stěhovák
		zasilatelství

šacovat	schätzen	odhadnout, ocenit
šacovník	Schätzer	odhadce
šacunk, šacuňk	Schätzung	odhad; výkupné
šejdíř	Schindler	podvodník
šilink	Schilling	bývalé platidlo v Rakousku
šlohnout	?	ukrást
šmejd	Schund	podřadné zboží, brak
šmelina	Schiebung	černý obchod, lichva
šmelinář	Schieber	překupník
šmízo	Schmiere	úplatek, výhoda; brak, šmejd
špárkasa	Sparkasse	spořitelna
špárovat	sparen	šetřit
špársystém	Sparsystem	úsporný systém
špeceraj	Spezerei	obchod se smíšeným zbožím
šporovat, špórovat	sparen	šetřit
šrajtofle	?	peněženka
štont	Stand	stánek prodavače; stanoviště
šunt	Schund	brak, šmejd, bezcenná věc
švindl	Schwindel	lest, úskok, klam, podvod
švindlíř, švindlér	Schwindler	podvodník, šejdíř
švindlovat	schwindeln	podvádět
být švorc	schwarz ?	být bez peněz
švorcák	schwarz ?	člověk bez peněz
vekslák	Wechsler = směnárník	nelegální obchodník s valutami
vekslovat	wechseln = (s)měnit	nelegálně obchodovat s valutami
vindra	Wiener Heller	nepatrný peníz, halíř, groš

Kuchařství

Do této skupiny patří výrazy přejaté z němčiny z oblasti kuchařství a vše, co je k němu potřebné.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
apetyt	Appetit	chuť k jídlu
biskupský chlebiček	Bischofsbrod	biskupský chlebiček (kuch.)
buchta	Buchtel (rak.)	buchta
buřt	Wurst	buřt, vuřt
cukr	Zucker	cukr
cukrovat, cukřit	zuckern	cukrovat, sladit
dort	Torte	dort
dynstovat	dünsten	dusit (kuch.)

erteple	Erdäpfel	brambory
ešus	E3schuss	jídelní miska, ešus
fajnšmekr	Feinschmecker	labužník
fašírka	Faschierte	sekaná, mleté maso
faširovat	faschieren	rozemlít
flaška	Flasche	láhev
frištik	Frühstück	snídaně
futrovat (se)	füttern	krmit (se)
gábl, gáblík	Gabelfrühstück	dopolední svačina, přesnídávka
kafe	Kaffee	káva
kalich	Kelch	kalich, pohár, číše
kastrol	Kasserolle	kastrol, rendlík
knedlík	Knödel	knedlík
koštér	Koster	koštér, ochutnávač
(o)koštovat	kosten	(o)chutnat
kuchtík	Küchenjunge	kuchtík
kuchtit	kochen	vařit
kuchyně	Küche	kuchyně
ládovat se	laden	cpát se, hltavě požídat
lák	Lake	nálev, lák
lógr	Lager	kávová sedlina
mošt	Most	nevykvašená šťáva z ovoce, mošt
moštárna	Mosterei	moštárna
nášup	Naschub (zast.)	přídavek
pajšl	Beuschel (rak.kuch.)	hovězí nebo vepřové plíce a žaludek
putra	Butter	máslo
putrovat	buttern	tlouci máslo
rajs	Reis	rýže
rendlík	Reind	(menší) kastrol
restovat	rösten	opékat, dusit na tuku
rošt	Rost	mřížka k opékání masa
roštování	Rost	způsob konzervace
rozinka	Rosine	rozinka, hrozinka
sekt	Sekt	šumivé víno
semlbába, zemlbába	Semmelauf Lauf	žemlovka
servírka	Serviererin	zaměstnankyně v restauraci
servírovat	servieren	podávat (jídlo)
servít(ek)	Serviette	ubrousek
sos, sós	Sosse	omáčka
sporák, šporák	Sparherd	sporák, plotna
sulc	Sulze, Sülze	aspik, rosol, huspenina
šál	?	jeden z velkých svalů kýty
šálek	Schale (rak.)	šálek, miska

šlichta	Schlichte	břečka, špatné jídlo
šmak	Geschmack	chuť, příchut'
šmáknout (si)	schmecken	pochutnat si; přijít vhod
šmakovat	schmecken	chutnat
šmolc	schmelzen, Schmolz	přepuštěné máslo
šnycel	Schnitzel	řízek
šnytlich, šnytlik	Schnittlauch	pažitka
šouf	Schufen	naběračka s dlouhým držadlem
špejle	Speiler	špejle
špejlovat	speilen	uzavírat špejlemi, špejlovat
špek	Speck	slanina, špek
špekáček	Speckwurst	špekáček
špekbuřt, špekvuřt	Speckwurst (zast.)	tlačenka
špekové knedlíky	Speckknödel	špekové knedlíky
špenát	Spinat	špenát
špikovat	spicken	protahovat slaninou; prokládat
šporhert, špolhert	Sparherd	sporák
špunt	Spund	zátká
(za)špuntovat	spunden	(za)zátkovat
štola	Stolle, Stollen	vánočka, houska
štrúdl	Strudel	závin
štrycle, štrycla	Striezel	podlouhlý chléb, veka, šiška
šufánek, žufánek	Schufen, Schöpfung	naběračka, sběračka
šunka	Schinken	šunka
šunkofleky, šunkafleky	Schinkenfleckerl	šunkové flíčky
talíř	Teller	talíř
vurst	Wurst	salám
vuřt	Wurst	vuřt, buřt

Textilní výroba

Do této skupiny patří výrazy, které mají něco společného s textilním průmyslem a obuvnictvím.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
cajk	Zeug	látka (podřadná)
celta	Zelt	plachta
cícha	Zieche	povlak na peřinu
(na)cvikovat	(an)zwicken	nastříhnout okraj látky při tvarování
cvikl	Zwickel	klín, nástřih

cvišn	zwischen = mezi	krejčovská vložka
cvok, cvoček	Zwecke	cvok, cvoček
deka	Decke	deka, pokrývka
entlovat, endlovat	endeln	obnitkovávat
fald, falt	Falte	záhyb, náběra, řasa
fěrtuch, fěrtoch	Fürtuch	zástěra
filc	Filz	plst', filc
firhaněk	Vorhang	záclona
fíšpán, fíšbajn	Fischbein	kostice
flauš	Flausch, Flaus	flauš
flek	Fleck	záplata; skvrna
flikovat	flicken	přištipkovat, záplatovat, látat
flitr	Flitter	flitr, cetka
frak	Frack	frak
fusakle, fusekle	Fußsocke, Fußsöckel	ponožka
futro	Futter	podšívká
futrovat	füttern	podšívát
galoše	Galosche	galoše, přezůvka
grádl	Gradel	hustá lněná nebo bavlněná látka
hadr, hadra; hadry	Hader	hadr; šaty
hantuch	Handtuch	ručník
hašple	Haspel	vana s vijákem pro barvení tkanin
(na)heftovat	(an)heften	nastehovat
hózny	Hose	kalhoty
jupka	Joppe	ženský kabátek, kazajka
kamaše	Gamasche	kamaše
kapuce	Kaputze	kapuce
krajzl, krejzl, krejzlík	Kragen	široký límec, límeček
kšilt	Schild	štítek čepice
kytle, kytlice	Kittel	spodní sukně
lacl	Lätzchen	náprsní část oděvu, náprsenka
lajntuch	Leintuch	prostěradlo
léga	Lege	obruba
mandl	Mangel	mandl
mantl	Mantel	kabát
mašle	Masche	mašle, stuha
mustr	Muster	vzor, vzorek
pantofel	Pantoffel	pantofel, treпка
piglovat	bügeln	žehlit
rantl	Rand, Randel	okraj, obruba, lem
rašl	?	stroj na výrobu vzorované pleteniny
rolák	Rollkragenpullover	svetr n. tričko s ohrnovacím límcem

ryps	Rips	tkanina s vroubkou
samet	Samt	matně lesklá tkanina, samet
sichrhajška, sichrhajčka	Sicherheitsnadel	zavírací špendlík
šablona	Schablone	vzor, předloha
šarlat	Scharlach	tkanina jasně červené barvy
šláfrok	Schlafrock	župan
šlajer, šlojír	Schleier	závoj, rouška
šlajfka	Schleife	kravata, vázanka
šle	?	tráky, kšandy
šněrovačka	schnüren	korzet
šnuptychl	Schnupftuch	kapesník
šnyt	Schnitt	střih (šatů); řez
šnytovat	schneiden, schnitten	opracovávat okraje podešve
šorc	Schurz	zástěra
šos	Schoss	cíp kabátu
šotyš	Schottische	skotský vzor
špendlík	Stecknadel	špendlík
špendlit	zustecken	špendlíky připevňovat, spojovat
šponovky	spannen	dlouhé přiléhavé kalhoty
štafírovat	?	obšívát; upravovat, krášlit, zdobit
štekle	Stöckelabsätze	vysoké podpatky
štep	stopfen	strojový steh; zalátané místo
štikování	Stickerei	vyšívání
štikovat	sticken	vyšívat
štof	Stoff	vlněná látka, tkanina
štrikování	Stricken	pletení
štrikovat	stricken	plést
štrymfle	Strümpfe	punčochy
štucl, štucl	stutzen	rukávník
štucovat	stutzen	zkracovat, zastříhovat
štulpa, štulpna	stulpen	vysoká bota se zahrnutým okrajem
štupovačka	Stopfgarn	látací bavlnka
štupovat, štepovat	stopfen	zašívát, látat
štych	Stich	steh
štychpróba	Stichprobe	předběžná zkouška
tráky	Hosenträger	šle, kšandy
trepky	?	domácí obuv

Vybavení domu a statku

Do této skupiny jsem zařadila výrazy, které označují vybavení a zařízení domu nebo statku a vše, co se toho týká.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
ajnclík	Einzelzimmer	jednolůžkový pokoj
cimra	Zimmer	pokoj
fajrovat	feuern	hodně topit; prudce hořet
fůra, fůrka	Fuhre	povoz, fůra
futra	Futter	zárubeň (u dveří)
grunt	Grund	selský statek
gruntovat	grundieren	důkladně, od základu uklízet
hajcovat	heizen	topit, hřát
hauzknecht	Hausknecht	pacholek, čeledín
hicovat	hitzen	topit, silně hřát
hunškop (zast.)	Kopf = hlava	koňský náhlavek, ohlávka
kamrlík	Kämmerlein	komůrka, malá místnost
kanape	Kanapee	pohovka
kára	Karre, Karren	vožík, trakař, kolečko, kárka
klandr	Geländer	zábradlí
komora	Kammer	komora
kredenc	Kredenz	příborník, kredenc
kšír, kšíry	schirren	postroj, popruhy
(o)kšírovat	schirren	dát postroj, zapřahat
kuchyně	Küche	kuchyně
kumbál	?	malá temná místnost
kutloch	Kuttelhof (zast.)	malá nevzhledná místnost, brloh
kvartýr	Quartier	byt, příbytek
kýbl	Kübel	kbelík, vědro
lampa	Lampe	lampa, svítilna
legát	Legat	židle s vyřezávaným opěradlem
lustr	Luster	lustr, stropní svítidlo
maštal	Marstall	chlév, stáj, konírna
matrace, madrace	Matratze	matrace
rýgl, rygl	Riegel	zástrčka, závora
(za)ryglovat	Riegel	zavřít na závoru, zástrčku
rýna	Rinne	okapní žlab
sesle, sesla	Sessel	židle
skříň	Schrein, Schrank	skříň, skříňka
spíž, spíže, spižírna	Speise(kammer)	místnost k uložení potravin
šafář	Schaffer	(hospodářský) správce
šafářovat	schaffen	být šafářem; rozkazovat druhým
šamrle, šamrdle	Schemel	nízká stolička, podnožka
širm	Schirm	stínidlo lampy
škopek	Schaff	škopek, dřez
šopa	Schuppen	kůlna, dřevník
špajz, špajzka	Speisekammer	spíže, spižírna

špalda	Spalte	druh pšenice, samopše
špejchar	Speicher	sýpka
špeluňka	Spelunke	malá tmavá místnost
špígl	Spiegel	zrcadlo, zrcátko
špíže, špížka, špižírna	Speise(kammer)	místnost k uložení potravin
šrank	Schrank	skříň
šrot	Schrot	krmivo, drť
šrotovat	schroten	šrotovat, drtit (obilí)
šrotovník	Schrotmühle	zařízení sloužící k výrobě šrotu
štok	Stock	poschodí, patro
štokrle, štokrlík	Stockerl	kuchyňská sedačka bez opěradla
štoudev	?	větší dřevěná nádoba, menší kád'
štrozok	Strohsack	slamník
šuple, šuplík, šufle	Schublade	zásuvka
tapeta	Tapete	tapeta
tepich	Teppich	koberec
vana	Wanne	vana

Zoologie a botanika

Do této skupiny patří výrazy přejaté z němčiny z oblasti zoologie a botaniky.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
blekotat	blöken	blekotat; bečet, bučet
datle	Dattel	datle
erteple	Erdäpfel	brambory
fakrle	Ferkel	sele, podsvinče
filcka	Filzlaus	druh vší, muňka
flígr	Flügel	křídlo
hajtra	Heupferd	špatný, sešlý kůň
herineck, herink	Hering	sleď
humr	Hummer	humr, mořský rak
kamilky	Kamille	heřmánek
karfiol	Karfiol	květák
kél	Kohl	kapusta
kupírovat	kupieren	kupírovat
mandle	Mandel	mandle
mečet, mekat	meckern	mečet
mekot	Meckern	mečení, mekot
mlok	Molch	mlok, salamandr
mušle	Muschel	lastura, ulita

rajs	Reis	rýže
ramlice	Rammler	samice králíka nebo zajíce
ramlík	Rammler	samec králíka nebo zajíce
ramlování	Rammelzeit	páření se (o králících)
rap	Rappe	černý kůň, vraník
ratlík	Rattler	malý hladkosrstý pinč
rebarbora	Rhabarber	reveň
rozinka	Rosine	rozinka, hrozinka
rybíz	Ribisel (rak.)	rybíz
salamandr	Salamander	mlok
šalvěj	Salbei	šalvěj
šelma	Schelm	šelma, dravý savec
šiml	Schimmel	bělouš, bílý kůň
škeble	?	sladkovodní mlž; lastura
šnek	Schnecke	hlemýžď, šnek
šnytlich, šnytlik	Schnittlauch	pažitka
špargl	Spargel	chřest
špenát	Spinat	špenát
špendlík	Stecknadel	sorta slívy
špic	Spitz(hund)	plemeno psů
šprot, šprota	Sprotte	mořská rybka příbuzná sledi
štokfiš	Stockfisch	treska
šváb	Schabe	šváb

Pohostinství

Do této skupiny jsem zařadila výrazy, které mají něco společného s pohostinstvím a jeho označením.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
knajpa	Kneipe	hospoda
krčma	Kretschmer	hospodský
krčmář	Kretschmer	hospodský
lokál	Lokal	hostinec, hostinský podnik
pajzl	Beisel	putyka, krčma
pingl	Bündel	číšník
putyka	Butike	hospoda nejnižšího řádu
rauš	Rausch	(alkoholické) opojení, špička
runda	Runde	kolo, okruh, stolní společnost
sekt	Sekt	šumivé víno
servírka	Serviererin	zaměstnankyně v restauraci

servírovat	servieren	podávat (jídlo)
servít(ek)	Serviette	ubrousek
šenk	Schenke, Schank	hospoda, výčep, nálevna
šenkovat	schenken	nalévat, čepovat
šenkovna	Schenke, Schank	hospoda, výčep, nálevna
šenkýř	Schenkwirt	hostinský, výčepní
šenkýřka	Schenkwirtin	hostinská
šláftruňk	Schlaftrunk	uspávací nápoj
šnaps, šnába	Schnaps	kořalka, pálenka
špeluňka	Spelunke	malá hospoda nejhoršího řádu
špiritus	Spirit	líh, alkohol
špric	Gespritzte, Spritzer	vinný střík
štamgast	Stammgast	stálý host
štamprle	Schnapsglas	kalíšek, stopka
tringelt	Trinkgeld	spropitné
truněk	Trunk, Trank	alkoholický nápoj
tuplák	Doppelmass	dvoulitrová nádoba

Feudalismus

Do této skupiny jsem zařadila výrazy z období feudalismu, především různé tituly šlechty a označení služebnictva.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
forman, furman	Fuhrmann	vozka, kočí
gráf, gróf	Graf	hrabě
hauzknecht	Hausknecht	pacholek, čeledín
heršaft, heršoft	Herrschaft	panstvo, vrchnost
hofmistr	Hofmeister	hofmistr; vychovatel
hrabě	Graf	hrabě, příslušník vyšší šlechty
kamerdín	Kammerdiener	komorník (zast.)
kurfiřt	Kurfürst	držitel říšského arcibiskupa
lantkrabě, lankrabě	Landgraf	knížecí titul, lankrabě
lantkrabství, lankrabství	Landgrafschaft	území spravované lankrabětem
leník	Lehenmann	leník, vazal, man
léno	Lehn, Lehen	léno, feudum
lokaj	Lakai	lokaj, sluha
markrabě, markrabí	Markgraf	markrabě, knížecí titul
markrabství	Markgrafschaft	země spravované markrabětem
purkmistr	Bürgermeister	purkmistr, starosta
rychta	Richte	obydlí, sídlo rychtáře

rychtář	Richter	rychtář, starosta
rytíř	Ritter	rytíř
šlechta	Geschlecht	šlechta, vládnoucí třída, aristokracie
šlechtic	Geschlecht	příslušník šlechty, aristokrat
štalmistr	Stallmeister	podkoní; jeden z dvorských úředníků
štolba	Stallmeister	podkoní, správce konírny

Stavebnictví

Do této skupiny patří výrazy z oblasti stavebnictví a stavitelství včetně označení staveb.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
bagr	Bagger	bagr, rypadlo
bašta	Bastion, Bastei	hradební věž; obydlí baštýře
bouda	Bude, Baude	bouda, chata, salaš
cihla	Ziegel	cihla
glajcha	Gleiche	dovedení stavby pod střechu
kupole, kopule	Kuppel	kupole, kopule
loubí	Laube	podloubí; besídka
lusthaus	Lusthaus	letohrádek
polír	Polier	dílovedoucí, stavbyvedoucí
rajblík	Reibebrett	zednické nebo betonářské hladítko
římsa	Sims	římsa
sokl	Sockel	podstavec, podnož, patka
šance	Schanze	hradby, valy, opevnění, násep
šindel	Schindel	šindel, taška
šindelář	Schindelmacher (zast.)	výrobce šindelů
špaleta	Spalt, Spalte= trhlina, spára	ostění
štrovat	schottern	štěrkovat
štukatér	Stukkateur, Stuckkünstler	odborník v štukových pracích

Hornictví a hutnictví

Do této skupiny patří výrazy přejaté z němčiny z oblasti hornictví a hutnictví.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
fárat	einfahren	sjíždět do dolu, fárat
fedrovat	fördern	těžit, dolovat
havíř	Hauer	havíř, horník
huť	Hütte	huť
pergmistr	Bergmeister	důlní dozorce, důlní mistr
šachta	Schacht	důl, šachta
šála	Schal	těžní klec
šalíř	?	topič v sklářské huti
šibík	Stapel	slepá chodba (horn.)
šlam	Schlamm	usazenina uhelného prachu
šlicovat	schlitzen	dělat zátinku
šmant, šmont	?	uhelný prach; druh briket
šmelc	Schmelz	staré železo, šrot
šmelcíř	Schmelzer	tavič
šmelcovat	schmelzen	tavit
šmelcovna	Schmelzerei	tavírna
šrot	Schrott	odpad, staré železo
šrotovat	schrotten	šrotovat, drtit (staré železo)
štajgr	Steiger	důlní dozorce
štendr	Ständer	stojka (horn.)
štola	Stollen	podzemní chodba, štola
šurf	Schurf	průzkumná šachta
šus, šús	Schuss	odpal, odstřel
šutr	Schotter	kámen; šterk

Administrativa a poštovníctví

Do této skupiny jsem zařadila výrazy úřední, administrativní a z oblasti poštovníctví a soudnictví.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
amt	Amt	úřad
bichle	Büchel	kniha, knížka
byró, byro	Büro	kancelář; vedoucí výkonný orgán
kancelář	Kanzlei	kancelář
kartotéka	Kartothek	kartotéka
kastl, kastlík	Kasten	skříň, skříňka, schránka, bednička
krajsamt	Kreisamt	okresní, krajský úřad

landkrycht	Landgericht	krajský soud (zast.)
(od)lifrovat	(ab)liefern	dodávat; poslat, odeslat
ortel	Urteil	rozsudek, verdikt
paket	Paket	balík
pakl	Packen	balík
post	Posten	postavení, funkce; místo
punc	Punze	razidlo, úřední značka, punc
radýrka	Radiergummi	guma (na vymazávání)
radýrovat	radieren	gumovat, vymazávat gumou
rustika	rustikal	písmo protáhlé do výšky
úřední šiml	Schimmel	bezduché, byrokratické úřadování
šmírák	Schmiere	koncept
šmírbuch	Schmierbuch	pomocná účetní kniha
šrajbr, šrajbka	Schreiber, Schreiberin	písař, písařka (na stroji)
šrajbmašina	Schreibmaschine	psací stroj
štempl	Stempel	razítko, pečeť
štemplovat	stempeln	razítkovat

Školství

Do této skupiny patří výrazy z oblasti školství a studentské slangové výrazy.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
biflovat	büffeln	učit se nazpaměť
bichle	Büchel	kniha, knížka
děkan	Dekan	děkan
děkanát	Dekanat	děkanát
jár	(Studien)jahr	rok, ročník
karcer	Karzer	školní vězení (zast.)
radýrka	Radiergummi	guma (na vymazávání)
radýrovat	radieren	gumovat, vymazávat gumou
šíbr	Schieber	logaritmické pravítko
šprechtit	sprechen	mluvit (německy)
šrafa	Schraffe	čára, křivka
šrafování	Schraffierung	čárkování, šrafování
šrafovat	schraffen, schraffieren	vyplňovat šrafami, čárkovat
študent, študák	Student	student
študie	Studium	studium
študovat	studieren	studovat
šuplera, šupléra	Schublehre	posuvné měřítko, posuvka

Církev

Do této skupiny patří církevní výrazy.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
biskup	Bischof	biskup
fara	Pfarre	farní úřad
farář	Pfarrer	farář, duchovní
farník	Pfarrkind	farník
farnost	Pfarrei	farnost
fortna	Pforte	brána u kláštera
kacíř	Ketzer	kacíř, heretik
kacířství	Ketzerei	kacířství, hereze
kaplan	Kaplan	kaplan
kaple, kaplička	Kapelle	kaple
klášter	Kloster	klášter
kutna	Kutte	svrchní mnišský oděv
mnich	Mönch	mnich, řeholník
mše	Messe	mše, bohoslužba
škapulíř	Skapulier (zast.)	část mnišského roucha
štóla	Stola	pruh látky, kt. nosí katolický kněz

Železniční obor

Do této skupiny jsem zařadila převážně slangové výrazy, které používají zejména železničáři.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
abtajlunk	Abteilung	oddíl, kupé
ajznboňák	Eisenbahner	železničář
hytlák	Hüttelwagen	krytý nákladní vagón; služební vůz
mašina	Maschine	lokomotiva; stroj
mašinřira	Maschinenführer	strojvedoucí, strojvůdce
perón	Perron	nástupiště
šibovat, šíbovat	schieben	posunovat
šíbr	Schieber	(železniční) posunovač
šina	Schiene	kolejnice
špura, špůra	Spur	kolej; stopa
šraňky	Schranken	závory

štreka	Strecke	cesta, dráha, trať
šturc	Sturz	slepá kolej
veksl	Wechsel	výhybka na dráze

Motorismus

Do této skupiny patří motoristické výrazy.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
blinkr, blikáč	Blinker	směrovka, blinkr
blikat, bliknout	blinkern	blikat, bliknout
kvalt	Gewalt ?	rychlostní stupeň, rychlost
ráfek	Reifen	obvodová část kola pro pneumatiku
rejd	Reiten ?	úhel vychýlení řízení
rejdovat	reiten ?	řídít směr vozidla, zatačet, řídit
(vy)šaltovat	schalten	(vy)řadit
šaltpáka	Schalthebel	řadicí páka
šlajf, šlejf	Schleif	brzda (mechanická)
šlajfovat	schleifen	brzdit
špígl	Spiegel	zrcadlo, zrcátko

Nadávky a zaklení

Do této malé skupiny jsem zařadila výrazy přejaté z němčiny, které vyjadřují citoslovce, zaklení a zvolání.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
fuj!	pfui!	fuj! (citoslovce)
fujtajbl!, fujtajfl!	pfui Teufel!	fujtajbl!, fujtajfl! (citoslovce)
hergot!	Herrgott!	hergot!, pane Bože! (zaklení)
heršoft!	Herrschaft!	heršoft! (zaklení)
himlhergot!	Himmelherrgott!	Bože na nebesích! (zaklení, zvolání)

Ustálená slovní spojení

Zvláštní skupinu tvoří ustálená slovní spojení přejatá z němčiny nebo utvořená ze slov přejatých z němčiny.

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
nemít ani ánun	Ahnung	nemít ani tušení, ponětí
na blint	blind	naslepo
v cajku	Zeug	v pořádku
být na draka	Drache	nestát za nic
vzít někoho za flígr	Flügel	vyhodit
nemít ani floka	Pflock	nemít ani halíř, být bez peněz
být od fochu	Fach	být příslušným odborníkem
na foch, pod fochem	Fach	klamně, pod záminkou
nestojí to za zlámanou grešli	Gröschel	má to nicotnou hodnotu
z gruntu	Grund	od základu
dát hobla, dostat hobla	Hobel	smýkat někým jako hoblíkem
mít něco s někým na holport	?	užívat něco na polovic
být silný v kramflecích	?	být si jistý, mít pevnou pozici
vzít kramle	Klammer	utéct
dát si pro krejcar koleno vrtat	Kreuzer	být velmi lakomý
nemít za krejcar rozumu	Kreuzer	být hloupý
dát si majzla	Meische	dát si pozor
být pod pantoflem	Pantoffel	být v podruží
mít recht	Recht	mít pravdu
(ne)být (někomu) recht	Recht	(ne)být (někomu) vhod, po chuti
v rychtyku	richtig	v pořádku
(ne)mít o něčem šajn(a)	Schein	(ne)mít o něčem zdání, ponětí
na štorc	Sturz ?	obráceně, napříč
nechat ve štychu	Stich	nechat na holičkách
být švorc	schwarz ?	být bez peněz
nemít ani vindru	Wiener Heller	nemít ani halíř, být bez peněz

IV. ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se snažila poukázat na to, že germanismy patří k běžné mluvě téměř každého českého občana. Ačkoliv jsou považovány za něco méněcenného, používají je všechny generace, nejen ta starší. Germanismy nalezneme skoro ve všech oblastech (od řemesel, přes obchod, kuchařství, až po vojenství a kriminalistiku). Vzhledem ke slovní zásobě jich však český jazyk příliš moc nemá.

Některé germanismy se v průběhu let přizpůsobily českému jazyku, zdomácněly a dostaly se dokonce do spisovného lexika. Jiné naopak zastarávají a jsou z češtiny postupně vytlačovány. Vedle toho se ale neustále objevují germanismy nové.

I když je germanismus vlastně historická kategorie, nemusíme jej odmítat. Fakt, že pochází z německého jazyka, není důvod pro zákaz jeho používání. O to se pokoušeli lingvisté již od národního obrození, ale bez většího úspěchu. Navíc nám germanismy v běžné komunikaci nijak nepřekáží.

Ať chceme nebo ne, germanismy v českém jazyce jsou a budou s největší pravděpodobností i nadále. Nemá smysl se jim proto bránit.

V. SEZNAM GERMANISMŮ

Germanismus	Německý výraz	Český odpovídající výraz
ablesovat	ablösen	střídat, vystřídat
abtajlunk	Abteilung	oddíl, kupé
ajfr	Eifer	úsilí, horlivost, zanícení
ajnclík	Einzelzimmer	jednolůžkový pokoj
ajznboňák	Eisenbahner	železničář
akorát, akurát	akkurat	přesně
almužna	Almosen	almužna, milodar
alotria	Allotria	neplechý, nezbednosti
amt	Amt	úřad
antvort	Antwort	odpověď
ánunk	Ahnung	tušení
apartní	apart	vkusný, slušivý
apatyka, apotéka	Apotheke	lékárna
apel	Appell	výzva
apetit	Appetit	chuť k jídlu
arbajt	Arbeit	práce
arest	Arrest	vězení
artikl	Artikel	druh zboží
ausgerechnet	ausgerechnet	právě, zrovna
auslák, auslendr	Ausländer	cizinec
aušus, aušús	Ausschuss	zmetek
bafat	paffen	bafat, lekat
bagr	Bagger	bagr, rypadlo
bachař	Wache	vězeňský dozorce
bál	Ball	ples
banda	Bande	parta
barva	Farbe	barva
barvíř	Färber	barvíř
barvit	färben	barvit
bastlení	Basteln	vyrábění svépomocí
bastlíř	Bastler	kutil
bastlit	basteln	kutit, vyrábět svépomocí
bašta	Bastion, Bastei	hradební věž; obydlí baštýře
batalion	Bataillon	prapor vojska
befél	Befehl	rozkaz
bíbr	Biber = bobr	bradka
biflovat	büffeln	učit se nazpaměť

bichle	Büchel	kniha, knížka
biskup	Bischof	biskup
biskupský chlebiček	Bischofsbröt	biskupský chlebiček (kuch.)
blekotat	blöken	blekotat
blinkr, blikáč	Blinker	směrovka, blinkr
blikat, bliknout	blinkern	blikat, bliknout
na blint	blind	naslepo
blok	Block	blok
blokáda	Blockade	blokáda
blokovat	blocken	blokovat, znemožnit přístup
bouda	Bude, Baude	bouda, chata, salaš
boule	Beule	boule
brak	Brack	podřadné, kazové zboží, zmetek
brakovat	bracken	vybírat
brýle	Brille	brýle
buchta	Buchtel (rak.)	buchta
bunkr	Bunker	pevnůstka, kryt
buřt	Wurst	buřt, vuřt
bužírka	původně z francouzštiny	izolace drátu
byró, byro	Büro	kancelář; vedoucí výkonný orgán
cajghaus	Zeughaus	zbrojnice (zast.)
cajk	Zeug	látka (podřadná)
v cajku	Zeug	v pořádku
(za)cálovat	zahlen	(za)platit
cech	Zeche	cech
cejch	Zeche	značka; účet
celník	Zöllner	celník
celta	Zelt	plachta
cemr	Ziemer	hřbet, záda
ciferník	Zifferblatt	číselník
cifra	Ziffer	číslice
cihla	Ziegel	cihla
cícha	Zieche	povlak na peřinu
cíl	Ziel	cíl
cílit	zielen	cílit, mířit
cimprlich, cimfrlich	zimperlich	rozmazlený, choulostivý
cimprlína, cimfrlína	Zimperliese	rozmazlená, upejpavá dívka
cimra	Zimmer	pokoj
ciráty	Zierat = ozdoba, okrasa	okolky, cavyky
civil	Zivil	nevoják, občanský život, oděv
(pro)clít	zollen	proclít, zaplatit clo
clo	Zoll	clo
colmistr	Soldmeister	ten, kdo vyplácí žold (zast.)
cop	Zopf	cop, pletenec vlasů

coul	Zoll	starší jednotka délky, palec
cuknout	zucken	cuknout, trhnout
cukr	Zucker	cukr
cukrblik	Zuckerblick ?	vemlouvavý, koketní úsměv
cukrovat, cukřit	zuckern	cukrovat, sladit
cupovat	zupfen	škubat, trhat, třepit
curik	zurück	zpět
cvikat	zwicken	štípat, proštípnout (jízdenku)
(na)cvikovat	(an)zwicken	nastříhnout okraj látky při tvarování
cvikl	Zwickel	klín, nástřih
cvikr	Zwicker	skřípec
cvišn	zwischen = mezi	krejčovská vložka
cvok, cvoček	Zwecke	cvok, cvoček
čachr	Schacher	nepoctivý obchod
čachrovat	schachern	nepoctivě obchodovat
čundr	Zunder	výlet do přírody
datle	Dattel	datle
deka	Decke	deka, pokrývka
děkan	Dekan	děkan
děkanát	Dekanat	děkanát
dekl	Deckel	poklop, víko
(z)dekovat se	decken sich	(z)mizet, klidit se
dort	Torte	dort
drak; být na draka	Drache	drak, saň; nestát za nic
drát	Draht	drát
drátovat	drahten	drátovat
drek	Dreck	špína, bláto; bezcenná věc, nic
drezúra	Dressur	výcvik, drezúra
dril	Drill	mechanický výcvik
dudat, dudlat	dudeln	hrát na dudy
dudy	Dudelsack	dudy
durch	durch	skrz
dynstovat	dünsten	dusit (kuch.)
eklovat (se)	ekeln	ošklivit se, hnusit se
elán	Elan	elán, nadšení
endlich	endlich	konečně
entlovat, endlovat	endeln	obnitkovávat
erteple	Erdäpfel	brambory
esesák	SSmann	příslušník jednotek SS
ešus	E3schuss	jídelní miska, ešus
execírovat	exerzieren	cvičit (vojensky)
fabrika	Fabrik	továrna, závod
facka	Watschen ?	pohlavek, políček
fáč	Fatsch, Fatsche	obvaz

(za)fačovat	fatschen	obvázat
fachman	Fachmann	odborník, specialista
fajfka	Pfeife	dýmka
(od)fajfkovat	pfeifen	odškrtnout
fajn	fein	příjemný, pěkný, dobrý, fajnový
fajnový	fein	kvalitní, jemný, dobrý, fajn
fajnšmekr	Feinschmecker	labužník
fajrovat	feuern	hodně topit; prudce hořet
fajront, fajront	Feierabend	konec pracovní doby
fakrle	Ferkel	sele, podsvinče
falc	Falz	záhyb, drážka, ohyb, přehyb
falcovačka	Falzmaschine	stroj na skládání, drážkovací stroj
falcovat	falzen	přehýbat, skládat, drážkovat
fald, falt	Falte	záhyb, náběra, řasa
faleš	Falsch	neupřímnost, nesprávnost
falešnost	Falschheit	neupřímnost
falešný	falsch	padělaný, neupřímný
falšování	Fälschung	padělání
falšovat	fälschen	padělat
fangle	Fahne	prapor, vlajka, korouhev
fant	Pfand	zástava
fara	Pfarre	farní úřad
farář	Pfarrer	farář, duchovní
fárat	einfahren	sjíždět do dolu, fárat
farník	Pfarrkind	farník
farnost	Pfarrei	farnost
fáro	fahren = jet	luxusní auto
fárplán	Fahrplan	jízdní řád
fascikl	Faszikel	svazek úředních listin, spisů
fasovat	fassen	dostat jako přiděl
fasunk, fasuňk	Fassung	příděl
fašinky, fašank	Fasching	masopust
fašírka	Faschierte	sekaná, mleté maso
fašírovat	faschieren	rozemlít
fedrovat	fördern	podporovat; těžít, dolovat
ferdpuš, fedrbuš	Federbusch	chochol z dlouhých ptačích per
fechtovat	fechten	bojovat, zápasit (zast.)
fekálie	Fäkalien	fekálie
fekální	fäkal	fekální
felčar	Feldscherer	ranhojič, lékař
feldkurát	Feldkurat	vojenský kněz (zast.)
feldmaršál	Feldmarschall	polní maršál (zast.)
fendrych	Fähnrich	praporčík (zast.)
ferbl	Färbel ?	druh karetní hry

fertik	fertig	hotovo
fěrtuch, fěrtuch	Fürtuch	zástěra
fest	fest	pevně, velmi
festovní	fest	pevný
festunk	Festung	pevnost, tvrz, pevnostní vězení
fešácký	fesch	hezký, elegantní
fešák	fescher Kerl	fešák, elegán, hezký muž
fešanda	fesches Mädel	fešanda, pěkná žena
fešný	fesch	hezký, elegantní
fidlat, fidlovat	fiedeln	fidlat, vrzat
fígl	původně z latiny	trik, klam, pleticha, klička, úskok
(vy)fíknout se	?	říznout se; vystrojít se
filc	Filz	plst', filc
filcka	Filzlaus	druh vši, muňka
fingovaný	fingiert	předstíraný
fingovat	fingieren	předstírat
finta	Finte	lest, úskok, trik, klam, finta
firhaněk	Vorhang	záclona
fíškus	Pfiffikus	chytrák, filuta
fíšpán, fíšbajn	Fischbein	kostice
fíštrón	Fischtran = rybí tuk	chytrost, důvtip
fíxlovat	?	podvádět
fízl	fies = jízlivý	policista (hanlivě)
fládr	Flader	žilka, žilkovaná kresba dřeva
fládrování	Fladerung	žilkování
fládrovat	fladern	provádět fládrování
flák	Flanken	velký kus
flákat se	faulenzeln	lenošit; potulovat se
flaksa	Flechse, Flachsen	šlacha
flastr	Pflaster	náplast; pokuta
flašinet	původně z francouzštiny	přenosný hrací nástroj, kolovrátek
flaška	Flasche	láhev
flauš	Flausch, Flaus	flauš
flek	Fleck	skvrna; místo; záplata
flígr; vzít někoho za flígr	Flügel	křídlo; vyhodit
flikovat	flicken	přištipkovat, záplatovat, látat
flink	flink = hbitý	lajdák
flinkat (se)	flink = hbitý	dělat něco nepořádně, flákat se
flinta	Flinte	puška
flitr	Flitter	flitr, cetka
flok	Pflock = kůl, kolík	vindra
flus, flusanec	Speichelfluss, Fluss	plivanec
flusnout, flusat	Speichelfluss, Fluss	plivnout, plivat

fofr	Vocher (zast.)	spěch, shon
foch, fach	Fach	obor, zaměstnání; přihrádka, police
na foch, pod fochem	Fach	klamně, pod záminkou
fór	Vorteil, Vorzug	vtip, žert; přednost, výhoda
forcúg	Vorzug	přednost
forman, furman	Fuhrmann	vozka, kočí
fornýr	Furnier	dýha, překližka
forota	Vorrat	zásoba
forposty	Vorposten	přední stráž, přední hlídka
foršús	Vorschuss	záloha (peněžitá)
fortel	Vorteil	dovednost, obratnost, zručnost
fortna	Pforte	brána u kláštera
fořt	Förster	myslivec, lesník
fošna	Pfosten	silné prkno
fotr	Vater	otec
fracek	Fratz	uličnick
frajer, frejř	Freier	naparáděný mladík; nápadník
frajle	Fräulein	slečna (hanlivě)
frak	Frack	frak
fraucimor	Frauzimmer	ženské služebnictvo
frištík	Frühstück	snídaně
front, fronta	Front	fronta, čelní strana (voj); zástup lidí
fuj!	pfui!	fuj! (citoslovce)
fujtajbl!, fujtajfl!	pfui Teufel!	fujtajbl!, fujtajfl! (citoslovce)
fungl	?	zcela, úplně
fůra, fůrka	Fuhre	povoz, fůra
furt	fort(während)	pořád, stále, neustále
fusakle, fusekle	Fu3socke, Fu3söckel	ponožka
fušer, fušař	Pfuser	neodborný řemeslník, břídil
fušertsví	Pfuscherei	neodborné provozování řemesla
fuška	Pfusch	melouch; těžká práce, dřina
fušování	Pfuscherei	neodborné provozování řemesla
fušovat	pfuschen	neodborně provozovat řemeslo
futrál	Futteral	pouzdro
futra	Futter	zárubeň (u dveří)
futro	Futter	podšívka
futrovat	füttern	podšívat
futrovat (se)	füttern	krmit (se)
gábl, gáblík	Gabelfrühstück	dopolední svačina, přesnídávka
galán	Galan	mileneček, záletník
galanterie	Galanterie	zdvořilost; textilní galanterie
galoše	Galosche	galoše, přezůvka
gastarbajtr	Gastarbeiter	zahraniční dělník
gauner	Gauner	darebák, podvodník, zločinec

gaunerství	Gaunerei	podvod, darebáctví
gebír	?	nárok
gestapák	Gestapomann	příslušník gestapa
gestapo	Gestapo (Geheime Staatspolizei)	nacistická něm. tajná státní policie
glajcha	Gleiche	rovnost, dovedení stavby pod střechu
glajchšaltovat	gleichschalten	usměrnit v totalitním duchu
glanc	Glanz	lesk
(vy)glancovat	glänzen	(vy)leštit
gláspapír	Glaspapier	skelný papír
grádl	Gradel	hustá lněná nebo bavlněná látka
gráf, gróf	Graf	hrabě
grešle	Gröschel	grešle
grif	Griff	hmat
grobián, krobián	Grobian	hrubián, hrubec
groš	Groschen	groš, drobná mince
grunt	Grund	selský statek; základ
cugrunt	zugrunde, zu Grunde	nazmar, zničen
zgruntu	Grund	od základu
gruntovat	grundieren	důkladně, od základu uklízet
gruntovní	gründlich	důkladný; základní
grupa	Gruppe	skupina
gusto	Gusto	chuť, vkus, záliba
gyps	Gips	sádra
hadr, hadra; hadry	Hader	hadr; šaty
hajcovat	heizen	topit, hřát
hajlovat	heil	zdravit německým pozdravem (heil)
hajer, hajr	Hauer	havíř, horník
hajtlovat	häuteln	odbláňovat
hajtra	Heupferd	špatný, sešlý kůň
hajzl	Häusel (zast.)	záchod; mizera, darebák, lump
hák	Haken	hák, skoba
háklivý	heikel	choulostivý, ožehavý, málo odolný
haklovat	häkeln	háčkovat
haknkrajc	Hakenkreuz	hákový kříž, odznak nacismu
hákovat	haken	hákovat, zasekávat se
haksna	Hachse	noha (pejorativně)
hala	Halle	prostorná místnost budov, vestibul
halapartna	Hellebarde	těžká sekera s hrotem a hákem
halapartník	Hellebardier	voják vyzbrojený halapartnou
halda	Halde	velká hromada, kupka, spousta
halěř, halíř	Heller	halěř, setina české koruny
halt!	halt!	stát!
haltovat	halten	zastavit

haltýř, haltěř	Fischbehälter	sádka na ryby
hambalek	Balken	trám spojující dvě krokve střechy
hamovat	hemmen	brzdit, zdržovat, zpomalovat
hamr	Hammer	těžké kladivo
handl	Handel	obchod
handlíř	Handler	obchodník, kupec, překupník
handlovat	handeln	obchodovat
hantuch	Handtuch	ručník
hantýrovat	hantieren	zacházet, nakládat, manipulovat
hanza	Hansa, Hanse	hanza, obchodní spolek
haprovat	hapern	mít závadu, váznout, neklapat
hapták	habt Acht	postoj v pozoru
harc	Harz = pryskyřice, smůla	nájezd, výpad, vojenská potyčka
harcovat (se)	herumziehen ?	potulovat se, kočovat
harfa	Harfe	harfa
háro	Haar	vlasý
harpuna	Harpune	hákovitě zakončený oštěp na laně
hastrman	Wassermann	vodník, hastrman
hašple	Haspel	zařízení pro barvení tkanin; vrátek
hausher	Hausherr	domácí pán
hausknecht	Haus = dům, Knecht = pacholek	pacholek, čeledín, podomek
hausmajstr, hausmistr	Hausmeister	domovník
hausnumero	Hausnummer	libovolné, vymyšlené číslo
hauzír	Hausierer	podomní obchodník; tulák
hauzírovat	hausieren	provozovat podomní obchod; toulat se
havíř	Hauer	havíř, horník
hec	Hetz	zábava, legrace, sranda
hecovat	hetzen = štvát, hnát se	provokovat, dráždit, štvát
heft	heften	držadlo, násada; steh
heftlink	Häftling	politický vězeň (za nacismu)
heftovat	heften	připínat, přibíjet; podněcovat, dráždit
(na)heftovat	(an)heften	(na)stehovat
hejtman	Hauptmann	náčelník, kapitán, hejtman
helfnout	helfen	pomoct
helma, helmice	Helm	přilba, helma
herberk	Herberge	cechovní hospoda; špatná noclehárna
herc	Herz	srdce, červená (kart.)
hergot!	Herrgott!	hergot!, pane Bože! (zaklení)
hermelín	Hermelin	zímni bílá kožešina z hranostaje
herold	Herold	dvorský obřadník vyhlášující zprávy
heršaft, heršoft	Herrschaft	panstvo, vrchnost
heršoft!	Herrschaft!	heršoft! (zaklení)

herynek, herynk	Hering	nasolený sled', slaneček
hever	Heber	zvedák, hever
hic	Hitze	horko, teplo, žár
hicovat	heizen	topit; silně hřát, pálit, sálat
himlhergot!	Himmelherrgott!	Bože na nebesích! (zaklení, zvolání)
hin, hín	hin	zničený, vyčerpaný; pryč
dát hobla, dostat hobla	Hobel	smýkat někým jako hoblíkem
hoblík	Hobel	hoblík
hoblina	Hobelspan	hoblina
hoblíř	Hobler	hoblíř
hoblovat	hobeln	hoblovat, opracovávat hoblíkem
hoblovna	Hoblerei	hoblovna
hofírovat	hofieren	dvořit se, pochlebovat
hofmistr	Hofmeister	vychovatel; správce dvora, hofmistr
hófrát	Hofrat	dvorní rada, vysoký úředník
hochštapler	Hochstapler	podvodník, dobrodruh
hokynář	Höker	obchodník provozující hokynářství
hokynářství	Hökerei	obchod s potravinami a jiným zbožím
hold	Huldigung	okázalý projev úcty nebo pocty
holdovat	huldigen	vzdát hold; věnovat se, oddávat se
holfald	hohle Falte	dutý záhyb (na šatech)
(na) holport	?	společné držení něčeho; společně
holt, halt	halt	zkrátka a dobře, inu, tedy, ovšem
hopsat	hopsen	hopsat, hopkat
horna, valdhorna	Waldhorn	lesní roh
hotař, hutař	Hüter	polní hlídač
hózny	Hose	kalhoty
houf	Haufen	houf, hejno
houfnice	Haubitze	houfnice, dělo s krátkou hlavní
houfovat (se)	häufen (sich)	hromadit (se)
hrabě	Graf (z něm. základu)	hrabě, příslušník vyšší šlechty
hrozinka	Rosine	sušená bobule vinné révy, rozinka
hřbitov	Friedhof (z něm. základu)	hřbitov
hudlař	Hudler	břídil
humbuk	Humbug	podvod, šalba, nesmysl
humr	Hummer	humr, mořský rak
hunškop (zast.)	Kopf = hlava	koňský náhlavek, ohlávka
hunt	Hund	důlní vozík
huntovat	auf der Hund bringen	kazit, ničit
hut'	Hütte	hut'
hylzna	Hülse	nábojnice
hytlák	Hüttelwagen	krytý nákladní vagón; služební vůz
inzerát	Inserat	inzerát

inzerce	Insertion	inzerce
inzerent	Inserent	inzerent
inzerovat	inserieren	inzerovat
ja	ja	ano, jo
jár	(Studien)jahr	rok, ročník
jarmark	Jahrmarkt	jarmark, výroční trh
juchat	juchzen	jásat, plesat
jupka	Joppe	ženský kabátek, kazajka
just, na just	just	právě, zrovna; schválně, naschvál
kacíř	Ketzer	kacíř, heretik
kacířství	Ketzerei	kacířství, hereze
kafe	Kaffee	káva
kachel, kachlík, kachlička	Kachel	kachel, kachlík, kachlička
kachlíčkovat	kacheln	obložit kachlíky
kakat	kacken	vyměšovat (dět.)
kalich	Kelch	kalich, pohár, číše
kaltna	kalt	zima, chladno
kamarád	Kamerad	kamarád, přítel
kamaše	Gamasche	kamaše
kamerdínér	Kammerdiener	komorník (zast.)
kamilky	Kamille	heřmánek
kamrlík	Kämmerlein	komůrka, malá místnost
kanape	Kanapee	pohovka
kancelář	Kanzlei	kancelář
kancléř	Kanzler	ministerský předseda, kancléř
kandelábr	Kandelaber	pouliční svítlna
kanón, kanon	Kanone	vynikající odborník; dělo
kanonýr	Kanonier	dělostřelec
kapela	Kapelle	kapela
kaplan	Kaplan	kaplan
kaple, kaplička	Kapelle	kaple
kaprál (zast.)	Korporal	desátník
kapsle	Kapsel	rozbuška, roznětka, pouzdro, obal
kapuce	Kaputze	kapuce
kára	Karre, Karren	vozík, trakař, kolečko, kárka
karcer	Karzer	školní vězení (zast.)
karfiol	Karfiol	květák
kartotéka	Kartothek	kartotéka
kasa	Kasse	pokladna
kasírovat	kassieren	inkasovat, přijímat peníze; rušit
kastl, kastlík	Kasten	skříň, skříňka, schránka, bednička
kastrol	Kasserolle	kastrol, rendlík
kašpar, kašpárek	Kasperl, Kasperle	kašpar, kašpárek

katr	Gatter	mřížové dveře; rámová pila
kauf	Kauf	nákup, koupě
kél	Kohl	kapusta
kérovat	kehren	navážet se do někoho; tetovat
kibic	Kiebitz	divák a kritik při hraní karet
kibicovat	kiebitzen	přihlížet a kritizovat při hraní karet
klandr	Geländer	zábradlí
klapat, klapnout	klappen	klapat, klapnout; podařit se
klapka	Klappe	klapka
klasa	Klasse	třída; jakost
klášter	Kloster	klášter
klempíř	Klempner	klempíř
klenot	Kleinod	klenot, šperk, skvost
klepat	klopfen	klepat
kletr	klettern = lézt	horolezecký batoh
klika	Glück	štěstí
knajpa	Kneipe	hospoda
knedlík	Knödel	knedlík
knecht	Knecht	prostý voják, dráb (zast.)
knejp	Kneip	obuvnický, ševcovský nůž
knop, knap	knapp	sotva, těsně
komandovat	kommandieren	poroučet, rozkazovat, velet
komora	Kammer	komora
kompanie	Kompanie	rota, setnina
koncentrák	Konzentrationslager	koncentrační tábor
konzum	Konsum	konzum, spotřeba
kór	gar	dokonce, docela, teprv, zvlášť
koštér	Koster	koštér, ochutnávač
(o)koštovat	kosten	(o)chutnat
koštovat	kosten	mít cenu, stát
koukat se	kucken	dívat se
krachovat, krachnout	krachen	(z)krachovat, udělat úpadek
krajsamt	Kreisamt	okresní, krajský úřad
krajzl, krejzl, krejzlík	Kragen	široký límec, límeček
krám	Kram	obchod, stánek; harampádí
kramář	Krämer	drobný obchodník
kramářka	Krämerin	drobná obchodnice
kramflek; být silný v k.	?	podpatek; být si jistý
kramle; vzít kramle	Klammer, Krampe	tesařská skoba; utéct
krámovat	kramen	hrabat se, přehrabovat se
kravál	Krawall	hluk, rámus, lomož, povyk
krčma	Kretschmer	hospoda
krčmář	Kretschmer	hospodský
kredenc	Kredenz	příborník, kredenc

krejcar, grejcar	Kreuzer	krejcar, malý peníz
krchov	Kirchhof	hřbitov
kriminál	Kriminal	vězení, věznice
krusta	Kruste	kůra, povlak, strup, krusta
krýgsman	Kriegsman	voják (zast.)
krypl	Krüppel	chromý člověk, mrzák
křtalt	Gestalt	forma, tvar, ozdoba (zast.)
křtaltovaný	gestaltet	tvarovaný, utvářený
křtaltovat	gestalten	tvarovat, utvářet
ksicht	Gesicht	obličej
ksichtit se	Gesicht	tvářit se
ksindl	Gesindel	sebranka, lůza, chátara, banda
kšaft	Geschäft ?	poslední vůle, závěť, testament
kšeft	Geschäft	obchod; výnosná práce
kšeftovat	Geschäft	obchodovat
kšilt	Schild	štítek čepice
kšír, kšíry	schirren	postroj, popruhy
(o)kšírovat	schirren	dát postroj, zapřahat
kufr	Koffer	kufr
kuchtík	Küchenjunge	kuchtík
kuchtit	kochen	vařit
kuchyně	Küche	kuchyně
kumbál	?	malá temná místnost
kumpán	Kumpan	druh, společník
kumšt	Kunst	umění, dovednost, zručnost
kumštýř	Künstler	umělec, obratný člověk
kunsthistorik	Kunsthistoriker	historik zabývající se uměním
kunšaft, kunčaft	Kundschaft	zákazník
kundšoft	Kundschaft	zákazník (zast.)
kupírovat	kupieren	kupírovat
kuplíř	Kuppler	kuplíř
kuplířka	Kupplerin	kuplířka
kuplířství	Kuppelei	kuplířství
kupole, kopule	Kuppel	kupole, kopule
kurát	Kurat	vojenský kněz
kuratela	Kuratel	opatrovnictví
kurfiřt	Kurfürst	držitel říšského arcibiskupa
kurt	Gurt	popruh, pás
(při)kurtovat se	gürten sich	připoutat se
kurýrovat	kurieren	léčit
kutloch	Kuttelhof (zast.)	malá nevzhledná místnost, brloh
kutna	Kutte	svrchní mnišský oděv
kvalt	Gewalt ?	rychlostní stupeň, rychlost; spěch
kvargle	Quargel	tvarůžek, syreček

kvartýr	Quartier	byt, příbytek
kvelb	Gewölbe	obchod, krám
kvér	Gewehr	puška, zbraň
kverulant	Querulant	věčný nespokojenec
kýbl	Kübel	kbelík, vědro
kýč	Kitsch	kýč, komerčně zaměřené dílo
kychta	Gicht	sazebna
kýl	Kiel	lodní kýl
kysna	Kiste	bedna
kyt	Kitt	tmel, kyt
kytle, kytlice	Kittel	spodní sukně
kyz	Kies	rudný nerost kovového vzhledu
lacl	Lätzchen	náprsní část oděvu, náprsenka
lafeta	Lafette	lafeta, součást děla
ládovat	laden	nabíjet (střelnou zbraň)
ládovat se	laden	cpát se, hltavě pojídat
lágr	Lager	tábor
lajntuch	Leintuch	prostěradlo
lajsna	leiste	lišta, lať
lajsnout si	leisten	dovolit si, dopřát si
lajtnant	Leutnant	poručík
óbrlajtnant	Oberleutnant	nadporučík
lak	Lack	nátěr, lak
lák	Lake	nálev, lák
lampa	Lampe	lampa, svítlna
lampasy	Lampassen	pruhy na švech kalhot u uniformy
lán	Lehne	lán
landkrycht	Landgericht	krajský soud (zast.)
lantkrabě, lankrabě	Landgraf	knížecí titul, lankrabě
lantkrabství, lankrabství	Landgrafschaft	území spravované lankrabětem
lapálie	Lappalie	maličkost, malichernost
lať, laťka	Latte	lať, laťka, tyčka
lauf	Lauf	hlaveň
lautr	lauter	samý; jenom, pouze
lavina	Lawine	lavina, příval, záplava
léga	Lege	obruba
legát	Legat	židle s vyřezávaným opěradlem
leník	Lehenmann	leník, vazal, man
léno	Lehn, Lehen	léno, feudum
líbesbríf	Liebesbrief	milostný dopis
(od)lifrovat	(ab)liefern	poslat, odeslat; dodávat
litkup	Leitkauf	zapíjení uzavření koupě; odstupné
lógr	Lager	kávová sedlina
loch	Loch	vězení

lochčit se	lachen	smát se (brněnský hantec)
lochna	Loch	otvor, díra
lokaj	Lakai	lokaj, sluha
lokál	Lokal	hostinec, hostinský podnik
lokna	Locke	kadeř
los	Los	los, výherní poukázka; osud
losování	Losen	losování
losovat	losen	losovat, táhnout los
loubí	Laube	podloubí; besídka
loutna	Laute	loutna, strunný drnkací nástroj
ludra	Luder	potvora, mrcha
luft	Luft	vzduch
luft'ák	Luft	letní host z města na dovolené
lufthaus	Luft = vzduch, Haus = dům	letní byt, chata
luftovat	lüften	větrat
lump	Lump	darebák, lotr, uličník, ničema
lupmačit	lumpen	dělat neplechty, zlobit
lunapark	Lunapark	lunapark
lunt	Lunte	doutnák, lunt
lusthaus	Lusthaus	letohrádek
lustr	Luster	lustr, stropní svítidlo
machr	Macher	obratný člověk, odborník
majlant, majland	Mailand = Milán	velké množství, hojnost
majstrštyk	Meisterstück	mistrovské dílo
dát si majzla	Meische	dát si pozor
majzlík	Meissel	dláto, sekáč
majznout	schmeissen	(u)hodit, třísknout
malíř	Maler	malíř
malování	Malen	malování
malovat	malen	malovat, kreslit
man	Mann	leník, vazal, man
mandel	Mandel	stará míra (15 kusů)
mandl	Mangel	mandl
mandlovat	mangeln	uhlazovat na mandlu, mandlovat
mandle	Mandel	plod mandloně, mandle
manšaft, mančaft	Manschaft	mužstvo, tým
mantl	Mantel	kabát
manýra	Manier	způsob, chování
markrabě, markrabi	Markgraf	markrabě, knížecí titul
markrabství	Markgrafschaft	země spravované markrabětem
markytán	Marketender	prodavač zboží a jídla vojákům
markytánka	Marketenderin	prodavačka zboží a jídla vojákům
marod	marod	marod, nemocný
marodit	marodieren	být nemocný, stonat

marodka	Marodenzimmer	místnost pro nemocné
marš!	marsch!	v chod!, běž! ven!
marš	der Marsch	pochod
maršál	Marschall	maršál, nejvyšší vojenská hodnost
maršbatalion	Marschbataillon	pochodový prapor
marše	die Marsch	náplava
marškompanie	Marschkompanie	rota odcházející na frontu
maršrúta	Marschroute	směr pochodu, cesty; cest. příkaz
mašina	Maschine	stroj; lokomotiva
mašinerie	Maschinerie	složitá soustava
mašinfíra	Maschinenführer	strojvedoucí, strojvůdce
mašinkvér	Maschinengewehr	kulomet
maširovat	marschieren	pochodovat
mašle	Masche	mašle, stuha
maštal	Marstall	chlév, stáj, konírna
matrace, madrace	Matratze	matrace
mazhaus	?	svrchní síň (zast.)
mečet, mekat	meckern	mečet
mekot	Meckern	mečení, mekot
meldovat	melden	hlásit, ohlásit
meldunk	Meldung	hlášení, zpráva
(z)merčit, merkovat	merken	(z)pozorovat, všimnout si
metál	Metall	vyznamenání, medaile
mince	Münze	mince
mindrák	Minderwertigkeitskomplex	komplex, pocit méněcennosti
mišunk, mišuňk	Mischung	směs, míchanice, zmatek, nepořádek
mlok	Molch	mlok, salamandr
mnich	Mönch	mnich, řeholník
mord	Mord	vražda, zabití
morděř	Mörder	vrah, zabiják
(za)mordovat	morden	vraždit, zabíjet
mordovat se	morden	trápit se, lopotit se, pachtit se
mošt	Most	nevykvašená šťáva z ovoce, mošt
moštárna	Mosterei	moštárna
moula	Maulaffe	hlupák, pitomec
moždíř	Mörser	moždíř, hmoždíř
mumraj	Mummerei	maškarní rej; ruch, shon
mundúr	Montur	uniforma, stejnokroj
mustr	Muster	vzor, vzorek
mustruvat	mustern	prohlížet, posuzovat; kárat
mušle	Muschel	lastura, ulita
muzika	Musik	hudba; lidová taneční zábava
mýto	Maut	mýtné, poplatek za použití cesty
nášup	Naschub (zast.)	přídavek

némlich	nämlich	právě, zrovna, totiž
numero	Nummer	číslo
nýmand	niemand	nikdo
óbršt	Oberst	plukovník
odkráglovat	abkrageln	odstranit, odpravit, oddělat
oficír	Offizier	důstojník
ordnunk	Ordnung	pořádek
ortel	Urteil	rozsudek, verdikt
pajšl	Beuschel (rak.kuch.)	hovězí nebo vepřové plíce a žaludek
pajzl	Beisel	putyka, krčma
paket	Paket	balík
pakáž	Pack, Bagage	holota, sebranka, banda, lůza
pakl	Packen	balík
(s)pakovat (se)	packen	(s)balit (se), zabalit
paktovné	Pacht	nájem
pancíř	Panzer	krunýř, brnění
pančovat	pantschen	ředit, bryndat
pantofel	Pantoffel	pantofel, treпка
papundekl, papndekl	Pappendeckel	lepenka
pár	paar, Paar	několik; dvojice
paráda	Parade	okázalost, nádhera
parkán	Burggraben	hradební příkop
partaj	Partei	politická strana; nájemník
pasovat	passen	hodit se, slušet, padnout
pauza	Pause	přestávka, pomlka
pech	Pech	smůla, neštěstí, nezdar
pechfógl	Pechvogel	smolař
pendler	Pendler	pracovník denně dojíždějící za prací
pendlovat	pendeln	jezdit, chodit sem a tam
pergmistr	Bergmeister	důlní dozorce, důlní mistr
perón	Perron	nástupiště
piglovat	bügeln	žehlit
pingl	Bündel	vak, ranec, uzel; číšník
plac	Platz	místo
pláňka	Planke	laťka, tyčka k postavení plotu
platfus	Plattfuss	plochá noha
plato	Platte	deska, podnos
plech	Blech	plech
plundrovat	plündern	plenit, pustošit, drancovat
polír	Polier	dílovedoucí, stavbyvedoucí
polírovat	polieren	leštit
ponk	Bank	řemeslnický pracovní stůl
post	Posten	postavení, funkce; místo
pres	Presse	lis; tlak, tlačenice

presovat	pressen	lisovat
probíř, proběř	Probierer	zkoušeč jakosti a hmotnosti mincí
prúba	Probe	zkouška
prubovat, prubnout	probieren	zkusit, zkoušet
pucflek	Putzfleck	vojenský sluha
pucovat	putzen	čistit; hubovat, nadávat
pumpa	Pumpe	pumpa, čerpadlo
pumpnout (někoho)	Geld pumpen	vyloudit peníze, půjčit si peníze
pumpovat	pumpen	čerpat, nabírat, nasávat kapalinu
punc	Punze	razidlo, úřední značka, punc
punktum	punktum	přesně, právě; hotovo, konec
puntovat	Bund machen	spolčovat se
purkmistr	Bürgermeister	purkmistr, starosta
putna; je mi to putna	?	nádoba s popruhy; je mi to lhostejné
putra	Butter	máslo
putrovat	buttern	tlouci máslo
putyka	Butike	hospoda nejnižšího řádu
rabovat	rauben	plenit, drancovat, loupit
rada	Rat	rada
rádce	Rat	rádce
radit	raten	radit
rádlo	Rändelrad	vroubkované kolečko na násadě
rádlovat	rändeln	rýhovat, vyznačovat rádlom
radýrka	Radiergummi	guma (na vymazávání)
radýrovat	radieren	gumovat, vymazávat gumou
ráfek	Reifen	obvodová část kola pro pneumatiku
rafnout	raffen	popadnout; kousnout
ráhno	Rahe	trám k zavěšení plachet
rajblík	Reibebrett	zednické nebo betonářské hladítko
rajbovat	reiben	drhnout, dřít, třít
rajc	Reiz	přitažlivost, dráždivost, půvab
rajcovat	reizen	dráždit, vábit, lákat
rajcovný	reizvoll	dráždivý, přitažlivý
rajch	Reich	německá říše
rajncenkrecht	reinzenkrecht ?	vůbec, zhola, dočista
rajs	Reis	rýže
rajstajbl, rajstajfl	Teufel	divoch, neposed (o dítěti)
rajtky	Reithose	jezdecké kalhoty
rajtovat	reiten	jet na koni
rajz	Reise	cesta, cestování
rajzovat	reisen	cestovat
raketa	Rakete	létací zařízení; reaktivní střela
rám	Rahmen	obruba obrazu; konstrukce
rambajs, rambajz	Rammeisen	rámus, hluk; povyk

ramlice	Rammler	samice králíka nebo zajíce
ramlík	Rammler	samec králíka nebo zajíce
ramlování	Rammelzeit	páření se (o králících)
randál	Randal	rámus, hluk
ranec	Ranzen	uzel, za cípy svázaný šátek
rank	Rang	služební postavení, platová skupina
rantl	Rand, Randel	okraj, obruba, lem
ranžírovat	rangieren	seřadit, uspořádat, pořádat
rap	Rappe	černý kůň, vraník
rapír	Rapier	stará soubojová zbraň
rapl	Rappel	potrhlost, ztřeštěnost; potrhlý člověk
raport	Rapport	zpráva, hlášení
raportovat	rapportieren	hlásit, ohlásit, podat zprávu
ras	?	pohodný; bezohledný člověk
rasovat	?	nakládat hrubě, necitelně; týrat
rast	Rast	odpočinek, pohov, zastávka
rastr	Raster	sít', sít'ka, mřížka
rastrovat	rastrieren	mřížkovat, linkovat, čárkovat
rašl	?	stroj na výrobu vzorované pleteniny
rašple	Raspel	struhák, pilník; nehezká, stará žena
rašplovat	raspeln	strouhat, pilovat
rathaus	Rathaus	radnice (zast.)
ratlík	Rattler	malý hladkosrstý pinč
raubíř	Räuber	lupič, loupežník; darebák, uličník
rauš	Rausch	(alkoholické) opojení, špička
razír	Raseur	holič
rebarbora	Rhabarber	reveň
regál	Regal	police nebo stojan s přihrádkami
regiment	Regiment	pluk
recht	Recht	být vhod, mít pravdu
rej	Reihen	rychlé víření
rejd	Reiten ?	úhel vychýlení řízení
rejdovat	reiten ?	řídít směr vozidla, zatáčet, řídit
rejtár	Reiter	jízdní voják, jezdec (zast.)
rek	Recke	hrdina, bohatýr
rekrut	Rekrut	odvedenec
rekrutovat	rekrutieren	odvádět na vojnu
remedura	původně z francouzštiny	oprava, náprava
remplovat	rempeln	vrazit do protihráče
rendlík	Reind	(menší) kastrol
rest	Rest	nedodělek, nedoplatek
restovat	rösten	opékat, dusit na tuku
reta, réta	Rettung	záchrana, pomoc
retovat	retten	chránit, zachránit

revír	Revier	polesí; obvod lovu; uzavřený obvod
revírník	Revierförster	lesník spravující revír
revírovat	Revier	slídit, lovit v revíru (o psu)
rif	Riff	podmořský útes
rolák	Rollkragenpullover	svetr n. tričko s ohrnovacím límcem
role	Rolle	herecká úloha; funkce, postavení
rolna	Rolle	kladka, kolečko, váleček
(s)rolovat	rollen	(s)vinout
rošt	Rost	mřížka k opékání masa
roštování	Rost	způsob konzervace; zpevnění rostem
rota	Rotte	rota, oddíl vojska
rotmistr	Rottmeister	velitel roty
roura	Röhre	trubice, trouba
rozinka	Rosine	sušená bobule vinné révy, hrozinka
rozšafný	rechtschaffen = poctivý, řádný	prozíravý, uvážlivý, moudrý
rudl	?	dvoukolý vozík na přepravu zboží
ruf	Ruf	obecná známost, pověst
rukovat	zum Wehrdienst einberufen ?	nastupovat vojenskou službu
ruksak	Rucksack	batoh, tlumok
ruml	Rummel	ruch, shon, zmatek, poplach
rumpál	rumpeln	ruční dřevěný naviják
rumplovat	rumpeln	lomcovat, tlouct, bouchat, bušit
rumrejch, rumrajch	Rummel	vřava, hluk, hřmot, rozruch, shon
runda	Runde	kolo, okruh, stolní společnost
rustika	rustikal	písmo protáhlé do výšky
rybíz	Ribisel (rak.)	rybíz
rygl, rygl	Riegel	zástrčka, závora
(za)ryglovat	Riegel	zavřít na závoru, zástrčku
rygol	Rigole	stružka, žlábek
rychna	riechen	zápach
rychta	Richte	obydlí, sídlo rychtáře
rychtář	Richter	rychtář, starosta
narychtovat	richten	nasměrovat, nachystat
zrychtovat	richten	srovnat, urovnat, dát do pořádku
rychtyk, v rychtyku	richtig	správné, správně, v pořádku
ryna	Rinne	okapní žlab
rynek, rynk	Ring	náměstí
ryps	Rips	tkanina s vroubky
rytíř	Ritter	rytíř
rytmistr	Rittmeister	setník u jízdy
ryto, ryt	Ritt	placená jízda nájemního vozu
římsa	Sims	římsa
říše, rajch	Reich	říše

sajrajt	Sauerei	nepořádek, svinčík
sak	Sack	pytel, vak
sál	Saal	sál, síň
salamandr	Salamander	mlok
salopní	salopp	nepořádný, nedbalý
samet	Samt	matně lesklá tkanina, samet
sanitka	Sanität	záchranka, ambulance
sanýruňk	Sanierung (pův. z latiny)	sanování
sargdekl	Sargdeckel	víko na rakev
sekatura	Sekkatur	trápení, týrání, sekýrování
sejp	Seife	rozsyp
sekt	Sekt	šumivé víno
sekutný	?	zlý, svárlivý
sekýrovat	sekkieren	sužovat, týrat, trápit
semlbába, zemlbába	Semmelaufwurf	žemlovka
senkrubna, sengrubna	Senkgrube	jáma na odpadky, žumpa
servírka	ServiererIn	zaměstnankyně v restauraci
servírovat	servieren	podávat (jídlo)
servít(ek)	Serviette	ubrousek
sesle, sesla	Sessel	židle
sígl	Siegel	pečeť, razítko
sígr	Sieger = vítěz	darebák, lotr, lump, syčák
sichr	sicher	jistě, bezpečně, zaručeně; jistý
sichrhajška, sichrhajčka	Sicherheitsnadel	zavírací špendlík
(po)sichrovat	sichern	(za)jistit, zabezpečit, pojistit
skříň	Schrein, Schrank	skříň, skříňka
sokl	Sockel	podstavec, podnož, patka
somrák	Sommer ?	tulák
somrovat	Sommer ?	potulovat se, toulat se
sorta	Sorte	druh, odrůda
sos, sós	Sosse	omáčka
soumar	Saumtier	zvíře k nošení břemen
spedice	Spedition	doprava, záležitost
speditér, špeditér	Spediteur	zasílatel, dopravce, stěhovák
speditérství	Spedition	záležitost
spíž, spíže, spižírna	Speise(kammer)	místnost k uložení potravin
sporák, šporák	Sparherd	sporák, plotna
spořit	sparen	šetřit
spořivý	sparsam	šetrný
spuntovat, spunktovat	Bund machen	umluvit, smluvit, zosnovat
sténat	stöhnen	naříkat, sténat
sulc	Sulze, Sülze	aspik, rosol, huspenina
sulcovat	sülzen	rosolovat
šablona	Schablone	vzor, předloha

šábovat (se)	scheiden (sich)	dělit se
šabraka	Schabracke	čabraka
šábrování	schaben	škrabání
šacovat	schätzen	odhadnout, ocenit; prohledat kapsy
šacovník	Schätzer	odhadce
šacunk, šacuňk	Schätzung	odhad; výkupné
šafář	Schaffer	(hospodářský) správce
šafářovat	schaffen	být šafářem; rozkazovat druhým
šachta	Schacht	důl, šachta
šajba	Scheibe	kotouč, řemenice; terč
šajn	Schein	svit, záře
(ne)mít o něčem šajn(a)	Schein	(ne)mít o něčem zdání, ponětí
šál	?	jeden z velkých svalů kýty
šála	Schal	šála
šála	Schal	těžní klec
šálek	Schale (rak.)	šálek, miska
šalina	elektrische Linie	(brněnská) tramvaj
šalíř	?	topič v sklářské huti; středov. prilba
šalmaj	Schalmei	píšťala, zvl. pastýřská
šalování	Schalung	bednění, obložení
šalovat	schalen	bednit, obkládat, pobíjet prkny
(vy)šaltovat	schalten	(vy)řadit
šaltpáka	Schalthebel	řadicí páka
šaltr	Schalter	přepážka
šalvěj	Salbei	šalvěj
šalvostr	Goldscheidewasser	lučavka
šamot	Schamotte	žáruvzdorný materiál
šamotka	Schamotte	hliněná dlaždice, cihla
šamrle, šamrdle	Schemel	nízká stolička, podnožka
šamstr	?	nápadník, milenec
šance	Schanze	hradby, valy, opevnění, násep
šancovat	Schanze	zatahovat svatebnímu průvodu cestu
šanovat	schonen	chránit, šetřit
šantročit	?	čachrovat; pokoutně ukrývat
šarlach	Scharlach	jasně červená barva; spála
šarlat	Scharlach	tkanina jasně červené barvy
šarnýr	Scharnier	kloubový závěs, stěžežka
šarvátka	Scharmützel	potyčka, půtka, bitka, srážka
šejdíř	Schindler	podvodník
šelma	Schelm	šelma, dravý savec
šéma	Schema	schéma
šenk	Schenke, Schank	hospoda, výčep, nálevna
šenkovat	schenken	nalévat, čepovat
šenkovna	Schenke, Schank	hospoda, výčep, nálevna

šenkýř	Schenkwirt	hostinský, výčepní
šenkýřka	Schenkwirtin	hostinská
šerm	?	zápolení bodnou n. sečnou zbraní
šermovat	?	zápolit bodnou n. sečnou zbraní
šerpa	Schärpe	šerpa, široká stuha
šibík	Stapel	slepá chodba
šibovat, šibovat	schieben	posunovat (vlak), odsunovat
šíbr	Schieber	posunovač; logaritmické pravítko
šibrovat, šibrovat	schieben	přesunovat, posouvat; čachrovat
šíf	Schiff	loď
šifař	Schiffer	loďař
šiferna	Schiffswerft	loděnice
šichta	Schicht	směna
šichtmistr	Schichtmeister	vedoucí směny
šik	Schick	vojenský útvar, šik; dvojřad
šikovat	schicken	řadit do šiku; poslat
šikovný	geschickt	dovedný, zručný, obratný; vhodný
šiknout se	schicken sich	hodit se
šilhat	schielen	šilhat, pošilhávat
šilink	Schilling	bývalé platidlo v Rakousku
šimfovat	schimpfen	hubovat
šiml	Schimmel	bělouš, bílý kůň
úřední šiml	Schimmel	bezduché, byrokratické úřadování
šina	Schiene	kolejnice
šinágl	?	veslová loďka s plochým dnem
šindel	Schindel	šindel, taška
šindelář	Schindelmacher (zast.)	výrobce šindelů
širm	Schirm	stínidlo lampy
šišarda	Schie3scharte	střílna
škapulíř	Skapulier (zast.)	druh amuletu; část mnišského roucha
škatule	Schatulle	krabice
škeble	?	sladkovodní mlž; lastura
škoda	Schade	škoda, poškození, újma
škopek	Schaff	škopek, dřez
šláfrok	Schlafrack	župan
šláftruňk	Schlaftrunk	uspávací nápoj
šlágr	Schlager	hit
šlajer, šlojír	Schleier	závoj, rouška
šlajf, šlejf	Schleif	brzda (mechanická)
šlajfka	Schleife	kravata, vázanka
šlajfky	schleifen	brusle na kličku
šlajfovat	schleifen	brzdit
šlajsna	Schleuse	propust

šlak	Schlag	mrtvice; d'as, čert
šlakovat	schlagen	jít po stopě, sledovat
šlam	Schlamm	usazenina uhelného prachu
šlamastyka, šlamastika	Schlamassel	nesnáze, trampoty
šlank	schlank	štíhlý
šlaušek, šlauch	Schlauch	hadička
šle	?	tráky, kšandy
šlechta	Geschlecht	šlechta, vládnoucí třída, aristokracie
šlechtic	Geschlecht	příslušník šlechty, aristokrat
šlejfirna	Schleiferei	brusírna
šlejfíř	Schleifer	brusič
šlem	Schleim	hlen, slizovitá látka, kal
šlendrián	Schlendrian	nepořádek; nepořádný člověk
šlengr	Schlingel	darebák
šlep	Schleppe	vlečka
šlepr, šlépr	Schlepper	tahač, vlek, vlečka
šlicovat	schlitzen	dělat zátinku
šlif	Schliff	společenská uhlazenost
šlichta	Schlichte	břečka, špatné jídlo
šlitáž	Schlittenfahrt	jízda na saních, sanice
šlofik	Schläfchen	krátký spánek
šlohnout	?	ukrást
šluk	Schluck = lok, doušek	polknutí kouře při kouření
šlukovat	schlucken = polykat	polykat kouř při kouření
šlundra	?	nepořádná nebo nemravná žena
šlupna	Schlaufe	smyčka stuhy
šlus	Schluss	konec
šmajchl	Schmeichelei	lichotka, lichocení, mazlení
šmajchlíř	Schmeichler	lichotník
šmajchlovat (se)	schmeicheln	lichotit (se), lísat se, mazlit se
šmajznout	schmeissen	ukrást; uhodit
šmak	Geschmack	chuť, příchut'
šmáknout (si)	schmecken	přijít vhod; pochutnat si
šmakovat	schmecken	chutnat
šmant, šmont	?	uhelný prach; druh briket
šmejd	Schund	podřadné zboží, brak
šmejdit	Schund	zvídavě se pohybovat, slídit
šmelc	Schmelz	staré železo, šrot; barevné trety
šmelcíř	Schmelzer	tavič
šmelcovat	schmelzen	tavit
šmelcovna	Schmelzerei	tavírna
šmelina	Schiebung	černý obchod, lichva
šmelinář	Schieber	překupník
šmigrust, šmerkust	?	pomlázka

šminkovat	schminken	líčit
šminky	Schminke	líčidla
šmír	Schmiere	mazadlo, kolomaz
šmíra	Schmiere	kočující divadelní spol. nižší úrovně
šmírák	Schmiere	koncept; nežádoucí pozorovatel
šmírbuch	Schmierbuch	pomocná účetní kniha
šmírovat	schmieren	mazat šmírem; sledovat, slídit
šmirgl	Schmirgel	smirek, brusný papír
šmirglovat	schmirgeln	smirkovat, brousit, leštit
šmirglpapír	Schmirgelpapier	smirkový papír
šmízo	Schmiere	úplatek, výhoda; brak, šmejda
šmok	?	prodejný novinář
šmolc	schmelzen, Schmolz	přepuštěné máslo
šmolka	?	modřidlo
šmolkovat	?	modřit šmolkou
šmorn	Kaiserschmarren	trhanec, smaženec
šmudla	schmuddeln	špindíra
(u)šmudlaný	schmuddlig	ušpiněný
šmudlat	schmuddeln	dělat neobratně, nepořádně umývat
šmuk	Schmuck	šperk, klenot, ozdoba
šnaps, šnába	Schnaps	kořalka, pálenka
šnek	Schnecke	hlemýžď, šnek
šněrovací	Schnür-	šněrovací, stahovaný tkanicí
šněrovačka	schnüren	korzet
šněrovat	schnüren	spojovat, svazovat, stahovat tkanicí
šnorchl	Schnorchel	potápěčská trubice, šnorchl
šňořit	verschönern	zdobit, krášlit, fintit
šňupací	Schnupf-	určený, sloužící k šňupání
šňupák	Schnupftuch	kapesník; čenich
šňupat	schnupfen	vtahovat nosem
šnuptychl	Schnupftuch	kapesník
šňůra	Schnur	provaz
šnurbart	Schnurrbart	knír
šnycar	schneiden, Schnitt	truhlářský nebo knihařský nůž
šnycl	Schnitzel	řízek
šnyt	Schnitt	malé pivo; střih (šatů); řez
šnytlich, šnytlik	Schnittlauch	pažitka
šnytovat	schneiden, schnitten	opracovávat okraje podešve
šopa	Schuppen	kůlna, dřevník
šorc	Schurz	zástěra
šorfšic, šarfšic	Scharfschütze	ostrořelec
šorna	Schornstein = komín	škrabka na saze
šos	Schoss	cíp kabátu
šosácký	Schoss	příliš konzervativní, zpátečnický

šosák	Schoss	šosatý kabát; zpátečník, omezenec
šotek	Schote ?	domácí skřítek, diblík, rarášek
šotyš	Schottische	název pro skotskou; skotský vzor
šouf	Schufen	naběračka s dlouhým držadlem
šoupnout	schuppen	strčit, posunout
šourat	schüren	šoupavě něčím pohybovat
špacír	Spaziergang	procházka
špacírka	Spazierstock	vycházková hůl
špacírovat	spazieren	procházet se
špagát	Spagat	provaz, motouz
špachtle	Spachtel	stěrka, roztěrka
špajz, špajzka	Speisekammer	spíže, spižírna
špalda	Spalte	druh pšenice, samopše
špaleta	Spalt, Spalte = trhlina, spára	ostění
špalír	Spalier	řada
špán	Lichtspan, Kienspan	louč
špangle	Spange	druh pout, želízka, okovy
špargl	Spargel	chřest
špárkasa	Sparkasse	spořitelna
špárovat	sparen	šetřit
špársystém	Sparsystem	úsporný systém
špás	Spass	legrace, zábava, žert, šprým
špášovat	spassen	žertovat, šprýmovat
špátka	Spaten	lopatka
špeceraj	Spezerei	obchod se smíšeným zbožím
špeh	Späher	vyzvědač, slídlil, zvěd, špion
špehovat	spähen	slídit, vyzvídat, sledovat
špehýrka	Späher	kukátko, malé okénko
špejchar	Speicher	sýpka
špejle	Speiler	špejle
špejlovat	speilen	uzavírat špejlemi, špejlovat
špek	Speck	slanina, špek
špekáček	Speckwurst	špekáček
špekbuřt, špekvuřt	Speckwurst (zast.)	tlačenka
špekoun	Speck	tlustý člověk, tlust'och
špekové knedlíky	Speckknödel	špekové knedlíky
špekulírovat	spekulieren	spekulovat, uvažovat, přemýšlet
špeluňka	Spelunke	malá tmavá místnost; špatná hospoda
špenát	Spinat	špenát
špendlík	Stecknadel	špendlík; sorta slívy
špendlit	zustecken	špendlíky připevňovat, spojovat
špendýrovat	spenden	darovat, věnovat
šperhák	Sperrhaken	paklíč

šperk	?	klenot, skvost, cenný předmět
šperklapka	Sperrklappe	závěr u pušky
šperkovat	?	zdobit, vyzdobovat (šperky)
šperovat	sperrren	uzavřít, uzavírat
špic	Spitz(hund)	plemeno psů
špice, špička	Spitze	hrot, špička
špicl	Spitzel	slídl, donašeč, udavač
špiclovat	spitzeln	slídit, špehovat
špicovat (uši)	spitzen	ořezávat do špičky; nastražit (uši)
špičkovat	spitzen = hrotit, ostřit	dobírat si, popichovat, provokovat
špičkový	Spitzen-	mimořádný, vrcholný, vynikající
špígl	Spiegel	zrcadlo, zrcátko
špikovat	spicken	protahovat slaninou; prokládat
špión	Spion	vyzvědač, agent
špionáž	Spionage	vyzvědačství, špiónství
špiritus	Spirit	líh, alkohol
špitál	Spital	nemocnice
špiže, špižka, špižírna	Speise(kammer)	místnost k uložení potravin
špona	Span	tříska, hoblina
(na)šponovat	spannen	napínat, napnout, natahovat
šponovky	spannen	dlouhé přiléhavé kalhoty
šporhert, špolhert	Sparherd	sporák
šporna	Sporn	ostruha
šporovat, špórovat	sparen	šetřit
šprajc	Spriesse	vzpěra, podpěra
(za)šprajcovat,	(ver)spreizen	vzepřít; podepřít
šprajcnout		
šprechtit	sprechen	mluvit (německy)
špric	Gespritzte, Spritzer	vinný střík
šproch	sprechen	řeč, hovor, výrok, rčení
šprot, šprota	Sprotte	mořská rybka příbuzná sledi
šprusel, špruše, šprysel	Sprosse	příčel, příčka
šprým	Scherz	žert
šprýmař	Scherz	čtverák, šibal, filuta
šprýmovat	scherzen	dělat šprýmy, žertovat
špulit	spulen	špulit
špulka	Spule	cívka
špunt	Spund	zátku; malé dítě
(za)špuntovat	spunden	(za)zátkovat
špuntovka	Spund	poplašná nebo dětská pistole
špura, špůra	Spur	stopa; koleje
šrafa	Schraffe	čára, křivka
šrafování	Schraffierung	čárkování, šrafování
šrafovat	schraffen, schraffieren	vyplňovat šrafami, čárkovat

šrajbr, šrajbka	Schreiber, Schreiberin	písař, písarka (na stroji)
šrajbmašina	Schreibmaschine	psací stroj
šrajtofle	?	peněženka
šrák	(Hosen)träger	popruh, šle; věšák, stojan, police
šrám	Schramme	jizva, škrábnutí, rána
šraml	Schrammel	lidový soubor o několika hráčích
šrank	Schrank	skříň
šraňky	Schranken	závory
šrapnel	Schrapnell	dělostřelecká střela, šrapnel
šrek, šrekou	schräg	šikmo, napříč
šrift	Schrift	písmo
šrot	Schrot	krmivo, drť
šrot	Schrott	odpad, staré železo
šrotovat	schroten	šrotovat, drtit (obilí)
šrotovat	schrotten	šrotovat, drtit (staré železo)
šrotovník	Schrotmühle	zařízení sloužící k výrobě šrotu
šroub	Schraube	šroub
šroubovací	Schraub-	zařízený na šroubování
šroubovák, šraubncír	Schraubenzieher	šroubovák
šroubovat	schrauben	šroubovat
štáb	Stab	štáb, sbor
štábní	Stabs-	týkající se štábu; dř. voj. hodnost
štace	Station	stanice, zastávka; působiště
štafirovat	?	upravovat, krášlit, zdobit; obšívát
štafle	Staffel	dvojitý žebřík; malířský stojan
štajf	steif	strnulý, nehybný
štajfovat se	steifen	naparovat se, kasat se
štajgr	Steiger	důlní dozorce
štajgrovat	steigern	stupňovat, zvyšovat
štajryš	?	český lid. tanec třídobého rytmu
štalmistr	Stallmeister	podkoní; jeden z dvorských úředníků
štambuch	Stammbuch	památník, album
štamgast	Stammgast	stálý host
štamprle	Schnapsglas	kalíšek, stopka
štangle	Stange	tyč, tyčka
štekl	Stöpsel	západka, kolík
štekle	Stöckelabsätze	vysoké podpatky
štelář, šteláž	Gestell	police, regál
štelovat	stellen	seřizovat, upravovat
štelunk	Stellung	pozice, zákopy, postavení
štempl	Stempel	razítko, pečeť
štemplovat	stempeln	razítkovat
štendr	Ständer	stojka
štep	stopfen	strojový steh; zalátané místo

štribra	Splitter	odštěpek, úlomek
štift	Stift	nadační ústav (nemocnice)
štikování	Stickerei	vyšívání
štikovat	sticken	vyšívat
štof	Stoff	vlněná látka, tkanina
štok	Stock	poschodí, patro
štokfiš	Stockfisch	treska
štokrle, štokrlík	Stockerl	kuchyňská sedačka bez opěradla
štola	Stollen	podzemní chodba, štola
štóla	Stolle, Stollen	vánočka, houska
štóla	Stola	pruh látky, který nosí katol. kněz
štolba	Stallmeister	podkoní, správce konírny
štont	Stand	stav; stanoviště; stánek prodavače
na štorc	Sturz ?	obráceně, napříč
štos	Stoss	hromada, halda, stoh, sloupec
štoudev	?	větší dřevěná nádoba, menší kád'
štráf	Streifen	pruh
štráfovaný	gestreift, streifig	pruhovaný
štráfovat	streifen	křížem krážem chodit
štráchy	Streich ?	okolky, drahoty, cavyky
štrajch	Zapfenstreich	večerka; soubor smyčcových nástrojů
štrajchpudlík	?	dítě pomáhající v tiskárně kartounů
štrajk	Streik	stávka
štrajkovat	streiken	stávkovat
štramák	strammer Kerl	elegantní muž, švihák
štramanda	strammes Mädel	elegantní, pohledná žena
štrapace, štrapáce	Strapaze	námaha, obtíž, trmácení
štrapicírovat,	strapazieren (sich)	namáhat, obtěžovat (se)
štraficírovat		
štrébr	Streber	snaživec, horlivec, šplhoun
štrejchnout	streichen	škrtnout
štrejchovat, štrychovat	streichen	natírat
štreka	Strecke	cesta, dráha, trať
štrekovat se	strecken	zdvihat se k odchodu
štreng	streng	přísný
štrikování	Stricken	pletení
štrikovat	stricken	plést
štrof	Strafe	pokuta
štrozok	Strohsack	slamník
štrúdl	Strudel	závin
štrycle, štrycla	Striezel	podlouhlý chléb, veka, šiška
štrych	Strich	pruh, proužek, čára
štrymfle	Strümpfe	punčochy

štucl, štucl	stutzen	rukávník
štucovat	stutzen	zkracovat, zastříhovat
šstudent, šstudák	Student	student
šstudie	Studium	studium
študovat	studieren	studovat
štukatér	Stukkateur, Stuckkünstler	odborník v štukových pracích
štulpa, štulpna	stulpen	vysoká bota se zahrnutým okrajem
štupovačka	Stopfgarn	látací bavlna
štupovat, štepovat	stopfen	zašívát, látat
šturc	Sturz	ochranný poklop; slepá kolej
šturm	Sturm	útok, zteč; nápor; poplach
šturmhut	Sturmhut	vojenská přilba ve tvaru klobouku
šturmovat	stürmen	brát útokem; naléhat; řítit se, pádit
štyft, šteft	Stift	kolík, nýt, šroub
štych; nechat ve štychu	Stich	steh; nechat na holičkách
štychpróba	Stichprobe	předběžná zkouška, kontrola
štymovat, štemovat	stimmen	souhlasit, ladit
šufánek, žufánek	Schufen, Schöpfpfanne (zast.)	naběračka, sběračka
šumař	schummeln	potulný hudebník; špatný hudebník
šunka	Schinken	šunka
šunkofleky, šunkafleky	Schinkenfleckerl	šunkové flíčky
šunt	Schund	brak, šmejd, bezcenná věc
šupák	?	sešlý, nedbalý, darebný člověk
šupina	Schuppe	šupina; lupy
šuple, šuplík, šufle	Schublade	zásuvka
šuplera, šupléra	Schublehre	posuvné měřítko, posuvka
šurf	Schurf	průzkumná šachtice
šus, šús	Schuss	prudký přímý sjezd; odpal, odstřel
šús	Schuss	zbrklý, potrhlý člověk
šutr	Schotter	kámen; štěrk
šutrovat	schottern	štěrkovat
šváb	Schabe	šváb
švagr	Schwager	švagr
švagrová	Schwägerin	švagrová
švajneraj	Schweinerei	špína, nečistota, nepořádek, svinstvo
švencovat	schwenzen	ulejvat se
švenk	schwenken = mávat, natočit	pohyb kamerou (film.)
švenkovat	schwenken	pohybovat, zabírat (kamerou)
švígra, ségra	Schwester	sestra
švígrfotr	Schwiegervater	tchán
švígrmutr	Schwiegermutter	tchýně
švindl	Schwindel	lest, úskok, klam, podvod
švindlíř, švindléř	Schwindler	podvodník, šejdík
švindlovat	schwindeln	podvádět

být švorc	schwarz ?	být bez peněz
švorcák	schwarz ?	člověk bez peněz
švunk, švuňk	Schwung	rychlost, švih, rozmach, vzlet
talíř	Teller	talíř
tancovat	tanzen	tančit, tancovat
tanec	Tanz	tanec
tapeta	Tapete	tapeta
taška	Tasche = kapsa	taška, brašna
tepich	Teppich	koberec
tráky	Hosenträger	šle, kšandy
trefa	Treffen	zásah
(s)trefit (se)	treffen	zasáhnout; vystihnout; najít cestu
trepky	?	domácí obuv
tringelt	Trinkgeld	spropitné
troštovat	trösten	těšit, utěšovat
trotl	Trottel	hlupák, blbec
truc	Trotz	vzdor
trucovat	trotzen	vzdorovat
truhla	Truhe, Trugel	truhla, rakev
trumf	Trumf	pádny důvod, námitka, důkaz
trumfnout, trumfovat	trumpfen	překonat, předstihnout
truněk	Trunk, Trank	alkoholický nápoj
trychtýř	Trichter	nálevka, trychtýř
tuml	Tummel	spěch, chvat, shon
tumlovat (se)	tummeln (sich)	spěchat, pospíchat, rychle pracovat
tuplák	Doppelmass	dvoulitrová nádoba
tuš	Tusch	tuš
tušovat	tuschen	zakrývat, zastírat, tutlat
vana	Wanne	vana
vandr	Wanderung	putování
vandrovat	wandern	putovat, toulat se
vandrovník, vandrák	Wanderer	poutník, pocestný, tulák
vanglovat	wanken	vrávorat, potácet se
vantroky	Trog	žlab vedoucí vodu na mlýnské kolo
varta	Wart	stráž
vartovat	warten	hlídat, strážit
vata	Watte	vata
veksl	Wechsel	výhybka na dráze
vekslák	Wechsler = směnárník	nelegální obchodník s valutami
vekslovat	wechseln = (s)měnit	nelegálně obchodovat s valutami
verbovat	werben	najímat
vercajk	Werkzeug	nářadí
verpánek	Werkbank	pracovní stolička
verkpaňky	Werkbank	stolička pro ševce (zast.)

verš
veršovat
verštat
vingl, vinkl
vinš
vinšovat
vošajslich
vurst
vuřt
žalm

Vers
Vers
Werkstatt
Winkel
Wunsch
wünschen
scheissen = kálet
Wurst
Wurst
Psalm

verš
skládat básně
dílna
úhel
blahopřání
blahopřát
velice nepříjemné
salám
vuřt, buřt
žalm

VI. SEZNAM ZKRATEK

alb.	albánsky, albánský (jazyk)
angl.	anglicky, anglický (jazyk)
arg.	argot, argotický (výraz)
básn.	básnický (výraz)
býv.	bývalý
cest.	cestovní
církl.	církevní
č., čes.	česky, český (jazyk)
dět.	dětská mluva, hovor s dětmi
dř.	dříve
event.	eventuálně
expr.	expresivní, citový (výraz)
film.	filmařství
fr., franc.	francouzsky, francouzský (jazyk)
germ.	germánský (germánské jazyky)
hanl.	hanlivý, pejorativní (výraz)
hist.	historický (výraz), historická věc
hl.	hlavní, hlavně
horn.	hornictví
hovor.	hovorový (výraz)
hud.	hudební věda
hut.	hutnictví
ide.	indoevropský (indoevropské jazyky)
it., ital.	italsky, italský (jazyk)
kart.	kartářství
keram.	keramika
kniž.	knižní (výraz)
kt.	který
kuch.	kuchařství
lat.	latinsky, latinský (jazyk)
lid.	lidový (výraz)
lit.	litevsky, litevský (jazyk)
mor.	moravský (výraz)
n.	nebo
nář.	nářeční (výraz, tvar), nářečí
něm.	německy, německý (jazyk)
nespis.	nespisovný (výraz)
ob.	obecný (výraz, tvar obecné češtiny)
obl.	oblastní (výraz)
obuv.	obuvnictví
odb.	odborný (výraz)

p., pol.	polsky, polský (jazyk)
poněk.	poněkud
port.	portugalsky, portugalský (jazyk)
potrav.	potravinářství
pův.	původ, původní, původně
r., rus.	rusky, ruský (jazyk)
rak.	rakouský
rum.	rumunsky, rumunský (jazyk)
ř., řec.	řecky, řecký (jazyk)
řem.	řemeslo, řemeslnický (výraz)
řidč.	řidčeji
slang.	slangový (výraz)
spis.	spisovný
sport.	sportovní (výraz)
srov.	srovnej
SSJČ	Slovník spisovného jazyka českého
stav.	stavebnictví, stavitelství
stč.	staročesky, staročeský (jazyk)
sthn.	starohornoněmecky, starohornoněmecký
stol.	století
střhn.	středohornoněmecky, středohornoněmecký
stud. slang.	studentský slangový výraz
šp.	španělsky, španělský (jazyk)
švéd.	švédsky, švédský (jazyk)
tech.	technika
textil.	textilní výroba
úř.	úřední (výraz)
vl. jm.	vlastní jméno
voj.	vojenství
vulg.	vulgární, hrubý (výraz)
výr.	výroba
zahr.	zahradnictví
zast.	zastaralý, archaický (výraz)
zejm.	zejména
zeměd.	zemědělství, agronomie
zhrub.	zhrubělý (výraz)
zkr.	zkratka, zkratkový, zkráceno
zprav.	zpravidla
zř.	zřídka
žel.	železniční obor

VII. BIBLIOGRAFIE

Bertelsmann Lexikon – Gütersloh: Bertelsmann Lexikon Verlag, 1990

Brockhaus Enzyklopädie – Mannheim: F.A. Brockhaus, 1990

Duden Fremdwörterbuch – Mannheim: Dudenverlag, 1997

Slovník jazykovědné terminologie k učebnicím českého jazyka – Přemysl Hauser a kol.,
Brno: Nová škola, 2001

Lingvistický slovník Pražské školy – Josef Vachek, Praha: Karolinum, 2005

Encyklopedický slovník češtiny – kolektiv autorů, Praha: Lidové noviny, 2002

Encyklopédia jazykovedy – Jozef Mistrík a kolektiv, Bratislava: Obzor, 1993

Lingvistický slovník - Jozef Mistrík, Bratislava: Slovenské pedagog. nakladateľstvo, 1998

Příruční mluvnice češtiny – kolektiv autorů, Praha: Lidové noviny, 1995

Čeština – řeč a jazyk – Marie Čechová a kolektiv, Praha: nakladatelství ISV, 1996

Český jazyk v přítomnosti – Miloš Weingart, Praha: Československá grafická unie, 1934

Časové úvahy o naší mateřštině – Václav Ertl, Praha: Jednota českých matematiků a
fysiků, 1935

Der Purismus in der Entwicklung der tschechischen Schriftsprache im 19. und 20.
Jahrhundert – Milan Jelínek, In: Deutsch-tschechische Sprachbeziehungen, Regensburg:
S. Roderer Verlag, 2000

Kultura řeči – Milan Jelínek, Praha: Československá společnost pro šíření politických a
vědeckých znalostí, 1965

K problematice jazykového purismu – Jiří Kraus, In: Jazyk a kultura vyjadřování: Milanu
Jelínkovi k pětasedmdesátinám, Brno: Masarykova univerzita, 1998

Deutsch-tschechische Beziehungen im Bereich der Sprache und Kultur – Bohuslav
Havránek, Rudolf Fischer, Berlin: Akademie-Verlag, 1968

Čeština bez příkras – Petr Sgall, Jiří Hronek, Praha: nakladatelství H&H, 1992

Cizí slova v češtině zdomácněla – Václav Baborák, Praha 1931

Ukázky nejčastějších prohrěšků, hlavně germanismů, ve vojenské úřední češtině – Antonín Opravil, Praha 1923

Rukověť správné češtiny – Václav Müller, Příbram: Podbrdské nakladatelství, 1946

Vývoj českého spisovného jazyka – Bohuslav Havránek, Praha: SPN, 1979

Slovník cizích slov – Lumír Klimeš, Praha: SPN, 1981

elektronický Velký slovník cizích slov – LEDA, 1999

Slovník spisovného jazyka českého – Bohuslav Havránek a kol., Praha: Academia, 1989

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost – Josef Fílipec, Praha: Academia, 1994

Německo-český, česko-německý studijní slovník – kolektiv autorů, nakladatelství Olomouc, 2000

Německo-český a česko-německý slovník – František Widimský, Praha: SPN, 1970

elektronický PC Translátör – LangSoft, 2002

Povídky 1,2 – Jaroslav Hašek, Praha: Československý spisovatel, 1988

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války – Jaroslav Hašek, Praha: Československý spisovatel, 1983

Naše řeč – Jan Evangelista Nečas, Praha: Ústřední matice školská, 1910

VIII. PŘÍLOHA

V příloze uvádím báseň „Naše řeč“ od Jana Evangelisty Nečase z roku 1910, která vtipně avšak dosti ostře brojí proti germanismům.

1. Kazí se nám naše řeč,
ostouzí a láme!
Germanismům dokořán
dvěře otvíráme!
2. Po ryzosti mluvnické
kamením se hází,
cizí slova čouhají
ze všech zvyklých frází.
3. Co se již i kvartánu
velmi za zlé brává,
to teď v knihách moderních
vytištěno stává.
4. Literát, jenž povinen
v písmě býti vzorem,
jako slepý klopýtá
o pařízky forem.
5. Básníky bych zvláště rád
za ucho bral šmahem,
aby napřed zametli
před svým vlastním prahem.
6. Neomlouvám u novin
ani k ránu pána,
který přes noc pracoval
do bílého rána.
7. Vinen jest již proto, že
k redakci se dával,
dokud ještě jazykem
silně pokulhával!
8. Na tištěný poklesek
čtenář sobě zvyká,
a tím nová nestvůra
do řeči nám vniká.
9. Majíce zvlášť v slovesech
pravé drahokamy,
koukol mezi pšenici
sejeme si sami.
10. Křič si, houkej do uší
pohodlných pánů,
jako kdybys vodu lil
do dřavých džbánů!

11. Kéž by svatý Mikuláš,
(ceně jejich skutky),
laskavě jim naložil
karabáč a důtky!
12. Na nadějný dorost náš
aspoň řádnou metlu,
abychom se probrali
k poznání a k světlu!
13. Kdežto Němec řeči své
neublíží v ničem,
Čech se na svou ohání
bodákem a bičem;
14. aby celá cizina
radost z něho měla,
tlačí přilbu německou
do českého čela!
15. Rád bych všechno vyložil,
co se špatně dělá,
ale na to nestačí
ani kniha celá.
16. Pro výstrahu z chyb a vad,
jichž jest vrchovatě,
podávám zde něco jen –
přímo po lopatě!
17. Na *úřadech* jazyk náš
trpí *nejvíce* škody:
Místo *článků* podstatných
dostáváme – **body!**
18. Česká *tečka* umírá
pod německým **bodem**;
po případě jest nám již
vyšlapaným schodem.
19. Řečník schůzi **otvírá**,
dřív ji *zahajoval*,
vnuk si drůbež **držívá**,
jeho děd ji *choval*.
20. Písař do knih **zanáší**,
co tam dříve *psával* –
(Písaře bych k slepici
nerad přirovnával!)

21. **Proti** platu listina
se vám **vyhotoví** –
(V úřadě vám toto se
sotva jinak poví!)
22. **Obelhání** nesluší
u nás zaváděti.
Žalář dostal zločinec
v **trvání** let pěti.
23. K postavení čápovu
přirovnati mohu
toho, kdo byl postaven
na svobodnou nohu.
24. „Das entspricht nicht!“ říká se
správně po německu –
Odpovídat nechává
Čech i pouhou pecku.
25. Mnoho někdy **obnáší**
obnos, nejsou živý –
a že svědek **udává**,
sotva kdo se diví.
26. **Vemte místo!** říká se
místo: *Posad'te se!*
Vytáhnutí z bytu též
nehezky se nese.
27. Že se platí **z krve** daň,
nepatříčně díme:
proto snad, že *máme* krev,
z krve neplatíme!
28. Za boháče **platiti**
Němcům těžko není:
děje se to *bez peněz* –
pouze *v pomyšlení*.
29. Vstupné Čech jen *z osoby*
u pokladny dává,
za osobu nikoli:
té tam nedostává!
30. Němec **hlavu obnaží**,
Čech když slušně *smekne*.
Odtáhněte si váš dluh,
v obchodě se řekne.

31. Kupec **proti** dobírce
potahuje zboží;
prodej v **malém** den co den
výdělek mu množí.
32. *Zač to dáte?* selka dí,
ukazujíc na to.
Paní ptá se při koupi:
„Kolik přijde za to?“
33. **Peněžité prostředky**
vytrhnout' nás mohou,
musíme-li **přes srdce**
přenést' tíhu mnohou.
34. **Potahovat'** úroky
máme **zapotřebí**;
také výraz **potahmo**
na Čecha se šklebí.
35. V **menší míře** říká se
místo *menší měrou*;
šatů náš lid **netrhá**;
nošením *se derou*.
36. *Oč se jedná?* zvědavý
dychtivě se táže;
Němec **vědět nechává**
to, co Čech jen *vzkáže*.
37. **Ztraťte za mne slovíčko** –
místo „*Přimlujte se!*“
ta řeč k uchu českému
nehezky se nese.
38. Bratr slíbil bratrovi –
Češi správně řeknou,
Němcům může **slibovat**
pohoda žeň pěknou.
39. Němci sobě libují
mluvit' všeobecně;
české slovo s pojmem svým
stěsňuje se věcně.
40. U Němců jest zima *streng*,
Čech ji *tuhou* mívá;
Němci třeba šesti slov
Na to, že „*se stmívá*“.

41. Němec **nechá** boty šít,
Čech je šítí *dává*,
pro nás důvod *pomíjí*,
a ne **odpadává**.
42. Němec **střídá** obuv, šat,
natáhnuv je k tomu,
Čech se přezul, převlékl,
s deště dojde domů.
43. Němec **nahazuje** zed',
Čech ji *obmítává*;
Co by Němec **strhoval**,
to Čech *bořit* dává.
44. Němcům **chodí** obilí
nahoru a dolů;
těsné s úzkým často se
zaměňuje spolu.
45. K sedadlu se **dostat' skrz**
tlustý Němec hledí;
Čech se zřídka *protlačí*
tam, kde páni sedí!
46. Němec **barvou přetáhne**,
co Čech přebarvívá;
záležitost místo *věc*
rozbírána bývá.
47. Čechům špína *nepouští*,
Němcům **nejde dolů**;
Čech *jen živé* navštíví,
Němec **krám i školu**.
48. Němec **jedná na svou pěst**,
chytrý **nápad maje**;
v kruhu přátel veselých
sedí, **karty** hraje.
49. Němec **drží na svou čest**,
Čech náš *cti své dbává*;
div a zázrak málo kdo
teď již rozeznává.
50. Těšiti se **nad** něčím
pouze Němec může;
samým vztekem člověk zlý
vyletěl by z kůže.

51. Kdo jest **dobře naložen**,
rád se všemu směje;
v pádu, že jest parný den,
chládek sobě přeje.
52. **Jdi pryč!** místo „Odejdi!“
Brzo vrať se **zpátky!**
Nejsou-li to v jazyku
zvyklé nepořádky?!
53. Bez potřeby, zbytečně
přidává se všady;
sejítí se, svázati
spolu, dohromady.
54. **Za přispění, pomoci,**
jest teď vazba nová –
Instrumentál náš to sám
pěkně *v sobě* chová.
55. **Příležitost** najal si,
povozem kdo jede;
dal a nechal mnohý Čech
lišit nedovede.
56. Doktorům práv v poledne
potřeba jest svíce
k poznání, jak liší se
několik a více.
57. **Za účelem** říká se,
kde **k** samo stačí,
jen když v cizím revíru
Čech si zapytlačí.
58. **U srovnání, v poměru**
za proti se brává,
až na (*bis auf*) dvojznačně
v řeči pronikává.
59. **Dotyčně a dodnes** jsou
pochybené tvary,
každopádně, už je pryč!
okřikujme: „Vari!“
60. Příslovce *již* vymírá,
více v před se dere,
špatný ten Čech, který své
slovo nazpět bere.

61. V životě **moc prodělal** –
povídá pan Musil,
při tom sobě myslil, že
chudák *mnoho zkusil*.
62. Lidé mnoho **vystáli**,
pán **se nechal vidět**,
za **vzdor**, jako předložku,
počneme se stydět.
63. Předejítí **nemocem**,
Němec dobře praví;
Čech, když *nemoc* předejde,
zachová si zdraví.
64. Lékař **chybu** srdeční
vyšetří a zbádá –
život klesá na **žití**,
jak rým toho žádá.
65. Wie alt ist das kleine Kind?
tak se Němci ptají –
proto také Češi již
staré děti mají.
66. Děti mohou jahody
sbírat *cestou* v lese;
že by rostly **na cestě**,
zřídka naskytne se.
67. O kráse žen nemůže
důkaz býti veden,
pokud ony na hlavě
nosí **vlas** (jen jeden!).
68. Někdy sám pan profesor
nevidí nic zlého,
když dá dívka žáku květ
její místo *svého*.
69. **K upomínce** on jí zas
sesadí pár řádků,
jež by mohl do knížky
napsat „*na památku*“.
70. Všechny plesy **dělala**
s sebou slečna Ida.
Kde pan otec? – „Nepřišel!
Doma **postel hlídá!**“

71. Neužívá prášků Čech;
po Němcích je **bere**.
Češtinu nám jako rez
dlouhý návyk žere.
72. Uvnitř máme *kouty* jen,
na venek jsou *rohy* –
Stavějme se statečně
na své vlastní nohy!
73. Už jste vstali? – ptá se Čech,
a ne: **Jste již vzhůru?**
Dáti něco k lepšímu
mějme za nestvůru.
74. Aby bejlí v jazyku
bujelo a kvetlo,
místo „*Rozsvít!*“ říká se:
„**Udělej nám světlo!**“
75. Spíše zmizí poklesek
mluvený než psaný:
Němec má **čas nejvyšší**,
Čech má *svrchovaný*.
76. Smluv již nikdo *nečiní*:
ty se **zavírají**,
ježto Němci *abschließen*
pro ten pojem mají.
77. **Vyzdvihovat** kláštery
pouze Němcům sluší.
Po česku se povídá,
že se klášter *zruší*.
78. Poručík že **skládá** slib?
Tušíte v tom chybu?
Úřad jeho *počíná*
právě **po** tom slibu.
79. Oprávněný *svoluje*,
soudy **povolují**;
na základě místo *dle*
v kanceláři bují.
80. V pozemkových knihách jsou
češství málo dbalí:
Věstínek náš dostal tam
jméno **Věstín Malý**.

81. Za německé slovo *klein*
dvojí výraz máme!
Malých peněz za *drobné*
kéž se nedočkáme!
82. Mnoho **drží** na něho
v úřadě i v klubu –
Mnohý potud moudrým jest
dokud **drží** – hubu!
83. Sage mir das in's Gesicht!
Dráb si zhurta přeje.
Čech to říká „*do očí*“
kromě **obličej**e.
84. Pán dnes **není k mluvení!**
- Dikce věru hrozná!
Ve výrazech *flache Hand*
česká *dlaň* se pozná.
85. **Obsahovou** úplnost
značí výraz *celý*,
slovem *všecko* **číselnou**
máme na zřeteli.
86. Němec zmokne *durch und durch*
na pozemské pouti,
Čech prý jenom *do niti*
může *promoknouti*.
87. Rychlíkem byl *rozdrčen*,
pocestný dnes ráno;
jak se děj ten **odehrál**
bylo vykládáno.
88. Kup si prášek *od* kašle,
chtě se kašle zbýti;
pro kašel si prášek kup,
chceš-li kašel míti.
89. Ne! Tam nelze **vydržet!**
Plno práce všude!
Málokterá v službě té
dýl než měsíc *zbude!*
90. Připomínal kartáři
kdosi kdysi kdesi:
Vezměte si nazpátek!
místo: „*Doberte si!*“

91. Němec kráčí **k domovu**,
dobrý Čech jde *domů*.
Donnerwetter! Němcovo
jest nám: *U sta hromů!*
92. **Že jest na psu**, autorka
doznávala davu –
Kéž by ji byl fotograf
Zachytil **v tom stavu!**
93. S **jedné** větve na **druhou**
veverka si skáče –
Nad **takovou** češtinou
český člověk spláče!
94. Na *průvanu* říká Čech,
že mu tuze **táhne!**
Z pohodlí se po cizím
slově rádo sáhne.
95. Půjde-li to dále *tak*,
najdeme v tom shluku
u **pacholka pro botu**
střevíc na svou ruku!
96. Všechno veskrz uváživ
dávám dobrou radu:
Novináři, postavte
šibeničku vzadu,
97. ať se s panem autorem
každá chyba hloupá
jako *corpus delicti*
po celý den houpá!
98. **Každý**, kdo jsi *pravý* Čech,
páky nasad' na to,
abys řeč svou zachoval
ryzí jako zlato!
99. Kéž by chyba *záplatou*
na oděvu byla,
aby se všem pořádným
lidem znelíbila!

* * *

100. Dovršuji stovku slok! -
Péro z ruky padá –
Ted' jest řada *na tobě*,
generace *mladá!*

Ty buď svého jazyka
bdělou, silnou stráží –
ať se na ni *nepřítel*
nikdy neodváží!

(Naše řeč - Jan Evangelista Nečas, Praha: Ústřední matice školská, 1910)

Naše řeč by **krásná** byla,
libozvučná, ryzí,
kdybychom jí nekazili
rázem řeči **cizí!**

Motto: Sbírej, kdo jsi české řeči ctitel!
S germanismy roztrhl se pytel!